

Møte mandag den 14. juni kl. 10

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n (nr. 109):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om olje- og gassvirksomheten (Innst. S. nr. 211 (1998-99), jf. St.meld. nr. 46 (1997-98))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tillegg til St.meld. nr. 46 (1997-98) om olje- og gassvirksomheten; oljemarkedspolitik og rammebetingelser (Innst. S. nr. 221 (1998-99), jf. St.meld. nr. 37 (1998-99), Del I, II og III)
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Jan Petersen og Jan Johnsen om å be Regjeringen legge fram en stortingsmelding om norsk sokkels konkurranseposisjon (Innst. S. nr. 217 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:3 (1998-99))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilleggsbvilgning til særlig rådgivning i forbindelse med utforming av statens engasjement i petroleumsvirksomheten (Innst. S. nr. 218 (1998-99), jf. St.prp. nr. 80 (1998-99))
5. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om rikare mål. Om einskapsskolen, det likeverdige opplæringstilbudet og ein nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskolen og den vida-regående opplæringa (Innst. S. nr. 214 (1998-99), jf. St.meld. nr. 28 (1998-99))
6. Spørsmål fra representanten Lars Ødegård til Stortingets presidentskap:
«Vil Presidentskapet iverksette snarlige tiltak som vil bidra til at bevegelses- og orienteringshemmede for ettertiden fullt ut kan utføre sin gjerning som folkevalgte på lik linje med, og likeverdig med de øvrige representanter?»
7. Referat

Presidenten: Representantene Hans J. Røsjorde og Gunnar Skaug, som har vært permittert, har igjen tatt sete. Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:
For Vest-Agder fylke: Sigmund Kroslid
For Akershus fylke: André Kvakkestad
For Buskerud fylke: Unni Hennem Lie
For Hordaland fylke: Kurt-Arne Langeland
For Møre og Romsdal fylke: Ottar Kaldhol
For Nordland fylke: Bjørnar Olsen
For Oslo: Sissel Dagslet
For Telemark fylke: Gunn Marit Helgesen
For Troms fylke: Elisabeth Aspaker
For Vestfold fylke: Karin Lian og Jan Th. Langaard
Det foreligger to permisjonssøknader:
– fra representanten Kjell Opseth om velferdspermisjon tirsdag 15. juni

– fra representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersen om permisjon 15. juni for på vegne av samferdselskomiteen å delta ved åpningen av fastlandsforbindelsen til Magerøya i Finnmark.

Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilges. – Dette anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Finnmark fylke, Einar Johansen, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte under representanten Karl Eirik Schjøtt-Pedersens permisjon tirsdag 15. juni, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Finnmark fylke: Inger Balandin

For Sogn og Fjordane fylke: Reidar Sandal

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresident.

Jens Stoltenberg (A): Jeg foreslår Bjarne Håkon Hanssen.

Presidenten: Bjarne Håkon Hanssen er foreslått som settepresident. – Andre forslag foreligger ikke, og Bjarne Håkon Hanssen anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Statsråd Anne Enger Lahnstein overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 1 – 4 behandles under ett – og anser det som vedtatt.

S a k n r . 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om olje- og gassvirksomheten (Innst. S. nr. 211 (1998-99), jf. St.meld. nr. 46 (1997-98))

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tillegg til St.meld. nr. 46 (1997-98) om olje- og gassvirksomheten; oljemarkedspolitik og rammebetingelser (Innst. S. nr. 221 (1998-99), jf. St.meld. nr. 37 (1998-99), Del I, II og III)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Jan Petersen og Jan Johnsen om å be Regjeringen legge fram en stortingsmelding om norsk sokkels konkurranseposisjon

(Innst. S. nr. 217 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:3 (1998-99))

S a k n r . 4

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilleggsbevilgning til særlig rådgivning i forbindelse med utforming av statens engasjement i petroleumsvirksomheten (Innst. S. nr. 218 (1998-99), jf. St.prp. nr. 80 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 35 minutter, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Høyre 15 minutter hver, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Aud Blattmann (A) (ordfører for sakene nr. 1-3): Det er et gammelt munnhell som sier at verden går langsomt videre. Det kan neppe sies å være tilfellet når det gjelder utviklingen på petroleumssektoren i Norge, ikke i verden for øvrig heller.

Da Regjeringen sommeren 1998 la fram St.meld. nr. 46 for 1997-98, tok den utgangspunkt i en høy og voksende investeringstakt. Nå opplever vi at sektoren står overfor stagnasjon og redusert lønnsomhet. Både leteaktiviteten og investeringene går ned – la meg bruke ordet *stup* – og et flertall i komiteen mener at mange av problemstillingene i oljemeldingen er uaktuelle i dag.

Spørsmålet i dag er hvordan vi skal forhindre at nedgangen i olje- og gassvirksomhetene forsterker nedgangstendensene, særlig i verftsindustrien langs kysten. Derfor mener et flertall, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, at den endrede situasjonen på sokkelen gjør deler av oljemeldingen uaktuell, spesielt når det gjelder aktivitetsnivået. I motsetning til Regjeringen påpeker dette flertallet at tiltak for å dempe aktiviteten på norsk sokkel, slik det er beskrevet i St.meld. nr. 46, i dag er uaktuell politikk. Tvert imot understreker disse partiene behovet for tiltak som kan øke aktivitetsnivået på norsk sokkel. Rammebetingelsene for oljeindustrien må gjennomgås, slik at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer også kan bli bedriftsøkonomisk lønnsomme.

Oljeprisen i fjor høst beveget seg under 14 dollar fatet. Prisen i dag er over dette nivået. I mellomtiden har oljeprisen vært under 10 dollar fatet, en rekordlav pris som utløste produksjonsregulerende tiltak fra OPEC og fra andre land, også Norge. I nasjonalbudsjettet for 1999 ble totalformuen av reservene på sokkelen pr. 1. januar

1999 anslått til 1 990 milliarder 1999 kr. Departementet har opplyst at en oljepris på rundt 10 dollar fatet mer enn halverer totalformuen, og anslår verdien til ca. 800 milliarder kr. Det viser behovet for at forskningsmiljøer, myndigheter, oljeselskaper og arbeidstakernes organisasjoner utarbeider nye løsninger for at påviste olje- og gassreserver som i dag ikke er lønnsomme, kan utnyttes. Det som finnes av kunnskap og kompetanse i selskapene og i forskningsmiljøene, må mobiliseres med sikte på ytterligere forbedringer i teknologien.

Komiteen sier i denne innstillingen lite om gassvirksomheten, men jeg forventer at Regjeringen vil komme tilbake til dette i forbindelse med neste petroleumsmelding, som kommer våren 2000. Departementet har opplyst til komiteen at bruk av gass til kraftproduksjon er i sterk vekst i Europa og at naturgass har fortrenget bruk av kull. Dette er gledelige opplysninger.

Jeg har tidligere nevnt at det foregår store endringer i petroleumssektoren verden over, og det utvinnes olje i stadig nye områder. Samtidig er norsk sokkel i ferd med å bli en moden petroleumsprovins. Dersom de norske selskapene skal kunne utnytte og videreutvikle den kompetansen som er bygd opp med utgangspunkt i virksomheten i Norge, er det nødvendig å utvide virksomheten til andre deler av verden. Komiteens flertall viser til at åpningen av nye leteområder internasjonalt har gitt norske industrielle miljøer tilgang til nye markeder. Selv om det påpekes at den internasjonale virksomheten er krevende og preget av høy risiko for selskapene, kan den gi grunnlag for verdiskaping i norsk næringsliv, også etter at ressursene på norsk sokkel er uttømt.

Når det gjelder lete- og konsesjonspolitikken, ser komiteens flertall av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, positivt på petroleumsutvinning i Barentshavet, og ber myndighetene legge til rette for utbygging av Snøhvit-feltet. Komiteens flertall er enig med Regjeringen i at det åpnes for gruppesøknader i Nordsjøen, men at det legges opp til individuelle søknader fra selskapene i Norskehavet, i tråd med tidligere praksis.

Usikkerheten rundt petroleumsprisene, virkningen av klimapolitikken, betydningen av oljefondet og problemstillingene rundt sikkerhet og arbeidsmiljø vil ikke bli berørt nærmere av meg i dette innlegget. Tiden tillater ikke det. La meg bare kort kommentere at det er en enstemmig komite som er enig med Regjeringen i at tiltak for å begrense utslipp av klimagasser og andre utslipp ved bruk av fossil energi utgjør en stor usikkerhetsfaktor for oljeprisen.

Som tidligere nevnt, er det uavhengig av fremtidige klimatiltak stor usikkerhet knyttet til oljeprisen. Her understreker en enstemmig komite betydningen av oljefondet. Bruken av våre oljeinntekter handler om forvaltning av vår felles nasjonalformue. Dersom det avsettes penger til fondet når oljeprisen er høyere enn forutsatt, kan lavede inntekter kompenseres gjennom mindre avsetninger til fondet. På den måten blir fondet en slags buffer mot usikre oljeinntekter. Usikre og svingende oljeinntekter skaper for øvrig store utfordringer for oljeindustrien, men også for myndighetene.

En enstemmig komite understreker behovet for en gjennomgang av rammebetingelsene. Med utgangspunkt i en oljemelding som var gått ut på dato, og et enstemmig ønske om endrede rammebetingelser, må det være riktig å si at det knyttet seg store forventninger til tilleggsmeldingen, St.meld. nr. 37, og Regjeringens forslag til rammebetingelser for petroleumssektoren. Selv om Regjeringen og regjeringspartiene er såre fornøyde med sitt framlegg, er det en realitet at bransjen ikke er det – for så vidt ingen andre heller. Politiske streiker ved virksomhetene langs kysten og store oppbud av streikende arbeidere her i Oslo er virkelighetens verden.

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV i Stortinget er heller ikke fornøyde, og skriver i sine innledende merknader følgende:

«... at de foreslåtte tiltakene i St.meld. nr. 37 (1997-98) ikke er tilstrekkelige for å møte behovet for snarlige tiltak i næringen, og at forventningene som ble skapt om bedringer i rammevilkårene ikke er innfridd.»

Rapporten fra oljeselskapene til OED høsten 1998 viste utbyggingsprosjekter på norsk sokkel for 93,6 milliarder kr fram til 2003. I henhold til en fersk rapport fra ECON viser tall fra de samme selskapene nå utbyggingsoppdrag for 22,6 milliarder kr, et fall på 71 milliarder kr, noe som utgjør 76 pst. Dette kan få store negative konsekvenser både for sysselsettingen i og for videreutviklingen av petroleumsnæringen. Departementet opplyser i tilleggsmeldingen at innrapporterte timeverk de neste tre halvår er meget begrenset og langt fra tilstrekkelig til å opprettholde sysselsetting ved de store offshoreverftene.

Komiteens flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV mener situasjonen i petroleumsindustrien, verftsindustrien og annen oljerelatert industri krever aktive og snarlige tiltak dersom vi skal unngå økt arbeidsledighet og tap av kompetanse som følge av nedbemanning.

Reduserte investeringsrammer, en moden sokkel og det norske skatte- og kostnadsnivået rammer olje- og leverandørindustrien hardt. Det er behov for å gå lenger enn Regjeringens tilleggsmelding når det gjelder produksjonsavgifter og endringer i forbindelse med CO₂-avgiften.

Komiteens flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre ber Regjeringen om å bruke sin fullmakt til å redusere eller fjerne produksjonsavgiften på enkelte felt for å bringe frem marginale prosjekter til investeringsbeslutning allerede høsten 1999.

Når det gjelder CO₂-avgiften, har partiene i denne innstillingen og i revidert nasjonalbudsjett fremsatt sine primære standpunkter.

Sekundært er det fra et flertall av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre enighet om å inkludere hele offshoresektoren i kvotesystemet for CO₂ i løpet av 2000. Det forutsettes at Regjeringen i budsjettet for neste år fremmer forslag om hvordan CO₂-avgiften kan reduseres inntil et nytt kvotesystem foreligger, herunder muligheten for å differensiere mellom gamle og nye felt, for å stimulere til økt utbygging. Dette flertallet ber også om en utredning med sikte på revisjon av petroleumsbeskat-

ningen, og at forslag om dette fremmes overfor Stortinget i løpet av året 2000.

Til slutt er det å merke seg at det er en enstemmig komite som på bakgrunn av utviklingen i olje- og gassvirksomheten mener at den fremtidige struktur må vurderes på nytt, bl.a. forvaltningen av SDØE og eierskapet i Statoil.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Korsberg (Frp): Representanten Blattmann var inne på at det var store endringer i oljebransjen. Vi har jo hatt et visst mangfold på sokkelen hittil, der vi i hovedsak har hatt tre oljemiljøer. Det er i ferd med å endre seg. En løsning der Hydro og Statoil skal få lov å kjøpe Saga, vil føre til at statlig eierskap i oljemiljøene reduseres. Man vil få redusert konkurranse og man bryter opp et selskap med godt utviklet kompetansemiljø på norsk sokkel.

Hvorfor er ikke Arbeiderpartiet opptatt av mangfold på sokkelen, slik at mangfoldet og arbeidsplassene, som Arbeiderpartiet som oftest hevder at de er interessert i, bevares?

Aud Blattmann (A): Til representanten Korsberg vil jeg si at han kanskje burde ha lest innstillingen litt nøye, for Arbeiderpartiet sier faktisk sammen med øvrige partier at vi ønsker en gjennomgang av vilkårene på sokkelen nettopp for å fjerne de barrierer som eventuelt måtte ligge både i skattesystem og i lisenstildeling, for at andre, nye selskaper skal kunne komme inn på norsk sokkel. Så dette er ikke noe vi er uenig i, vi ønsker å styrke konkurransen, og det står faktisk i innstillingen.

Jan Tore Sanner (H): I en situasjon hvor det er behov for lederskap, har Regjeringen og sentrumspartiene satt seg på sidelinjen. Sentrumspartiene har valgt alene-gang både når det gjelder virkelighetsbeskrivelse og når det gjelder bruk av virkemidler.

I denne innstillingen er det Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet som peker ut retningen – ved å inkludere hele offshoresektoren i det nasjonale kvotesystemet, ved å pålegge Regjeringen å få frem en revisjon av petroleumsbeskatningen og ved å pålegge Regjeringen å fjerne eller redusere produksjonsavgiften for å få frem investeringer allerede nå i høst.

Men også dette blir kanskje litt magert i forhold til den situasjonen som vi opplever i petroleumsvirksomheten og leverandørindustrien. Særlig fra Arbeiderpartiets side har man brukt svært store ord for å kritisere regjeringspartiene for handlingslammelse når det gjelder å få frem virkemidler som kan stimulere til aktivitet, og som kan bringe sokkelen og norsk petroleumsvirksomhet over i en ny fase. Ja, man kan snakke om høy sigarføring fra Arbeiderpartiet land og strand rundt.

Når det kommer til stykket, er det Arbeiderpartiet som i dag forhindrer at vi får til en reduksjon i CO₂-avgiften. Høyre har foreslått 30 pst. reduksjon og Fremskrittspartiet

(Sanner)

har foreslått å fjerne hele CO₂-avgiften. Arbeiderpartiet vil vente til nyttår, og man kommer med et forslag om at man skal skille mellom gamle og nye felt, en løsning som både kritiseres av selskapene og som både Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet advarer sterkt i mot.

Mitt spørsmål til Aud Blattmann er: Hvorfor er ikke Arbeiderpartiet villig til å være med og redusere CO₂-avgiften allerede nå i høst – et forslag som har stått svært høyt på prioriteringslisten både til LO, industrien og forskningsmiljøene, som har sett på hva som skal til for å få aktiviteten opp igjen på sokkelen?

Aud Blattmann (A): Det synes som om dette munnhullet «høy sigarføring» er blitt veldig populært her i Stortinget.

Nå er det sånn at det har ikke vært noen høy sigarføring i forbindelse med Regjeringens manglende forslag til å komme ut av den situasjonen som petroleumsnæringen er i. Det vi har gjort, er å be om at CO₂-avgiften skal vurderes, og at Regjeringen skal komme tilbake i forbindelse med budsjettet for 2000. Når det gjelder spørsmålet om å skille mellom gamle og nye felt, har vi bedt Regjeringen om å utrede også det.

Det er ikke alltid lett å vite hva verken Høyre eller Fremskrittspartiet mener om CO₂-avgiften. I det ene reviderte nasjonalbudsjettet er de faktisk med på å øke den 20 pst., for i neste omgang å redusere den eller fjerne den helt.

Derfor er det ikke så lett å finne de riktige veiene å gå her, men som sagt, vi har ikke skjøvet noen problemer foran oss. Vi har faktisk bedt Regjeringen utrede dette med spesifikke felt; det er noe som vi har bedt den komme tilbake til. Og for så vidt: Dette er også det primære standpunktet til Høyre og Fremskrittspartiet.

Lars Rise (KrF): La meg først få si at det var en interessant erkjennelse representanten Jan Tore Sanner kom med ved innledningen av denne debatten, nemlig at de forslagene opposisjonen kommer med, er magre.

Representanten Blattmann henviste til en ECON-rapport som forteller at investeringene har gått ned fra ca. 93 milliarder kr, som planlagt, til 22,6 milliarder kr. Den politiske hukommelsen er nok kort, men de planene Harlem Brundtland-regjeringen la fram, viste jo at det lå an til investeringer på 5 milliarder kr i 1999, og 10 milliarder kr i 1998, så man ligger fremdeles milevis over det nivået.

Det er ikke så lenge siden jeg så representanten Blattmann i Dagsrevyen – hun stod utenfor Stortinget her og var temmelig hard i kritikken mot Regjeringen. Det er veldig vanskelig å finne hvordan dette avspeiles i forslag nå – jeg ser faktisk ikke et eneste forslag fra Arbeiderpartiet som kan være med på å bedre situasjonen.

I flertallsmerknaden fra de fire partiene som Blattmann nevnte, uttrykker man jo stor misnøye og sier at de forslagene som fremmes, ikke er tilstrekkelige. Og da må jeg spørre: Hvilke forslag har Arbeiderpartiet? Jeg tror

representanten Sanners karakteristikk var nokså betegnende.

Jeg vil be om at representanten Blattmann redegjør for hvordan Arbeiderpartiet i en uttalelse fra sentralstyrets møte 31. mai kan si at Regjeringens eneste svar er å bevilge 400 mill. kr mer til utbetaling av arbeidsløshetstrygd, og at den ikke varsler noen aktive tiltak for å sikre sysselsettingen.

Denne uttalelsen kommer altså på tross av at Arbeiderpartiet slutter seg til samtlige av Regjeringens forslag til tiltak.

Aud Blattmann (A): La meg først få lov til å rette opp en feil jeg gjorde i mitt forrige replikkvar: Det var Høyres og Fremskrittspartiets *sekundære* standpunkt – som det egentlig er flertall for i Stortinget. Jeg skal ikke gjøre disse partiene urett.

Så til de fremtidige investeringer og størrelsen på tallene i ECONs rapport, som ble nevnt av representanten Rise. De tallene jeg la frem, går altså frem til 2003 – det er i hvert fall de reelle tallene som foreligger nå. Og uansett hvem som har sagt hva, har jeg lyst til å understreke at det vi nå ser, er en dramatisk reduksjon i investeringer.

Så har jeg lyst til å si til representanten Rise at selv om ikke regjeringspartiene liker det noe særlig, er det i hvert fall et inntrykk at næringen er meget godt fornøyd med den pakken som Arbeiderpartiet la frem – og den har fått oppslutning i næringen.

Når det gjelder CO₂-avgiften og produksjonsavgiften, vet representanten Rise utmerket godt at våre forslag vil bli tatt opp og fremmet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett. Men hvis representanten Rise ikke er klar over det, kan jeg jo nevne at i tillegg til forslaget som går på produksjonsavgift, kutt i CO₂-avgiften og mindre SDØE-andeler, har vi altså gått inn for både styrking av verkstedindustrien, styrking av bygg- og anleggssektoren, mer til forskning og flere tiltaksplasser i forbindelse med arbeidsmarkedsopplegg.

Jeg tror kanskje det er litt pinlig for sentrumspartiene at man ikke har fremmet forslag og gjort mer for å komme ut av den situasjonen som næringen er i.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Øyvind Korsberg (Frp): Som saksordføreren var inne på, er situasjonen på norsk sokkel en helt annen i dag enn da oljemeldingen ble lagt frem sommeren 1998.

Oljesektoren opplever nå stagnasjon og manglende lønnsomhet, og både leteaktivitet og investeringer er ventet å gå ned. Nedjusteringene av prisforventingen og lavere inntjening i oljeselskapene, kombinert med en nedgang i tilgangen på gode prosjekter, har ført til en drastisk reduksjon i det planlagte investeringsnivået på norsk sokkel i årene som kommer. Med dagens priser, kostnadsnivå og rammebetingelser er det fare for at utbygging av nye felt nesten vil stoppe opp i en periode fremover. Reduksjonen i aktivitetsnivået vil skape ringvirkninger for verdiskaping og sysselsetting, som vil falle betydelig i oljeindustrien, men enda mer i leverandør-

industrien. På sikt kan man derfor se ytterligere ringvirkninger i samfunnet. En unødvendig brå nedgang i aktivitetsnivået vil påføre samfunnet omstillingskostnader og tap av kompetanse.

Fallet i oljeprisen, det høye skatte- og kostnadsnivået og de store overskridelsene ved utbygging av installasjoner har ført oljeindustrien på norsk kontinentalsokkel inn i en situasjon hvor det er helt nødvendig å forbedre rammebetingelsene og også senke kostnadsnivået for å gjenopprette konkurransedyktigheten. Norsk kontinentalsokkel må i fremtiden fremstå som et attraktivt område for oljeindustrien, og investeringer her må gi avkastninger som er konkurransedyktig med avkastninger på investeringer andre steder i verden. Taper norsk sokkel i denne vurderingen, vil det etter vårt syn bli meget vanskelig å opprettholde kompetanse, arbeidsplasser og inntjening.

I dag er norsk sokkel i ferd med å bli en vesentlig mindre attraktiv oljeprovins å investere i. Kostnadene ved utbygging og drift i Norge er høye sammenlignet med i andre land. Noe av dette skyldes utilsiktede virkninger og krav og ordninger som er pålagt denne næringen i større grad i Norge enn i andre land. De langsiktige utfordringene vi står overfor består i første rekke i å legge forholdene til rette slik at kostnadene for bransjen blir så lave at det igjen blir attraktivt å investere på norsk sokkel.

Den særnorske CO₂-avgiften på norsk sokkel medfører konkurransevridning og svekkelse av norsk sokkels konkurranseposisjon i forhold til andre områder i verden. For Fremskrittspartiet har det vært et mål hele tiden å sørge for at norsk sokkel skal få konkurrere på lik linje med utenlandske områder. Derfor har vi hele tiden arbeidet for å fjerne den urimelige CO₂-avgiften, eller miljøavgiften, som noen ønsker å kalle den uten at den har noe med miljøet å gjøre.

Petroleumsvirksomheten står for nesten en fjerdedel av de norske CO₂-utslippene. I fjor vedtok Stortinget at det skal opprettes et system med utslippskvoter for såkalte klimagassutslipp. Ved å la petroleumsvirksomheten få ta del i dette kvotesystemet, vil en kunne oppnå positive konsekvenser for bransjen. I dag betales det inn ca. 3,6 milliarder kr i CO₂-avgift for utslipp på sokkel. Utslippskvoter vil trolig bli langt billigere. Ifølge beregninger fra CICERO, Senter for klimaforskning, kan kvoteprisen bli på om lag 150 kr pr. tonn, noe som vil føre til en betydelig økonomisk besparelse for bransjen. Derfor er det viktig at Regjeringen i budsjettet for år 2000 legger frem forslag om hvordan CO₂-avgiften kan reduseres inntil offshoresektoren er inkludert i kvotesystemet.

Etter Fremskrittspartiets syn er det viktig at Statoil delprivatiseres og børsnoteres. Hovedårsaken er at Statoil ikke lenger er et instrument i utøvelsen av norsk oljepolitikk, men er et fullt ut integrert oljeselskap i konkurranse med andre. Da er det etter vårt syn naturlig og nødvendig for Statoil å få adgang til å arbeide under de samme rammebetingelsene som sine konkurrenter, med et mer kompetent og entydig bedriftsøkonomisk eierskap. En børsnotering vil sørge for nye rammevilkår og vil

medføre at innsyn og oppmerksomhet vil danne en bedre bakgrunn for målinger og vurderinger av selskapets virksomhet vurdert opp mot konkurrentene. Samtidig vil alle forhold mellom selskapet og det offentlige endre karakter og bygge på reelle forhandlinger mellom to like parter og ikke mellom selskap og eier. Den siste tids hendelser har således etter Fremskrittspartiets syn ført til en ytterligere aktualisering av at man bør foreta en delprivatisering og børsnotering av selskapet. Jeg vil vise til det Dokument nr. 8-forslaget som Fremskrittspartiet har fremmet, men som ennå ikke er behandlet av Stortinget.

Bredde og mangfold på norsk sokkel er viktig. Fremskrittspartiet vil derfor gå imot å gi Hydro fullmakt til å utvide aksjekapitalen, og er svært lite tilfreds med at det halvstatlige Hydro og det helstatlige Statoil nå bedriver en rå slaktning av Saga. En løsning der Hydro og Statoil skal få lov til å kjøpe Saga, vil føre til økt statlig eierskap i oljemiljøet, redusert konkurranse samt at man bryter opp et selskap med et godt utviklet kompetansemiljø på norsk sokkel. Vi er svært kritisk til at Statoil skal få lov til å være med på oppkjøpet av Saga, og mener at selskapet burde holdt fingrene av fatet og heller konsentrert seg om å rydde opp i eget hus etter omfattende overskridelser ved den senere tids utbyggingsprosjekter.

Etter 30 år med olje- og gassvirksomhet i Norge er det store variasjoner mellom de geografiske områdene i Norge når det gjelder ringvirkninger og verdiskaping knyttet til denne virksomheten. Den nordlige landsdelen har bare delvis fått merke de positive ringvirkningene knyttet til kompetanseoppbygging, industriutbygging osv. som er et resultat av olje- og gassutvinningen på norsk sokkel. På 1980-tallet var det en viss aktivitet i Barentshavet. Da ble det påvist store gassfelt som til nå ikke har vært kommersielt lønnsomt å bygge ut. De siste årene har det ikke vært leteaktivitet i Barentshavet, med de negative konsekvenser det får for leverandørindustrien og annen servicevirksomhet som ble bygd ut for å betjene denne virksomheten.

De to siste årene har Statoil igjen arbeidet med å kommersialisere gassen på Snøhvit-feltet gjennom produksjon av LNG for utskipning til markeder i USA og ved Middelhavet. Dette er et prosjekt som hele landsdelen har store forhåpninger til. Det er tredje gang prosjektet er oppe til vurdering, og denne gangen håper jeg at prosjektet kan få den lønnsomheten som gjør en utbygging mulig.

For Fremskrittspartiet er det viktig at nye felt blir så attraktive som mulig. Etter vårt syn vil store SDØE-andeler være med på å redusere feltenes attraktivitet fordi de øvrige selskapenes andeler, og særlig operatørens andel, blir mindre. Store SDØE-andeler i kombinasjon med gunstige fradragmuligheter for investeringer bidrar til redusert fokusering på kostnader samt at statens andeler ved kostnadsoverskridelser øker. Derfor bør SDØE-andelene reduseres.

Til slutt vil jeg ta opp forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre samt vise til at Fremskrittspartiet også vil komme med forslag som vedrører denne bransjen, i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Øyvind Korsberg har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Aud Blattmann (A): I innstillingen fremgår det at det er enighet, dog ikke primært, men subsidiært, om hvordan vi skal gå frem når det gjelder dette med CO₂. Jeg registrerer at også i dette innlegget er Fremskrittspartiet svært opptatt av å redusere byrdene for industrien når det gjelder CO₂-avgiften. De ønsker primært å fjerne hele avgiften eller å redusere den. Men samtidig konkluderer Fremskrittspartiet med at det er forurenseren som skal betale forurensningen. Vi vet også at når de sier at de hele tiden har arbeidet for å fjerne CO₂-avgiften, så er ikke det helt riktig, for sammen med Høyre gikk de i fjor i revidert budsjett inn for å øke CO₂-avgiften med bortimot 20 pst.

Mitt spørsmål til representanten Korsberg er: Hva mener egentlig Fremskrittspartiet?

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg tror nok de fleste i den salen vet hva Fremskrittspartiet mener om CO₂-avgift. Vi avviser det hysteriet som er når det gjelder problematikken rundt CO₂-utslipp.

I Fremskrittspartiet registrerer vi at det fra forskjellige forskermiljøer er knyttet stor usikkerhet til om CO₂-utslippene har påvirkning på klimaet, og i tilfelle de har det, er det også enormt stor usikkerhet om hvor stor påvirkning på klimaet det har.

Vi i Fremskrittspartiet har fremmet en rekke forslag en rekke ganger om fjerning av CO₂-avgiften. Blant annet da vi i fjor behandlet miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, fremmet Fremskrittspartiet forslag om fjerning av CO₂-avgiften. Vi fremmet også forslag om fjerning av CO₂-avgiften da vi behandlet Kyotoprotokollen her litt tidligere. Så jeg tror nok Arbeiderpartiet er rimelig klar over hva Fremskrittspartiet mener om CO₂-avgiften. Vi avviser at CO₂-avgiften har noe med miljøutslipp å gjøre i det hele tatt.

Bror Yngve Rahm (KrF): Øyvind Korsberg brukte veldig mye av sitt innlegg til å fokusere på rammevilkårene for selskapene i Nordsjøen på norsk sokkel og understreket veldig sterkt det inntrykk at norsk sokkel er fullstendig ute av enhver konkurranseposisjon, mens alle andre har langt bedre vilkår enn oss. I den sammenheng hevdet også Korsberg at norsk sokkel var uinteressant for investeringer.

Mitt spørsmål til representanten Korsberg blir i den forbindelse: Opplever Fremskrittspartiet at Elfs engasjement for å kjøpe opp Saga er et uttrykk for at norsk sokkel ikke er attraktiv som investeringsforetak, og anser man her at rammevilkårene er så dårlige at sokkelen ikke kan konkurrere med andre? Kan jeg få en kommentar fra Fremskrittspartiets Øyvind Korsberg på det?

Det andre spørsmålet er knyttet til aktivitetsnivået, som de aller fleste har vært enige om har vært unaturlig høyt i løpet av de siste årene. Hvilket nivå mener Fremskrittspartiet det vil være naturlig å legge seg på? Eller

for å stille spørsmålet annerledes: Er det et mål for Fremskrittspartiet at aktivitetsnivået igjen skal komme opp på samme nivå som i 1997-98?

Øyvind Korsberg (Frp): Som representanten Rahm er klar over, er jeg representant for Fremskrittspartiet og sitter på Stortinget. De spørsmål som han stiller vedrørende Elf, tror jeg nesten han får stille til dem som det er aktuelt å stille slike spørsmål til, nemlig oljeselskapet Elf, så får de vurdere hva som er interessant med hensyn til oppkjøp av Saga.

Så til hvilket nivå man skal legge opp til at oljeindustrien skal være på. Det som er viktig for oss i Fremskrittspartiet, er at man legger opp slike rammer at man kan få lov å konkurrere med utenlandske områder. På den måten vil man nemlig sikre lik konkurranse, og da vil det også være lik mulighet for å etablere et høyt aktivitetsnivå på norsk sokkel. Og det er viktig for oss i Fremskrittspartiet, for det er med på å ivareta verdiskaping og også utvikle norsk sokkel videre.

Per-Kristian Foss (H): Det er vel replikanten som skal svare, men jeg hadde lyst til kanskje å assistere replikanten litt med et svar på det forrige spørsmålet, som ble stilt av representanten Rahm. Det å måle attraktiviteten på norsk sokkel utelukkende ved å se på interessen for å kjøpe igangværende, moden virksomhet, altså felt i produksjon, tror jeg man skal være meget varsom med. Det vil alltid være attraktivt. Men det interessante er jo om det er interesse for å investere i like stor grad som tidligere på norsk sokkel. Det er lakmustesten.

Så til mitt spørsmål direkte til Fremskrittspartiet. Jeg lurer litt på om Fremskrittspartiet på Stortinget snakker sammen i gruppen – for å spørre rett ut: Koordinerer dere politikken? For i dag er Stortinget i ferd med å vedta Høyres forslag om at man på bred basis skal engasjere konsulenter for å gjennomgå norsk sokkels konkurransekraft. Endelig skjer det. Det ble avslått i fjor, men nå skjer det. Og det er utmerket. Man bevilger nå til uavhengige, internasjonale, høyst kompetente konsulentfirmaer som skal gjennomgå dette og lage en rapport, som man må si er rimelig objektiv. Så foreslår Fremskrittspartiet i innstillingen om revidert nasjonalbudsjett:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et utvalg for å evaluere rammebetingelsene på norsk sokkel».

Men et utvalg på toppen av dette må da bare ha én virkning, nemlig at det vil ta enda lengre tid. Jeg er litt overrasket over at Fremskrittspartiet av alle har troen på offentlig utvalg der man faktisk nå har valgt en litt mer markedsorientert løsning – om jeg må få lov til å si det slik med adresse til statsråden – nemlig å hyre inn konsulenter til dette, som jeg tror er en fornuftig bruk av ressurser. Og så skal Fremskrittspartiet ha et politisk utvalg! Dette synes jeg ikke ligner mye på Fremskrittspartiet. Iallfall er det dobbeltarbeid. Det ene utelukker faktisk det annet, hvis man ikke bare er interessert i å få brukt mest mulig tid på det. Men her tror jeg faktisk det haster, for dette arbeidet burde egentlig vært igangsatt for lengst.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg vet ikke om representanten Foss bommet litt da han kikket i kalenderen. Det vi i dag behandler, er oljemeldingen. Vi har ikke kommet så langt at vi har begynt å behandle revidert nasjonalbudsjett ennå. Så vidt jeg vet, skal revidert behandles på fredag, og jeg tror det er naturlig i den forbindelse å ta opp de merknader og eventuelle forslag som står i innstillingen til revidert. Jeg må ærlig få lov å innrømme at jeg ikke har fått tid til å lese den. Den lå i hyllen min i dag og var på størrelse med en telefonkatalog. Jeg tror Foss får ta den replikken på fredag, og jeg er sikker på at han da får et svar.

Når det gjelder Fremskrittspartiet, er det klart at vi er blitt en stor gruppe, men vi snakker selvfølgelig sammen når vi koordinerer vår politikk på området. Som representanten Foss kjenner til, har det vært – jeg holdt på å si – en dobbelkjøring med oljemeldingen og revidert. Foss refererte til noe som står i innstillingen til revidert, og jeg har som sagt ikke fått lest den. Men et bredt offentlig utvalg trenger nødvendigvis ikke bare å bestå av offentlige personer og byråkrater.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Lars Rise (KrF): Dersom man lytter til støynivået på argumentasjonen fra opposisjonen, kan dette høres ut som en debatt preget av dype skillelinjer og uløselige konflikter. Det er mulig at tonen er litt mer avdempet her i salen enn i forkant av denne debatten.

Representanten Olav Akselsen brukte eksempelvis sin tid hjemme på Stord flittig med mikrofon og pisket opp stemningen mot Regjeringen. Sammen med representanten Blattmann opererte han også sammen med fagforeningene Aker Stord, Aker Verdalen og Umoe i Haugesund og kom i Haugesunds Avis med voldsomme utfall mot parlamentarisk leder Einar Steensnæs. Samme kveld stod man i Dagsrevyen foran Stortinget og karakteriserte Regjeringen som handlingslammet, at Regjeringen satte arbeidsplassene i fare, osv. Men ser vi på de konklusjoner som trekkes, og særlig hvilke forslag som fremmes nå, ser det ut til at Stortinget faktisk er relativt samstemt når det gjelder rammebetingelser for olje- og gassvirksomheten. Det er gledelig, og jeg er overbevist om at også næringen ser seg tjent med en stor grad av enighet og forutsigbarhet fra myndighetenes side.

Dersom oljeprisen kunne være like forutsigbar, ville vi ikke hatt de store problemene som ligger til grunn for dagens debatt. I dag er prisen 16,37 dollar pr. fat, og det kan se ut som om oljeprisen har stabilisert seg på et høyere og mer behagelig nivå enn det som var tilfellet da de store investeringskuttene ble vedtatt.

Men det som karakteriserer oljemarkedet, er nettopp de store svingninger og dermed også stor usikkerhet når det gjelder framtidig utvikling. Den kalldusjen næringen fikk ved det store fallet i oljeprisen en kort periode, var kanskje en sunn påminnelse om at langsiktige planer må ta høyde for slike svingninger. Svingningene illustreres ved at vi idet én stortingsmelding går i trykken, må planlegge en ny for å være oppdatert. Når tilleggsmeldingen

kommer, er situasjonen igjen endret. Det forteller under alle omstendigheter at den grunnleggende usikkerheten ved denne bransjen må både politikere og næringsliv lære å leve med, og den burde få enhver til å snakke med litt mindre bokstaver og med litt mindre skråsikkerhet om hva som har vært gjort feil og hvordan man skal håndtere dagens situasjon.

Norsk olje- og gassvirksomhet skal innrettes med tanke på velferd, miljø og langsiktighet. Et viktig mål med virksomheten er at ressursene skal bidra til å sikre velferd og sysselsetting. Et annet viktig mål er at Norge skal være et foregangsland i miljøspørsmål, samtidig som man er stor energiproducent. Det arbeid som foregår gjennom MILJØSOK, er således av stor betydning.

Et tredje viktig mål er at olje- og gassvirksomheten må ha et langsiktig perspektiv. Utvinningen må skje i et forsvarlig tempo. Verdien må forvaltes langsiktig, slik at de også kommer senere generasjoner til gode. Oppbyggingen av petroleumsfondet er således viktig for dette formål. Det kan eksempelvis diskuteres hvorvidt det var en fornuftig politikk da Bratteli-regjeringen på begynnelsen av 1970-tallet skrudde opp forbruksveksten i et faretruende tempo, basert på store statlige lån i utlandet. Man tok således ut en reallønnsvekst og en velferdsøkning på forskudd. Vi bevilget oss selv en reallønnsøkning på 4 pst. årlig i perioden 1974-1978. Så måtte vi slite med nedbetaling av gjelden utover på 1980-tallet, og da Willoch-regjeringen gikk av i mai 1986, var utlandsgjelden nedbetalt, og man hadde begynt det man kalte å «salte ned» penger i utlandet. Straks Arbeiderpartiet overtok regjeringsmakten igjen i 1986, begynte opplåningen igjen i utlandet. Heldigvis ble denne utviklingen snudd, gjelden ble betalt ned og vi fikk en tverrpolitisk enighet om å bygge opp petroleumsfondet. Fondet ligger der nå som en buffer mot all usikkerhet og svingninger i oljeprisen. For Norge er usikkerheten og muligheten for lave oljepriser i fremtiden uheldig, fordi vi etter mange års oppbygging av produksjonen nå nærmer oss toppen. Lave priser og inntektstap i denne perioden vil derfor kunne ramme norsk økonomi og takten i oppbyggingen av oljefondet sterkt. Dette understreker bare ytterligere betydningen av å sette av det meste av oljeinntektene i fondet. Målet må være å ikke bruke noe av oljefondet på statsbudsjettet, men at fondet kan tas i bruk den dagen oljealderen er over.

Jeg har merket meg at komiteens flertall bestående av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og SV mener at de foreslåtte tiltakene i St.meld. nr. 37 ikke er tilstrekkelige for å møte behovet for snarlige tiltak i næringen, og at forventningene som ble skapt om bedring i rammevilkårene, ikke er innfridd. Men det er vanskelig å se hva de samme partiene foreslår av tiltak som eventuelt kan møte forventningene de mener er skapt. Jeg konstaterer at det ser ut til å være bred oppslutning om de tiltak Regjeringen foreslår. Det fremstår som noe merkelig når disse partiene fastslår at de foreslåtte tiltakene ikke er tilstrekkelige for å møte behovet for snarlige tiltak i næringen, uten å komme med noe nevneverdig som eventuelt kunne skapt flere arbeidsplasser.

Og representanten Sanners erkjennelse på vegne av opposisjonen, muligens minus Høyre, om at deres forslag er magre, var derfor interessant.

Ingen tiltak, enten det er avgiftsreduksjoner, fusjoner eller privatisering, kan fjerne den iboende usikkerheten i markedet. Derfor blir det noe underlig når enkelte partier tror at en reduksjon i CO₂-avgiften vil være det forløsende grep på dagens situasjon i næringen. Hovedårsakene til fall i aktivitetsnivået er at store deler av norsk sokkel er blitt en moden petroleumsprovins, et begrep som er brukt nå i åtte-ni år. Kombinert med lave oljepriser har dette ført til at aktørene i markedet vegrer seg for å gjøre nye, store investeringer nå. For å motvirke at dette skal føre til et bratt fall i aktivitetsnivået, har Regjeringen foreslått en justering av virkemidlene. Det har vært hevdet at dette er for lite, men de konkrete tiltak som er foreslått av andre partier utover Regjeringens forslag, er på ingen måte så omfattende og store at de vil løse de grunnleggende utfordringer næringen har.

Det har i mange år, for ikke å si tiår, vært kjent at investeringene på norsk sokkel ikke vil vare til evig tid. Vi utnytter en ikke-fornybar ressurs. Det innebærer at det etter hvert blir tomt for olje og gass. Da får vi en nedgang i investeringene enten vi vil eller ikke. Nedgangen i oljeprisen har forsterket denne nedgangen, men det er ikke grunnlag for å hevde at det er Regjeringens industripolitikk som har ført til dette.

Jeg vil få understreke at de tiltak Regjeringen har framlagt, vil legge til rette for samfunnsøkonomisk bedre beslutninger i petroleumsnæringen. Når representanten Blattmann framholdt at Arbeiderpartiets tiltakspakke er blitt godt mottatt av næringslivet, forstår jeg det godt. Arbeiderpartiets tiltakspakke er nemlig nærmest en blåkopi av den tiltakspakken som Regjeringen har framlagt.

Regjeringen foreslår å bevilge 100 mill. kr i budsjettet for 1999 for å styrke prosjektrettet teknologiutvikling på kontinentalsokkelen. Regjeringen legger opp til en gradvis avvikling av produksjonsavgiften. Og for den direkte statlige deltakelsen i nye tillatelser i Nordsjøen fastlegger Regjeringen hovedregelen for slik deltakelse, og bidrar til økt forutsigbarhet i politikken. For å sikre gode beslutninger i næringslivet og dermed høy verdiskaping vil Regjeringen også føre en politikk for forlengelse av utvinningstillatelser som gir bedre forutsigbarhet i politikken. For å styrke arbeidet med å internasjonalisere norsk petroleumindustri foreslår Regjeringen å bevilge ytterligere 2 mill. kr for budsjettåret 1999. For å bedre effektiviteten i letevirksomheten legger Regjeringen opp til å etablere konkrete langtidsplaner.

Den tiltakspakke som er foreslått, sammen med de hovedtemaene Regjeringen vil arbeide videre med fram mot petroleumsmeldingen i 2000 – det var hyggelig å høre at representanten Blattmann også så fram til denne meldingen – er godt tilpasset de utfordringer næringen står overfor.

Den politiske hukommelse er ofte kort. Men hvis man går tilbake til St.meld. nr. 26 for 1993-94 om utfordringer og perspektiver for petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen, framlagt av Brundtland-regjeringen, vi-

ser framskrivningen at investeringene for felt besluttet utbygd i 1999, ville ligge i underkant av 5 milliarder 1994-kroner. For 1998 regnet Brundtland-regjeringen med investeringer på i overkant av 10 milliarder 1994-kroner, mens investeringene i realiteten var på om lag 70 milliarder kr. Det skulle tilsi varsomhet med å spå om utviklingen i bransjen.

Til slutt: Det er på tide at Høyre og Arbeiderpartiet erkjenner et ansvar for at de vedtakene som er gjort i løpet av de siste fem år, la grunnlaget for den investeringstoppen som vi så i fjor, og det tilsvarende fallet som vi ser nå. Når investeringsfallet er så bratt som det er i år, må i hvert fall ikke Høyre og Arbeiderpartiet anklage Regjeringen for dette. Det er jo disse to partiene som sammen med Fremskrittspartiet har skrudd opp nivået. Jeg vil be om at de respektive partier tar sin del av ansvaret for det representanten Blattmann karakteriserte som at investeringene «stuper».

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A): Eg må nok innrømme at eg og representanten Rise har svært ulik oppfatning av røyndomen ut frå situasjonen i dag. Eg må seia at eg blei litt overraska då eg merka det enorme behovet Kristeleg Folkeparti har for å klistra seg opp til fleirtalet. Eg er òg litt overraska over at ein ser denne saka som blir behandla i dag, heilt isolert frå det som skal opp på fredag, nemleg revidert nasjonalbudsjett. Eg vil seia til representanten Rise: Dersom det var så liten forskjell som han hevda, så burde det vore grunnlag for at mindretalet hadde slutta seg til fleirtalet, slik at det hadde vore ein einstemmig komite som hadde hatt innstillinga i denne saka.

Dersom ein ser på Kristeleg Folkeparti si stemmegiving dei siste ti åra, ser ein at dei i all hovudsak har stemt for alle utbyggingssaker som har vore oppe til avstemming i stortingssalen. Kristeleg Folkeparti har med andre ord ført ein politikk som har vore i tråd med fleirtalets på dette området. Derfor blir eg litt overraska når Rise no i slutten av sitt innlegg prøver å fråskrive seg det ansvaret. I motsetning til regjeringskollega Senterpartiet, som stort sett stemde mot alle foreslåtte utbyggingsprosjekt, var altså Kristeleg Folkeparti med fleirtalet. Det er sjølv sagt slik at når ein skal samarbeida med andre, så må ein gje og ta. Det er tydeleg at Kristeleg Folkeparti har gjeve meir i oljepolitikken enn det Senterpartiet har, og at ein har gått i retning av Senterpartiet sin politikk.

Denne Regjeringa gjekk, som alle veit, til val på at me skulle få ein lågare aktivitet innafør petroleumssektoren. No har me oppnådd det. Då ville eg tru at folk frå senterregjeringa var nøgd med situasjonen og ville prøva å ta litt av æra for det i staden for å fråskrive seg alt ansvaret.

Så vil eg frårå representanten Rise å seia at det er andre enn dei som jobbar i verftsindustrien, som har sett i gang desse protestaksjonane. Dei gjer dette fordi dei er bekymra for sine eigne arbeidsplassar, og det ber eg alle som er politikarar i denne salen, ta på høgste alvor.

Lars Rise (KrF): Jeg har ikke sagt at det er andre enn de fagorganiserte som har satt i gang protester, men det kan jo være at noen av de fagorganiserte har blitt litt villledet til å tro at Arbeiderpartiet hadde noen veldig gode og virkningsfulle tiltak som de ville komme med. Og når jeg i dette sentralstyvedtaket ser formuleringen om at Regjeringens eneste svar er å bevilge 400 mill. kr mer til utbetaling av arbeidsløshetsstrygd, og at den ikke varsler aktive tiltak for å sikre sysselsettingen, må jeg virkelig få lov til å returnere dette til Arbeiderpartiet og spørre: Hva har Arbeiderpartiet gjort i den foreliggende situasjon? Arbeiderpartiet visste at fallet ville komme – det visste man allerede i 1993. Men hva gjorde Arbeiderpartiet? Jo, i 1997 foreslo man for 1998-budsjettet en reduksjon i verftsstøtten fra 9 pst. til 7,5 pst. Det var et tiltak Arbeiderpartiet foreslo i 1997 når man visste at denne utviklingen ville komme.

Jeg må si at jeg undrer meg over at Olav Akselsen kan si at det har vært full enighet i denne sal om investeringsnivået på norsk sokkel de siste fem år. Det vet representanten Akselsen utmerket godt at det ikke har vært. Jeg har ikke ment at sentrumpartiene skal fraskrive seg noe ansvar for de vedtak vi har vært med på. Det jeg har bedt om, er at Arbeiderpartiet og Høyre må ta sin del av ansvaret, for det er da vittrilig disse partier som har skrudd opp investeringsnivået til det nivået vi så i fjor, og dermed må de også ta sin del av ansvaret for det stupbratte fallet som vi har sett i år.

Jan Tore Sanner (H): I Dagens Næringsliv i dag og i Dagsrevyen i går tok en av regjeringspartienes frispillere, Terje Johansen, et durabelig oppgjør med egne partifeller og egen regjerings petroleumpolitikk. Mens regjeringspartiene i prosessen rundt Saga har snakket om en norsk løsning og økt statlig eierskap, tar Terje Johansen til orde for privatisering og å åpne for utenlandsk eierskap. Er dette et tegn på en ny strid mellom regjeringspartiene, eller står Terje Johansen alene om det jeg vil si er positive og nye signaler i petroleumpolitikken?

Ellers kan man jo undres om Lars Rise har fulgt helt godt med når han hevder at det skulle være så bred enighet i den innstillingen vi behandler i dag. Sentrumpartiene har valgt isolasjon og alenegang gjennom hele innstillingen både når det gjelder virkelighetsbeskrivelse og når det gjelder konkrete forslag. Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet pålegger Regjeringen å inkludere offshoresektoren i kvotesystemet – et forslag miljøvernministeren advarte sterkt mot sist onsdag. Man står sammen om en revisjon av petroleumsbeskatningen, man står sammen om å pålegge Regjeringen å fjerne eller redusere produktionsavgiften for å få frem investeringer allerede nå i høst. Det er en lang rekke forslag i denne innstillingen hvor Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet står sammen, og hvor sentrumpartiene har valgt alenegang.

Mitt spørsmål til Lars Rise: Erkjenner man ikke at det er et problem i en tid hvor man har behov for lederskap, og at regjeringspartiene er på kollisjonskurs med stortingsflertallet i en sak som er så pass viktig og avgjørende for norsk næringsliv?

Lars Rise (KrF): Jeg må få berømme representanten Sanner for en flott replikk, men han må vel ha tullet litt med papirene, det var vel en replikk til Venstre antakelig. Jeg tror ikke jeg kan besvare alt når det gjelder representanten Terje Johansen og hans uttalelser til Dagens Næringsliv i dag – det har jeg ikke lest. Men jeg vet at næringskomiteen i hvert fall var helt samlet når det gjaldt Hydro-saken.

Det er ingen i sentrumpartiene som har sagt at man ikke ønsker utenlandsk eierskap. Det er ikke slik at sentrumpartiene har noe prinsipielt syn i den retning. Tvert imot var det interessant å få dette budet fra Elf, som viste at Høyres svartmaling av forholdene på norsk sokkel var helt feil, for der så man jo at et utenlandsk selskap på selvstendig grunnlag – uten å lese Høyres propagandamateriale – hadde forstått at det ikke stod så dårlig til på norsk sokkel som Høyre ville ha det til, og det syntes vi var veldig positivt.

Regjeringen tar sitt lederansvar alvorlig. Og den beskrivelsen representanten Sanner gir av det som er kommet ut av komiteens behandling av disse fire sakene, er helt feil. Jeg må få lov til å nevne at det eneste som foreligger av konkrete forslag fra Høyre, så vidt jeg kan se, er et forslag fra mindretallet i innstillingen til St. meld. nr. 46 for 1997-98, hvor det står:

«Stortinget ber Regjeringen åpne for gruppesøknader i Norskehavet.»

Ja, det vil jo føre til lavere kostnader for de selskaper som skal delta, men det vil i hvert fall ikke føre til flere arbeidsplasser, snarere tvert imot. Og det er følgende forslag i innstillingen til St.meld. nr. 37:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge til grunn at SDØE i utgangspunktet ikke skal delta i 16. konsekjonsrunde.»

Dette er de to eneste konkrete forslagene Høyre har fremmet i forbindelse med disse meldingene, og det taler sitt tydelige språk. Da er det tilnærmet full oppslutning om Regjeringens tiltakspakke.

Olav Akselsen (A): Eg hadde i det lengste håpa at me i dag skulle diskutera framtida, for det er der utfordringane ligg. No legg representanten Rise dessverre opp til å diskutera fortida, og då føler eg behov for å vera med på den diskusjonen òg.

Det er faktisk heilt rett, som representanten Rise seier, at det har vore ein debatt i denne salen om aktivitetsnivået i Nordsjøen, men eg har med meg her ei voteringsoversikt som viser at frå 1986 og fram til i dag har Kristeleg Folkeparti stemt for alle prosjekta i Nordsjøen med eitt unntak, og det var Norne. Og hovudgrunnen til at dei ikkje gjekk inn for det, var at lokaliseringsspørsmålet var uklart, at dei ville ha det utgreidd. Så det var heilt andre grunnar som låg bak. Eg vil likevel håpa at me kan leggja denne fortidsdebatten bak oss, for det er ikkje der løysingane på morgondagens problem ligg.

Me har ein heilt akutt situasjon i dag. Folk har fått permitteringsvarsel, og folk har blitt sagde opp. Det er i den situasjonen at tusenvis av arbeidarar har organisert seg. Dei har til og med sett seg i bussar, reist over fjellet

og gått i tog – ikkje retta berre mot Regjeringa, men også mot Stortinget. Og dei har eitt inderleg ønske: at dette ikkje skal bli sølt vekk i berre ein politisk debatt om kven som har ansvaret, men at det kjem politiske resultat ut av det.

Eg må seia at eg blir noko undren når representanten Rise seier at det ikkje er forskjellar her, og prøver å skygga over at det trass i alt er eit fleirtal som vil ha mykje sterkare lut enn det regjeringspartia vil. Og eg vil gjenta spørsmålet mitt: Dersom det er så liten avstand mellom fleirtalet og mindretalet, kvifor har ikkje då mindretalet strekt seg, slik at dei kunne ha vore med på fleirtalets innstillingar?

Lars Rise (KrF): Det må vel mer være et problem for Arbeiderpartiet å finne ut hvorfor man ikke har greid å fremme flere konkrete forslag i innstillingene, når man har hatt et så enormt støynivå utenfor denne salen, hvor man har anklaget Regjeringen både for handlingslamelse og for å sette tusenvis av arbeidsplasser i fare. Hvorfor i all verden kommer det ikke da forslag på bordet fra Arbeiderpartiet som Stortinget kan bli bedt om å stemme over? Jeg ser faktisk ikke ett eneste forslag fra Arbeiderpartiet i noen av disse innstillingene. Da er det litt rart å høre Olav Akselsen beskrive situasjonen som så dramatisk og at vi er i en så akutt situasjon at tusenvis av arbeidere har organisert seg og kommer med busser til Stortinget – det er jo ikke mange oppe på galleriet her i dag i hvert fall. Jeg synes det er litt underlig å få denne virkelighetsbeskrivelsen fra representanten Akselsen med den sterke kritikken av Regjeringen og samtidig konstatere at det i innstillingen ikke står ett eneste forslag fra Arbeiderpartiet.

Jeg har ikke benektet en eneste votering som sentrumpartiene har vært med på i denne salen. De voteringsene vi har vært med på, skal vi ta ansvaret for. Jeg har kun bedt om at Høyre og Arbeiderpartiet også må ta sin del av ansvaret, for det har ikke hørtes ut som om verken Arbeiderpartiet eller Høyre har villet ta ansvaret for den dramatiske situasjonen som vi i dag opplever. Det var det min henstilling gikk ut på.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jan Tore Sanner (H): Først bare for ordens skyld: Det kan virke som om Rise ikke har tatt seg tid til å lese innstillingen. I innstillingen er det referert til en rekke forslag som ikke fremsettes her, men som fremsettes i innstillingen til revidert nasjonalbudsjett som behandles på fredag. Så litt redelighet i debatten tror jeg vi alle hadde stått oss på.

Forventningene til stortingsmeldingen om nye rammebetingelser for olje- og gassvirksomheten var høye. Regjeringens egne talsmenn var selv med på å skru opp forventningene. Men den viktigste årsaken til at mange så frem til stortingsmeldingen, er det store behovet for konkrete tiltak som kan bringe ny optimisme inn i industrien.

Stortingsmeldingen ble varslet etter at oljeprisen hadde falt ned mot 10 dollar fatet, og etter de første signalene om kraftig fall i prognosene for investeringer på norsk sokkel.

Samfunnet vårt og økonomien er sårbar for store svingninger i petroleumsvirksomheten. Lavere inntekter fra petroleumsvirksomheten betyr at det kan settes av mindre penger til fremtidige pensjoner, og mindre penger til andre gode formål. Lavere investeringstakt på sokkelen betyr også færre oppdrag for leverandørindustrien, og dermed rammes mange lokalmiljøer av økt arbeidsledighet. Dette er kanskje de mest håndfaste konsekvensene, men realiteten er at ringvirkningene kan bli store også for det øvrige samfunns- og næringsliv, fordi store deler av landbasert industri direkte eller indirekte er involvert i petroleumsvirksomheten. I den sammenheng er det særlig viktig å huske at Norge innenfor petroleumsrettet industri har bygd opp en kompetanse og skaffet seg et teknologisk fundament som i internasjonal sammenheng ligger i aller fremste rekke.

Mangelen på strategi og konkrete tiltak i stortingsmeldingen betyr at Regjeringen i praksis har blåst «faren over». Og hadde problemene i petroleumsvirksomheten utelukkende vært knyttet til den lave oljeprisen, kunne det kanskje ha vært grunnlag for en slik tilnærming. Men realiteten er at oljeprisfallet har avslørt, fremskyndet og forsterket andre, underliggende problemer i oljevirkosheten og i norsk oljepolitikk.

Internasjonalt er vi vitne til ganske dramatiske endringer i petroleumsvirksomheten. Konkurransen øker både mellom selskapene og mellom de land som ønsker å trekke til seg investeringer. Flere land har nå åpnet sin sokkel for utenlandske selskaper. Skal vi også i fremtiden være sikret at utenlandske selskaper vil investere både kapital og kompetanse på norsk sokkel, må sokkelen være konkurransedyktig. Det må med andre ord være like attraktivt å investere her som andre steder.

De strukturelle endringene og den økende konkurransen påvirker norsk oljepolitikk. I tillegg har vi også en rekke andre utfordringer:

- Norsk sokkel har vært preget av store funn og høye inntekter. Nå er vi kommet over i en mer moden fase med mer marginale funn.
- En uheldig incentivstruktur med bl.a. særlig høy marginalskatt, romslige avskrivningsregler og store statlige eierandeler har ført til redusert fokusering på kostnadskontroll, med store overskridelser som resultat.
- Mens andre land har gitt petroleumsindustrien lettelse, har sentrumsregjeringen foreslått forverrede rammebetingelser ved de fleste korsveier.
- Mens petroleumsindustrien f.eks. på britisk sokkel møter færre barrierer og mindre reguleringer, opprettholdes det særnorske reguleringsregimet.
- Mens oljeselskaper verden over privatiseres, tvholder stortingsflertallet på den statlige eierdominansen.

Ingen hadde forventet at disse utfordringene skulle løses utelukkende med denne stortingsmeldingen, men det må tas skritt i riktig retning. Man kan undres om Regjeringen og sentrumpartiene ikke ser, eller ikke vil se, at

vi er inne i et tidsskille hvor de politiske og strategiske valgene kan bli avgjørende for petroleumsindustrien. I en situasjon hvor det er behov for lederskap, setter Regjeringen og sentrumspartiene seg på sidelinjen. Det ser vi bl.a. i den innstillingen som behandles i dag, hvor sentrumspartiene har valgt isolasjon. Både når det gjelder virkelighetsbeskrivelse og forslag til løsninger, har sentrum valgt en annen vei enn stortingsflertallet, bestående av Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. Stortingsflertallet kan tvinge igjennom nødvendige vedtak, men det reduserer forutsigbarheten når Regjeringen er på kollisjonskurs med stortingsflertallet på et så viktig område som petroleumpolitikken.

Det er behov for en strategi som kan bringe petroleumsvirksomheten over i en ny fase. Vi har et unikt utgangspunkt hva gjelder naturressurser og kompetanse. Norge kan utvikles til å bli en ledende europeisk energinasjon, og det burde være mulig å samle både industrien og det politiske miljø om en strategi som kan virkelig gjøre denne visjonen. Skal Norge bli en ledende europeisk energinasjon, må vi også ha ambisjoner om å skape ledende europeiske energiselskaper. Da må selskapene få utviklingsmuligheter og rammebetingelser som øker deres konkurransedyktighet.

Som politikere må vi erkjenne at internasjonaliseringen, med økende internasjonal konkurranse, felles konkurranseregler og full kapitalmobilitet, har ført til at gamle styringsredskaper ikke lenger er effektive. Vi kan like det eller mislike det, men det er realiteten. Det betyr ikke at politikken er parkert og at markedet råder, men at virkemidlene må tilpasses den nye virkeligheten. Fremfor å demonstrere maktesløshet må vi markere hva politikken kan gjøre noe med.

Utfordringen er å sikre at vi om 10 til 15 år fortsatt har solide norske oljemiljøer med hovedkontor i Norge, og at norsk sokkel fortsatt er et attraktivt investeringsområde. Prosessen rundt Saga Petroleum de siste ukene gir ingen klare signaler om det politiske retningsvalget. Prosessen har synliggjort faren for rolleblending når staten både har eierinteresser, er konsesjonsgiver og kontrollør. Verken energiministeren eller næringsministeren har håndtert denne saken med særlig støy hånd. Men det som kanskje er mest bekymringsfullt, er at sentrumspartiene og Arbeiderpartiet signaliserer at staten skal bruke milliarder av skattebetalernes penger for å øke statens eierandel i Hydro dersom selskapet får kjøpt Saga. Da sitter vi igjen med mindre mangfold, mindre konkurranse og mer stat på norsk sokkel. Det vil være å ta to skritt tilbake.

I dag er statens direkte og indirekte eierskap i petroleumsvirksomheten på rundt 80 pst. Det er svært høyt sammenlignet med andre vestlige land og ingen god garanti for kreativitet, dynamikk og kostnadsfokusering i bransjen. Høyre vil ha en bedre balanse mellom private og statlige interesser. Spørsmålet om delprivatisering av Statoil står på den politiske dagsorden. Høyre mener at det haster med en politisk avklaring om Statoils fremtidige eierskap. Utsettes dette valget, kan vi risikere at Statoil blir hengende etter og ikke blir i stand til å utnytte de mulighetene som internasjonaliseringen av oljebransjen

og sammensmeltingen av de europeiske energimarkedene skaper. Det er nå den fremtidige olje- og energibransjen er i støpeskjeen. Det er bakgrunnen for at Høyre ønsker en prinsippavgjørelse om delprivatisering av Statoil allerede i løpet av 1999. Det helstatlige eierskapet er blitt en hemsko for selskapets videre utvikling.

I innstillingen peker Høyre på en rekke forslag som bør gjennomføres, både på kort og noe lengre sikt. Vi er glad for at det er blitt flertall for å inkludere offshoresektoren i det nasjonale kvotesystemet og å pålegge Regjeringen å redusere eller fjerne produksjonsavgiften for å bringe frem prosjekter allerede i høst. Videre pålegges Regjeringen å forberede en revisjon av petroleumsbeskatningen.

Vi er imidlertid både skuffet og overrasket over at Arbeiderpartiet ikke har vært villig til å redusere CO₂-avgiften allerede nå i høst. Høyre foreslår å redusere CO₂-avgiften med 30 pst. I beste fall er det dobbeltkommunikasjon Arbeiderpartiet har bedrevet når Stoltenberg og Jagland med skyhøy sigarføring kritiserer sentrumsregjeringen for handlingslammelse, samtidig som Arbeiderpartiet selv stemmer imot å redusere CO₂-avgiften – stikk i strid med anbefaling fra LO, fra industrien, fra TBL og fra ECON. Retorikken står ikke helt i stil med innholdet, for å si det forsiktig.

Det er behov for en ny og mer markedsrettet oljepolitikk, preget av mindre regulering og mer marked, mindre stat og mer privat, en oljepolitikk som er mindre byråkratistyrkt og mer åpen og fleksibel.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bent Hegna (A): Representanten Sanner var innom dette med lederskap, og at Høyre på en måte viser vei i forhold til stabilitet og langsiktighet for en så stor og viktig næring som oljenæringen.

Men det er tross alt ikke mer enn ett år siden Høyre stemte for en betydelig økning av CO₂-avgiften på norsk sokkel. Ett år etterpå foreslår Høyre å fjerne CO₂-avgiften, uten at vi vet noe særlig om hvilken betydning det vil ha for sysselsettingen. Det eneste vi vet om det, er at vi da flytter en masse penger fra staten til private.

Arbeiderpartiets forslag om å redusere CO₂-avgiften på nye felt vet vi iallfall vil ha stor betydning for vurderingen av om nye prosjekter skal settes i gang, og at det kan få stor betydning for sysselsettingen.

Jan Tore Sanner (H): Det var to rette og to gale.

Det er riktig at Høyre viser vei, og det er riktig at Høyre mener at det er behov for lederskap. Men det er ikke riktig at Høyre vil fjerne CO₂-avgiften, og det er ikke riktig at man vet konsekvensene av det forslaget Arbeiderpartiet fremmer, at man skal differensiere mellom gamle og nye felt.

Da Høyre stemte for en økt CO₂-avgift i fjor vår, gjorde vi det fordi det ble stilt kabinettsspørsmål. Det vet representanten utmerket godt. Vår vurdering var at det ville være et større problem den gang å bringe Thorbjørn Jagland tilbake enn å samle seg om det budsjettet som

man gjorde. Men det var altså på grunn av et kabinettsspørsmål.

Høyre har foreslått å redusere CO₂-avgiften med 30 pst., og vi vet faktisk ganske mye om hvordan det vil fungere. Dette har blitt påvist fra LO, fra Rederiforbundet, fra oljebransjen selv og i den rapporten som ECON har utarbeidet. Problemet med den skyhøye, særnorske CO₂-avgiften er at den virker som en bruttoskatt som gjør at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer ikke blir bedriftsøkonomisk lønnsomme. Det kan med andre ord bety at feltutbygginger ikke blir realisert, og det kan også bety at felt stenges tidligere, fordi avgiften er med på å gjøre det ulønnsomt.

Det forslaget som Arbeiderpartiet selv fremsetter om å differensiere mellom gamle og nye felt, har derimot industrien advart sterkt mot, og det har også Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet advart mot, fordi det er vanskelig å skille mellom de gamle og de nye når det gjelder hvor utslippene kommer fra, og det kan få uheldige vridninger. Så jeg vil anbefale Arbeiderpartiet å se nærmere på Høyres forslag frem mot at revidert nasjonalbudsjett skal behandles på fredag. Det tror jeg vil bli oppfattet som et positivt signal foran høsten.

John Dale (Sp): Representanten Sanner er sterk i replikken, men lykkast ikkje særleg når han skal dokumentera at Regjeringa har sett seg sjølv på sidelinja.

Derimot vil eg visa til ein komitemerknad der Høgre uttalar seg om det som har ført til at den norske olje- og gassnæringa har hamna i ein vanskeleg situasjon. Store funn, høg oljepris, stor profitt, som sjølv sagt har drege med seg høge skattar og avgifter og manglande kostnads-kontroll, alt det som pregar oljeindustriens Klondyke, har Høgre sett presise ord på i innstillinga. Det einaste som manglar, er ei aldri så lita erkjenning av at denne utviklinga var Høgre alltid med på som ivrig pådrivar, og den dag i dag, stilt overfor slike klare kjensgjerningar, insisterer partiet stadig på at marknaden styrer best, utan behov for enkelte korrigerande politiske inngrep. Men er ikkje tida no inne for Høgre til å setja slike ideologiske kjepphestar på stallen, i lys av det partiet sjølv uttrykkjer i innstillinga?

Jan Tore Sanner (H): Det er ikke riktig når representanten Dale sier at Høyre i denne innstillingen og for øvrig ellers mener at markedet styres best uten politisk innblanding. Høyre har tvert imot alltid ment at markedet må fungere innenfor de betingelser og rammer som settes av politiske myndigheter, så også når det gjelder petroleumsvirksomheten. Det er klart at staten skal ha en viktig rolle både som konsesjonsgiver og som kontrollør, og at vi må ha et regelverk for å sikre at man ivaretar hensyn som helse, miljø og sikkerhet. Det skal vi ha. Men vi tillater oss samtidig å peke på at vi nå har kommet opp på et reguleringsregime på et så høyt nivå at det er behov for en avregulering også innenfor petroleumsvirksomheten.

Jeg takker for øvrig for at det her sies at Høyre setter presise ord på hva som er problemet. Ja, det er viktig at man erkjenner at veldig mange av de problemene vi i dag

sliter med, skyldes at man i den perioden da man hadde store funn og høye inntekter, skrudde skatte- og avgiftsnivået opp, skrudde reguleringsregimet opp, men nå er da tiden kommet til å se fremover og sørge for at vi har en strategi som kan bringe norsk sokkel inn i en ny fase. Det er det vi i denne innstillingen med forsiktige ord forsøker å peke ut en retning for.

Vi tror ikke at man kan løse disse problemene gjennom en tilleggsmelding som behandles i løpet av en måned i Stortinget; vi ønsker også å bruke tid frem mot statsbudsjettet til høsten, og ikke minst i forhold til petroleumsmeldingen som kommer neste år. Og da er det nok behov for en pragmatisk holdning, slik Høyre har, både i skjæringspunktet mellom det offentlige og private, og i skjæringspunktet mellom det nasjonale og internasjonale. Så jeg tror at her er det mulighet til å finne brede kompromisser, men da er man nødt til å være opptatt av balansen mellom det private og staten, og mellom det nasjonale og det internasjonale.

Bror Ynge Rahm (KrF): Jeg vil gjerne gjenta et spørsmål som jeg tidligere rettet til Øyvind Korsberg fra Fremskrittspartiet, men som Per-Kristian Foss fant det nødvendig å svare på på hans vegne.

Når det gjelder norsk sokkels attraktivitet, har både Fremskrittspartiet og Høyre sagt veldig tydelig at norsk sokkel ikke lenger er attraktiv, den er ikke konkurranse-dyktig, nær sagt på alle felt sier Høyre og Fremskrittspartiet at Norge er i en håpløs posisjon i forhold til resten av verden. Mitt spørsmål til Høyre er: Oppfatter Høyre det slik at Elfs interesse for Saga er et uttrykk for at rammebetingelsene er så dårlige at det ikke er attraktivitet knyttet til norsk sokkel?

Så til det andre spørsmålet som heller ikke Fremskrittspartiet ønsket å svare på. Aktivitetsnivået har etter vår oppfatning vært unaturlig høyt i 1997 og 1998, til tross for at vi i 1993 så for oss betydelige fall fram til i dag. Mener Høyre at det vil være en målsetting å bringe aktivitetsnivået tilbake til det vi hadde i 1997 eller i 1998, eller ser man behov for at vi legger aktivitetsnivået noe lavere i framtiden, men muligens noe mer stabilt enn tilfellet har vært de siste årene?

Jan Tore Sanner (H): Høyre har tillatt seg å påpeke at prosessen rundt Saga kunne redusere sokkelens attraktivitet. Per-Kristian Foss forsøkte å assistere Fremskrittspartiets talsmann i et tidligere replikkordskifte, og sa at det er forskjell på å være interessert i å kjøpe et selskap og å være interessert i å investere både kapital, teknologi og menneskelige ressurser på sokkelen. For å tiltrekke oss utenlandske selskaper til å investere på norsk sokkel må den være attraktiv. Vår bekymring var knyttet til de sterke signalene som ble gitt fra både sentrumspartiene og Arbeiderpartiet om at man foretrakk en norsk løsning. Næringsminister Lars Sponheim var bl.a. i TV 2-nyhetene torsdag 27. mai og uttalte at det ville være meningsløst av andre selskaper nå å legge inn bud etter at Statoil og Hydro var blitt enige. Det er kraftige signaler til bør-

sene og til de internasjonale oljemiljøene om at vi i Norge tenker norsk og fortrinnsvis statlig.

Vi mener at det er et problem når statens direkte og indirekte andeler på norsk sokkel er på bortimot 80 pst. Vi mener at det er et problem når majoriteten av operatørskapene går til norske selskap, det er et signal til de utenlandske selskapene om at de kanskje ikke er så ønsket som de burde være. Vi mener at det er i Norges interesse at de store internasjonale oljeselskapene investerer på norsk sokkel. Det bringer kapital til Norge, det bringer teknologi til Norge og det bringer menneskelig kompetanse til vårt land. Derfor er vi opptatt av å øke sokkelens attraktivitet og gi klare signaler om at utenlandske selskaper er velkommen på norsk sokkel.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

John Dale (Sp): For nokre veker sidan demonstrerte tilsette i norsk olje- og verftsindustri utanfor Stortinget. Stilt framfor trugsmålet om sterk nedjustering av aktivitetsnivå og tap av arbeidsplassar, vende dei seg til styresmaktene i håp om å kunna unngå ei slik dramatisk utvikling. Ironisk nok måtte regjeringspartia svara for seg, dei partia, og det gjeld særleg Senterpartiet, som i lang tid i førevegen og utan hell hadde teke til orde mot for høgt oljeutvinningstempo. Eit av våre viktigaste argument var at nedturen kunne verta for bratt, og at lokalsamfunnet i staden for å få ei mjuk landing ville risikera å verta råka av store omstillingsproblem. Då tida var inne og kulminasjonen var eit faktum, verka det bakvendt at me, av alle, skulle ta imot dei hogg som måtte koma frå tilsette og lokalsamfunn.

I dag kan alle skriva under på at oppturen i norsk olje- og gassutvinning er prega av store funn, høge oljeprisar og enorm profit, alt det som har gjort det vanskeleg å gira om i tide. Slik sett er me komne på hælane. Me må tenkja om, både på kort og lang sikt. Det problemet har Regjeringa teke fatt i, så vel i olje- og gassmeldinga som i tilleggsmeldinga. Opposisjonen, som avstår frå å erkjenne sitt ansvar for det som har passert, sluttar seg i all hovudsak til Regjeringa sitt opplegg. Ingen retorikk kan kamuflera det, det viser debatten her i dag.

Dei to stortingsmeldingane tek utgangspunkt i høgst ulike situasjonar, den eine prega av sterk vekst i bransjen, den andre merkt av stagnasjonen som melde seg då oljeprisane fall. Men det er i det korte tidsperspektivet skilnadene er størst, nokre år fram i tid vil investeringane i alle høve minke, heilt uavhengig av oljepris. Difor er det all grunn til å vurdera samla det materialet Regjeringa har lagt fram.

Kva gjer me så når problema trengjer seg på tidlegare enn venta? Norsk olje- og verftsindustri er sjølvsagt ein tungrodd affære, og styresmaktene kan ikkje hosta opp stimulerings tiltak i ein fart, men noko er alt gjort som kan vera med på å dempa den vanskelege situasjonen som er under oppsegling, spesielt i verftsindustrien.

Med tanke på utviklinga vidare framover presenterer Regjeringa ein politikk som fortener å verta omtalt som strategi, i motsetnad til alt det rare det ambisiøse ordet el-

les vert brukt til å karakterisera. Regjeringa vil auka konkurranseevna ved å senka kostnadene, nett på dei punkta der industrien har festa si fokusering. Viktigaste sak er satsing på ny teknologi. Derneft foreslår Regjeringa tiltak som lettar arbeidsprosessar og organisering, t.d. ved å presisera nærare kva rolle SDØE skal spela, og ved å klargjera prinsippa for forlenging av utvinningsløyve. Og så, på det punktet der fokuseringa ofte er størst i debatten, men som etter industriens oppfatning likevel kjem på ein klar tredjeplass, foreslår Regjeringa ei gradvis avvikling av produksjonsavgifta.

Det er viktig å halda fast på at ei heldig kostnadsutvikling framover er knytt til ny teknologi, organisering av oljeproduksjonen og til sist skattar og avgifter. Lat oss ikkje snu om på den lista, dei momenta som fyrst er nemnde, er klart dei viktigaste.

Denne strategien vert ikkje utfordra av opposisjonen, innvendingane som finst, er heilt marginale. Eg noterer at opposisjonspartia innleiingsvis hevdar at tiltaka frå Regjeringa er utilstrekkelege, men kan ikkje sjå at dei legg på bordet eit anna opplegg. Og Arbeidarpartiets tankar om å fastsetja CO₂-avgifta felt for felt vert partiet ståande åleine om, fordi det opplagt vil komplisere systemet, føra til byråkrati og dermed forseinka snarare enn forsera feltutbygginga. Tankar av denne typen kan tyda på at dei tre tyngdepunkta i Regjeringa sin oljestrategi ikkje har festna seg heilt i landets største parti. Me bør t.d. avstå frå å innføra avgifter som ytterlegare kompliserer arbeidsprosessane i næringa.

Me merkar oss at opposisjonen har samla seg om nokre forslag som tek sikte på å erstatta CO₂-avgifta med eit kvotesystem, eller eventuelt redusera avgifta i påvente av ei kvoteordning. Forslaga vert drøfta i samband med revidert nasjonalbudsjett, og her kan det vera grunn til å minna om at eit kvotesystem ikkje er tenkt innført som eit sparetiltak for industrien.

Spørsmålet om den framtidige strukturen innan norsk olje- og gassindustri er ikkje ei sentral sak i dagens debatt. SDØEs framtidige rolle og eigarskapen til Statoil vil fyrst verta skikkeleg vurdert når Regjeringa legg fram si petroleumsmelding våren 2000. Eg er glad for at Regjeringa tek seg tid i det spørsmålet, i alle fall er det ingen grunn til å la store svingingar, som er nokså typiske for olje- og gassverksemda, få dominera når sjølve strukturen vert sett under lupa.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Johnsen (H): Sentrumsregjeringa har kommet med mange forslag, sier de, som industrien setter pris på.

Et av de forslagene som Høyre iallfall har fått innspill på fra industrien, er å sørge for at det blir åpnet for gruppesøknader i Norskehavet. Nå var representanten Rise fra sentrumspartiene inne på at dette ikke ville bevirke noen ting, han sa at det ikke ville skape én arbeidsplass. Det som er poenget, er at selskapene ved å gå inn sammen og søke andeler, kan redusere sine utgifter, og da blir det attraktivt, og da blir det også arbeidsplasser. Ser ikke representanten fra Senterpartiet den muligheten

som bl.a. Høyre ser her, men som dessverre ikke Kristelig Folkeparti ser?

Ser ikke representanten fra Senterpartiet John Dale at det vil være av ganske stor betydning for oljeselskapene å få en lettelse i CO₂-avgiften, og at det er fornuftig å gå inn på det som Høyre her har foreslått, nemlig en reduksjon på 30 pst. – øyeblikkelig – slik at vi nå får en respons fra Stortinget når det gjelder det som er i ferd med å skje i verftsindustrien og i oljesektoren på grunn av at oljesektoren holder igjen investeringene?

John Dale (Sp): Når det gjeld det siste representanten Johnsen var inne på – spørsmålet om korleis ein skal handtera CO₂-avgifta – er det viktig å vera merksam på at ei slik avgift er innført av miljøpolitiske grunnar. Om ei avgift skal avviklast på det grunnlaget, må ein innføra eit alternativ som kan gje like gode resultat. Og som me veit, vert det no diskutert om eit kvotesystem kan koma til å erstatta CO₂-avgifta, og eit forslag frå opposisjonen i det reviderte nasjonalbudsjettet går jo nettopp ut på, så vidt eg hugsar, å be Regjeringa om å koma fram med forslag som kan føra til at ein skifter system i tråd med det Kyotoprotokollen legg opp til.

Eg vil gjenta det eg sa i mitt innlegg: Fjerning av CO₂-avgift kan ikkje verta sett på som eit sparetiltak for industrien, som eit kostnadslettande tiltak. Poenget med eventuelt å fjerna CO₂-avgifta er å erstatta den avgifta med eit heilt anna system som vonleg vil gje like gode resultat. Eg vonar det er det argumentet som ligg under for den diskusjonen vi fører her.

Når det gjeld det representanten Johnsen nemnde om gruppesøknader, vil eg visa til dei svara som me tidlegare har gjeve frå regjeringsfraksjonen si side.

Torny Pedersen (A): Et flertall – medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet – sier i innstillingen til St.meld. nr. 37 at de ønsker en avvikling av produksjonsavgiften «feltvis og gradvis», og vil gå inn for at dette vedtas i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett i år.

Regjeringspartiene, derimot, vil komme tilbake med planer for de gjeldende felt i forbindelse med budsjettet for 2000. Da er det for sent, slik situasjonen er for oljebransjen og verftsindustrien i dag. Det haster med å få til strakstiltak, flere strakstiltak, slik Arbeiderpartiet har i sin framlagte næringspakke, en pakke som har mange flere elementer enn Regjeringens. Det var derfor feil det representanten Rise uttalte, at de nærmest var identiske.

Har ikke regjeringspartiene skjont at det nå er nødvendig med strakstiltak, eller er det slik at de ikke vil skjønne det? Hvor er Senterpartiets politikk, ikke minst distriktpolitikk, når de – forhåpentligvis – vet hvilke problemer arbeidsledighet skaper, og hvilke problemer det gir i mindre lokalsamfunn at bedrifter blir nødt til å legge ned?

John Dale (Sp): Eg vil gjenta det eg sa i innlegget mitt: Det er ironisk å høyra at representantar frå Arbeidarpartiet og også frå andre parti, dei som alltid har vore

pådrivarar for ei sterk oljeutvinning, og som har sett bort frå våre innvendingar på det punktet, no på ein måte rettar skytset mot oss og spør om me ikkje ser dei problema som utviklar seg. Det er klart at me ser dei problema, dei har me sett lenge – eg peikte på at det er ei utfordring som ein ikkje kan gå over med ein harelabb – og det har ført til at Regjeringa har lagt opp ein strategi i fleire punkt. Teknologi er det viktigaste og betring av arbeidsprosessar og organisering – her ligg det store gevinstar å henta. Og sjølvsagt må me også justera enkelte skattar og avgifter – det er eit punkt som kjem på tredje plass, men er viktig nok. Der ligg produksjonsavgifta, og den vil Regjeringa gradvis gå inn for å avvikla. Og når det står «gradvis», er det sjølvsagt fordi me vil ha ei viss styring på det. At Arbeidarpartiet på dette punktet legg seg litt i forkant og vil markera at dei har ein offensiv, det forstår eg av politiske grunnar, men ikkje av saklege grunnar.

Olav Akselsen (A): Eg skjønner på representanten Dale at han synest det var forferdelig urettferdig at hans parti m.a. måtte svare for dagens situasjon. Personleg må eg seia at eg har svært stor forståing for det. For det første er det slik at Regjeringa i alle høve blir stilt til ansvar. Men ikkje minst fordi både statsminister Bondevik og olje- og energiminister Arnstad tidlegare i vår varsla at dei ville koma med konkrete tiltak i revidert nasjonalbudsjett, var det heilt naturleg at mange blei skuffa når så ikkje skjedde. Ein heilt annan ting er sjølvsagt at dersom Senterpartiet hadde fått fleirtal for sin politikk òg i førre periode, hadde det blitt langt fleire som hadde deltatt i desse protestane, for då hadde dei allereie blitt oppsagde for fleire år sidan.

På nytt blir eg overraska når eg høyrer innlegg frå representantar frå regjeringspartia og det store behovet dei har for å skjula dei skilja som er innan dette politikkområdet, og behovet for å knyta seg opp til fleirtalet sin politikk på dette området. Grunnen til at eg blei overraska, er at desse partia trass i alt har gått til val på ein lågare aktivitet på dette området. No har ein fått ein lågare aktivitet, og då kan det vera interessant å spørja om Senterpartiet no er glad for den situasjonen me har i dag, der det trass i alt er låg aktivitet, og om dei ønskjer å forsvara den, og om det er slik at desse tinga skal med på Regjeringa si skryteliste over tiltak som dei har greidd å få gjennomslag for.

John Dale (Sp): Eg synest det er merkeleg at representanten Akselsen ikkje fattar det som var eit av mine hovudpoeng. Det er sjølvsagt at me ikkje er glade for at me har kome opp i ein situasjon der investeringane fell bratt, noko som fører til store problem både for dei tilsette og for lokalsamfunn. Vi synest ikkje om ei slik utvikling. Det var dette me for år tilbake sa kunne koma til å skje, og det var denne prognosen me la til grunn då me utforma våre alternative forslag. Det er det som er samanheng her.

Så har eg ein kommentar til. Eg la merke til at representanten Akselsen, til liks med andre representantar frå opposisjonen, prøver å gjera det til eit poeng i denne saka

at det er Regjeringa som knyter seg opp til opposisjonen, dvs. at Regjeringa hengjer seg på det opposisjonen føreslår. Men det er det motsette som er tilfellet. Ein kan lesa i alle dokument her at representantar frå opposisjonen i fyrste omgang går ut med ein sterk verbal kritikk, for så i neste omgang å sluka omtrent alt det Regjeringa føreslår. Ja, sjølv der det er snakk om CO₂-avgift, føler opposisjonen seg tydeleg på litt usikker grunn. Trass i alt, det dei ber om, er at Regjeringa skal koma med forslag som dei seinare kan ta stilling til, for det er ein komplisert materie, og derfor er det eigentleg opp til Regjeringa også å føra denne saka vidare.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg tek opp dei forslaga som SV har i Innst. S. nr. 211. Det eine forslaget er eit forslag som me har teke opp før, og som fleirtalet på Stortinget har gått imot, nemleg eit forslag om eit tempoutval som skal ha som føremål å sikra stabilitet og langsiktighet i petroleumsrelatert verksemd. Hadde desse forslaga blitt vedtekne og følgde opp tidlegare av Stortinget, hadde me ikkje hatt det krisepreget me ser i dag innanfor denne verksemda. Men nå får altså Stortinget i dag ei ny moglegheit til å koma på offensiven og til å ta større styringsansvar så vel for offshorebasert som landbasert verksemd.

Det er Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet som har late vera å styra verksemda knytt til olje- og gassutvinning. Det er derfor der hovudansvaret for den krisa vi i dag ser, må plasserast. Utfordringa går derfor spesielt til Arbeidarpartiet – om partiet framleis skal gå for å la marknaden bestemma, eller om dei vil vera med på det SV ønskjer seg, nemleg ei sterkare styring. Der som dei stemmer mot dette, tyder det altså at dei står for den same politikken som Høgre og Framstegspartiet gjer når det gjeld dette området.

Så litt skryt til komiteen. SV har i mange år jobba for å få større tryggleik i transporten til og frå oljeinstallasjonane. Med Norne-ulukka i friskt minne, kor det altså vart leita etter overlevande på feil plass i to timar, har nå ein samrøystes komitee slutta seg til kravet frå bl.a. Norsk Flygerforbund om kontrollert luftrom for helikoptertrafikk. Nå er det opp til Regjeringa å syta for at dette blir følgt opp raskt, samtidig som det må ryddast opp i ansvarsforholda. Nå er ansvaret spreitt på altfor mange instansar, og dermed blir moglegheita for å rydda opp mindre. Eg håpar Regjeringa nå gjer dette raskt.

Eg er sikker på at ved lågare og jamnare tempo på norsk sokkel ville me ikkje ha hatt dei tendensar til krise som me har nå. Nå er det marknaden sjølv som føretar ei rask og brutal nedkutting. Men det betyr ikkje at SV ikkje skal medverka til å rydda opp i det som fleirtalet her har sytt for. SV føreslår snautt ein halv milliard kroner til ei pakke som fokuserer på kompetanseutvikling, men det blir òg føreslått konkrete tiltak for verfts- og leverandørindustrien. Dette må òg representanten for Kristeleg Folkeparti merka seg, det står omtala i innstillinga frå olje- og energikomiteen.

Eit tiltak som SV ikkje er med på, er forslaget om å kutta CO₂-avgifta. Nå blei det ikkje slik som Arbeidarpartiet, Framstegspartiet og Høgre lovde arbeidsfolka utanfor her, at det skulle kuttast i CO₂-avgifta. Det blir ikkje noko kutt nå, og det er bra. Men kolkraft- og klimagasskameratane i Arbeidarpartiet, Framstegspartiet og Høgre skal koma tilbake til dette til hausten, og då kan ein risikera at det vil bli gjort kutt i CO₂-avgifta, trass i at fleire av desse partia hevdar at ein skal vera offensiv i forhold til dei internasjonale forpliktingar som m.a. Kyotoavtalen legg opp til.

Nå får me håpa at Arbeidarpartiet søkjer samarbeid med andre parti enn dei partia som dei har følgt opp så langt på dette området, nemleg at ein trekker seg litt unna Høgre og Framstegspartiet. Det vil òg vera ein måte for Arbeidarpartiet å få litt større truverde på i spørsmål knytte til miljø.

Regjeringa har gjort framlegg om eit fond til teknologiutvikling på 100 mill. kr. Men det dei har gløymt i dette fondet, er å legge inn føringar som går på klima og miljø. Det finst ingen føringar i forslaget frå denne regjeringa, ei såkalla miljøregjering, når det gjeld den problemstillinga. Derfor gjer SV i revidert budsjett framlegg om at ein skal få ei miljøretta vinkling på dette teknologifondet, og ber om at sentrumpartia følgjer opp dette.

SV har ein heilskapleg politikk for utvikling av petroleumsrelatert verksemd kor klima- og miljøproblem er sentralt. Derfor vil eg berre visa til vårt forslag om tempoutval, og be om at Stortinget sluttar seg til dette.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bent Hegna (A): SV innser at vi har en krise i offshoreindustrien, og de mener at løsningen på den hadde vært at vi tidligere hadde hatt et roligere tempo når det gjelder investeringer og utvikling. Sannheten er vel omtrent som så: Hadde SV styrt, ville vi ikke hatt noen problemer, for vi ville ikke hatt noen aktivitet i det hele tatt. SV har stemt mot alle utbyggingssøknader og alt som har med oljeindustrien å gjøre i mange år. SV mener allikevel at vi har en krise. Men SV har ingen forslag til hva vi skal gjøre for å komme ut av den vanskelige situasjonen. Ikke vil SV gjøre noe med CO₂-avgiften, ikke vil de redusere andre barrierer for nye selskaper som ønsker å etablere seg på norsk sokkel, f.eks. ved å se på skattesystemet og gjøre noe med lisenspolitikken, og SV utsetter å ta stilling til dette med produksjonsavgiften. I det hele tatt: Hvilke tiltak er det SV hadde håpet at Regjeringen skulle komme med, når de ikke er fornøyd med det som er foreslått fra opposisjonen?

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg kan forstå at representanten Hegna frå Arbeidarpartiet prøver å gjera det til eit SV-problem at Arbeidarpartiet og Framstegspartiet har kjørt eit uforvarleg høgt tempo i Nordsjøen, som

dermed fører til at ein får slike kriseprega ting som ein har i dag.

Eg kan òg forstå at Arbeidarpartiets Hegna går til åtak på SV for at me ikkje vil fjerna CO₂-avgifta. Nei, for det er ikkje fornuftig. Det er fornuftig å ha ein klimapolitikk som reduserer klimagassutsleppa, og ikkje ein politikk som Arbeidarpartiet har, som aukar dei og lagar større problem. Då erkjenner ein ikkje at klimagassutslepp er eit problem. Det er ei veldig utfordring for Arbeidarpartiet, og den utfordringa bør Hegna og partiet hans ta.

Når det gjeld dei tiltaka som SV ikkje gjer framlegg om, undrar det meg at det ikkje berre er Kristeleg Folkepartis representant som ikkje har lese innstillinga; det har heller ikkje Hegna. Dette står på side 4, og der blir det òg referert til våre forslag i revidert. Eg vil be representanten Hegna om å lesa innstillinga.

Jan Johnsen (H): Jeg vil ikke bare kritisere SV, jeg vil faktisk starte med å rose dem, ikke minst på grunn av det som Hallgeir Langeland har stått for når det gjelder helikopterne og flysikkerheten i Nordsjøen.

Men når det er sagt, håper jeg også at SV ser det problemet som verfts- og oljeindustrien nå er oppe i. Det forbauser meg at SV vil ha en sosialistisk styring også av oljesektoren. Det er jo slik at de østeuropeiske land i dag ser til Vesten for å klare å innføre markedsbasert utvikling.

Det høye tempoet i Nordsjøen, som Langeland refererer til, har ikke vært noe problem. Det som har vært problemet, er at når tempoet går ned, går ikke skatter og avgifter ned i samme tempo som det burde, for det gikk fort nok opp da tempoet var høyt.

Jeg vil også minne representanten Langeland om at det er forskere i Shell som sier at vi bør få opp oljen så snart som mulig, få omsatt den og satt pengene inn på oljefondet, for der vil vi har mer glede av den enn om den ligger nede i dypet i fremtiden.

Ser ikke SV at vi må ha en markedsbasert utvikling på denne varen? Det er altså ikke slik at den sosialistiske ideen er brukbar i dag, slik de østeuropeiske landene trodde den var i går.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg synest det er interessant at Høgre ønskjer å trekke inn det gamle Sovjetunionen og Aust-Europa i debatten om olje- og gasspolitikken, og for all del, representanten Johnsen må gjerne gjera det. Men det som representanten Johnsen har problem med, er nettopp den politikken som hans marknadsliberalisme har ført til i Nordsjøen, nemleg at ein har fått ei krise i verfts- og leverandørindustrien. Det er den politikken som Jan Johnsen og hans parti saman med Arbeidarpartiet og Framstegspartiet dessverre flaggar, som skaper desse problema. Så utfordringa til representanten Johnsen er ikkje å fortelja Langeland om dei gamle austuropeiske statane, det er å fortelja korleis ein skal løysa problema i verfts- og leverandørindustrien. Det er utfordringa. Og den utfordringa registrerer eg at Johnsen ikkje tek. Der- som Johnsen hadde gjort det som SV har foreslått gjentatte gonger i Stortinget, gått inn for eit tempoutval som

kunne syta for langsiktigheit og stabilitet innan denne verksemda, så hadde han gjort det som var fornuftig. Det kan gjerne kallast sosialisme, men fornuftig er det i alle fall.

Til spørsmålet om Shell vil eg seia at mine erfaringar med dette selskapet i forhold til Shell-raffineriet på Sola tilseier at eg lyttar lite til argumenta frå Shell.

Gunnar Breimo hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Gunnar Kvassheim (V): Regjeringen har bebudet en stortingsmelding om norsk petroleumsvirksomhets konkurransekraft som skal fremmes våren 2000. Det vil bli en viktig og nødvendig gjennomgang.

For å avdemppe det bratte fallet i aktivitetsnivået og for å styrke grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning fremmer Regjeringen allerede nå forslag til justeringer i virkemidlene overfor næringen. Det er positivt. Når virkemidlene skal justeres, er det viktig å vite hvilke virkemidler som er mest formålstjenlige i forhold til de mål som er satt.

Industrien selv har indikert at anslagsvis 50 pst. av kostnadsutfordringen er knyttet til ny teknologi, 30 pst. til arbeidsprosesser og organisering samt 20 pst. til rammeverket. Mange har i den senere tids debatt tilsynelatende glemt denne fordelingen på flere komponenter og har stort sett fokusert på skatter og avgifter.

Regjeringens forslag er godt avstemt i forhold til de ulike elementene industrien selv har pekt på som sentrale i kostnadsutviklingen. Jeg vil spesielt peke på forslaget om å bevilge 100 mill. kr for å styrke prosjektrettet teknologiutvikling på kontinentalsokkelen. Jeg har store forventninger til at det prosjektet kan gi resultater i et samspill mellom Norges forskningsråd og industrien.

Det er meget positivt at alle de forslag som Regjeringen fremmer, får bred tilslutning. Det viser at det var feil da det ble sagt at Regjeringen ikke tok situasjonen i næringen på alvor, og det viste seg at det var feil da det ble sagt at det ikke ble fremmet konkrete forslag som var av betydning.

På et par punkter har sentrumspartiene og flertallet valgt ulike formuleringer og ulike vektlegginger slik merknadene er formet i komiteinnstillingen.

Regjeringen foreslår å avvikle produksjonsavgiften og vil komme tilbake til utviklingstempoet i budsjettet som legges fram i oktober. Flertallet åpner for at utviklingen kan starte nå, men understreker at fjerningen må skje feltvis og gradvis. Det betyr at det er tilslutning til Regjeringens intensjon og tenkning, men et ønske om en viss forsering.

Når man sammenholder dette med sentrumspartiens merknader i finanskomiteens innstilling til revidert nasjonalbudsjett, hvor de ber Regjeringen allerede nå ta kontakt med næringen for å se på hvilke deler av rammeverket som kan justeres med sikte på å få snarlige resultater, er det ikke grunnlag for å si at det på dette viktige

punktet er vesentlig forskjellig på det Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet står for, og det sentrumspartiene står for.

Når det gjelder CO₂-avgiften, er nok uenigheten større med hensyn til denne avgiftens betydning. Men når det gjelder konklusjonen, er det heller ikke der de store forskjellene. Overfor streikende verkstedarbeidere forespeilet Arbeiderpartiet at CO₂-avgiften skulle halveres på nye felt. Høyre skulle kutte avgiften med 30 pst. gjennomgående. Nå registrerer vi at flertallet har samlet seg om å be Regjeringen fremme forslag om hvordan CO₂-avgiften kan reduseres. Det konkluderes ikke på omfang og innretning, og det er positivt. Det er viktig at vi får en slik problemstilling belyst ut fra en helhetlig gjennomgang, hvor ikke minst miljøaspektet tillegges stor vekt.

Denne kritikken mot Regjeringen har til dels vært sterk. Derfor blir det vanskelig å se linjene fra denne kritikken fram til de forslagene som nå fremmes. SV er kanskje det beste eksempelet. De slutter seg i merknadene til flertallets kritikk av at Regjeringen ikke følger opp sine lovnader, men kommer ikke selv med forslag. På den andre siden går SV imot at det skal endres noe på produksjonsavgiften, de er mot endringene når det gjelder SDØE-andelene, og de ønsker heller ikke reduksjoner i CO₂-avgiften. Så fremmer de ifølge Hallgeir H. Langeland en pakke med tiltak på nær 450 mill. kr. Elementer i den tiltakspakken er 400 ekstra studentboliger, 3 000 nye tiltaksplasser osv. Det er ingen av de forslagene som næringen har bedt om, og som næringen trenger. Og da blir det merkelig å tenke tilbake på at SV var blant de partiene som ble berømmet av streikende arbeidere når Regjeringen ble kraftig kritisert, og så kommer de tilbake her med forslag som ligger langt til akters for det Regjeringen fremmer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A): Eg må innrømme at på dette området i politikken, som på så mange andre område, har eg eit problem med å skjønna kva Venstre eigentleg står for, kva politikk dei vil ha, og kva framtidssamfunn dei vil forma. Venstre er i alle fall med i ei regjering som har det som mål å ha lågare aktivitet innanfor offshorebransjen. No har ein fått ein lågare aktivitet. Eg hadde forventa i dag at i alle fall nokre av representantane frå regjeringspartia skulla seia at dei var glade for det. Det har uteblitt så langt, og eg kunne tenkja meg å stilla spørsmål til Kvasheim om han som representant frå sentrumspartia vil seia seg nøgd med at ein i dag har ein lågare aktivitet enn ein hadde t.d. i fjor.

Venstre har gjort seg til ein eksponent for å betra rammevilkåra for små og mellomstore bedrifter. No er det slik at veldig mange av desse bedriftene lever av dei store. Dei små og mellomstore bedriftene er avhengige av at dei store bedriftene og konserna overlever for at dei sjølve skal ha eit levebrød.

Næringsministeren har vore totalt fråverande i debatten om situasjonen for verftsindustrien, og kanskje jobbar han i det stille – kva veit eg? Eit aktuelt spørsmål

kunne iallfall ha vore: Kvar er næringsministeren? Dette spørsmålet skal eg ikkje stilla. Eg har derimot eit spørsmål til Venstre om dei i det heile har ein politikk for dei store bedriftene, for konserna, og om det finst bekymring for dei tusenvis av arbeidsplassar som her er i ferd med å forsvinna, eller er Venstre sitt svar at dei tusenvis som no i desse dagar får oppseiingsbrev i posten, skal starta for seg sjølve eller begynna i ei lita eller mellomstor bedrift?

Gunnar Kvasheim (V): Det gjør inntrykk på meg når så mange arbeidere møter opp utenfor Stortinget og uttrykker bekymring med hensyn til sin egen arbeidsplass og den bedriften de jobber i. Det har Regjeringen tatt på alvor, og derfor kommer den tilbake med forslag i forbindelse med oljemeldingen som er bebudet neste år. Men fordi det er behov for straktiltak, har en allerede nå kommet til Stortinget med forslag til tiltak. Jeg sa i mitt innlegg at jeg var svært tilfreds med at disse blir sett på som så verdifulle og spennende at det er bred tilslutning til dem i Stortinget. Så svaret på Olav Akselsens hovedspørsmål er: Ja, Venstre bryr seg om disse bedriftene og er opptatt av å legge grunnlaget for at de kan drive videre.

Det er også svaret på hva næringsministeren har bidratt med i denne sammenheng. I tillegg til å ha brukt de siste månedene til å reise rundt i mange lokalsamfunn i Norge og møte ansatte og ledere både i små og store bedrifter, har han deltatt aktivt i Regjeringens arbeid med den politikken som vi i dag diskuterer.

Men la meg komme inn på en problemstilling som det er interessant å diskutere med Olav Akselsen. I fjor ble Regjeringen kritisert for at den ønsket å utsette enkelte prosjekter. Den kritikken ble etterfulgt av full tilslutning til Regjeringens opplegg. Men Olav Akselsen konfronterte meg i denne sal med en bedrift i min egen kommune – Kværner Egersund – hvor han sa at utsettelsen på Snorre ville bety ledighet i løpet av dette året. Resultatet er at Kværner i dette året har hatt rekordhøy aktivitet. Og utsettelsen av Snorre gjør at de også har arbeid fram til neste sommer. Sammen med det vi nå fremmer forslag om, kan denne utsettelsen forhåpentligvis legge grunnlaget for aktivitet også i de kommende årene. Det er den type utjevning av aktivitet som jeg tror er viktig for å skape sikkerhet rundt arbeidsplassen.

Jan Tore Sanner (H): Torsdag den 27. mai i TV 2-nyhetene uttrykte Venstres partileder, næringsminister Lars Sponheim, tilfredshet med det som har blitt kalt for Hydro og Statoils slakt av det private oljeselskapet Saga Petroleum. La meg bare i parentes legge til at næringsministeren også forvalter en majoritetspost i selskapet Hydro. Videre i det samme intervjuet uttalte næringsministeren at det ville være meningsløst av andre å prøve å komme med oppkjøpstilbud nå som Hydro og Statoil var blitt enige.

I Dagens Næringsliv i dag og i Dagsrevyen i går tok en av regjeringspartienes frispillere, Terje Johansen, et durabelt oppgjør – det er i hvert fall slik det må oppfattes – med sine egne partifeller, med sin egen partileder

og med Regjeringens petroleumpolitikk, idet han peker ut en vei som går i en helt annen retning enn det regjeringspartiene har lagt opp til. Mens Lars Sponheim og Regjeringen har tatt til orde for en norsk løsning og økt statlig eierskap, peker Terje Johansen ut en annen retning, tar til orde for privatisering og ønsker utenlandske selskaper velkommen. La meg legge til at Høyre er glad for de signalene som kommer fra Terje Johansen. Mitt spørsmål til parlamentarisk leder i Venstre er om han er enig med næringsminister og partileder Lars Sponheim i at man skal gi preferanse til en norsk løsning og økt statlig eierskap, eller om han er enig i frispiller Terje Johansens retning om at man skal gi preferanse til et utenlandsk selskap, og at økt privatisering innenfor petroleumsvirksomheten er ønskelig, både i Hydro og i Statoil.

Gunnar Kvasheim (V): Det refereres til et intervju som næringsministeren gav til TV 2. Det var to hovedpunkter i den meldingen næringsministeren gav. Det ene var tilfredshet med at det kunne gå mot en norsk løsning, at det ikke ble et opplegg hvor Statoil og Hydro bød over hverandre, og man dermed fikk en utvikling med de elementene som ville følge av det.

Det andre næringsministeren slo fast, var at når det var inngått en avtale mellom Hydro og Statoil, og Statoil satt med en betydelig eierandel i Saga, så ville de selskapene som ønsket å overta hele Saga, ikke kunne gjøre det uten å ta hensyn til at en av disse aktørene, som har en stor eierandel i Saga, nå hadde inngått en allianse med Hydro. Et rimelig greit resonnement når det ses i den sammenheng det ble framsatt i, og i den helhet det utgjorde sammen med andre elementer.

Så til intervjuet med Terje Johansen. Terje Johansen sier to ting. Det ene er at han ikke ønsker at staten skal kjøpe seg opp igjen i Hydro. Det Regjeringen får gjennom en innstilling fra næringskomiteen, hvor sentrumspartiene og Arbeiderpartiet står sammen, er en anledning til å foreta et oppkjøp. Jeg registrerer at Kjell Opseth uttaler at det ikke ligger et pålegg om å foreta et oppkjøp. Det vil en kunne vurdere videre. Og det skal Venstre gjøre, og jeg registrerer at Terje Johansen har et synspunkt i den forbindelse.

Når det gjelder Saga-overtakelsen, er det full enighet i Venstre om at de ulike selskapene på kommersielt grunnlag skal ha anledning til å levere inn sine tilbud, og at det er opp til Sagas eiere å avgjøre hvilket tilbud de vil godta.

Jan Tore Sanner (H): Man skal kanskje være forsiktig med å forsøke å tolke de signalene som gis i klippede nyhetssendinger på kvelden. Men det er liten tvil om at retningen i både det Sponheim uttalte, og det Lahnstein uttalte i det samme intervjuet, var at man ønsket en norsk løsning. Det står i ganske kraftig kontrast til hva frispiller Terje Johansen uttaler i Dagens Næringsliv i dag – og også i Dagsrevyen i går – at han ønsker en annen løsning.

Ellers er det interessant å registrere at representanten Gunnar Kvasheim ikke har tatt stilling til om det er ønskelig at staten kjøper seg opp igjen til over 50 pst. i

Hydro. Men når Arbeiderpartiet og sentrumspartiene har samlet seg om å gi Regjeringen en fullmakt til å kjøpe seg opp igjen i Hydro, antar jeg at det er fordi man i hvert fall ikke ønsker å utelukke den muligheten.

Jeg registrerer at Terje Johansen i intervjuet i Dagens Næringsliv i dag mener at staten bør selge seg ned i Hydro. Med andre ord: Han peker ut en helt annen retning. Mens sentrumspartiene i næringskomiteen snakker om at staten skal kjøpe seg opp, snakker Terje Johansen om at staten skal selge seg ned. Jeg er enig med Terje Johansen. Mitt spørsmål er: Er Gunnar Kvasheim – parlamentarisk leder i Venstre – også enig med Terje Johansen i at det er ønskelig at staten selger seg ned? Eller mener han at staten bør kjøpe seg opp? Når man gir Regjeringen denne fullmakt, antar jeg at det er fordi man mener at det kan være en ønsket utvikling.

Gunnar Kvasheim (V): La meg først slå fast at min forrige svarreplik til Sanner må ha vært en smule beroligende, for nå var det ikke spørsmål om det Sponheim sa i intervjuet med TV 2, men om *retningen* på det han sa. Vi kunne kanskje fått en ytterligere oppklaring hvis vi hadde hatt tid til det.

Når det gjelder framtidig eierskap i Hydro, har statens eierandel på 51 pst. vært meget godt begrunnet. Jeg ønsker ikke å fraskrive meg muligheten for å gå inn på den samme løsningen også i framtiden i en situasjon hvor vi må ta standpunkt til dette som følge av oppkjøp av Saga. Dette skal det være en grundig og skikkelig debatt om i Venstre, og den debatten vil også inkludere våre synspunkter på framtidig utforming av Statoil. Derfor er det viktig og fornuftig at Regjeringen får den fullmakten som det legges opp til fra næringskomiteen, slik at en skal ha mulighet til å foreta oppkjøp, og det vil jeg overhodet ikke utelukke i dag. Men det kan være at en ved en nærmere gjennomgang finner at f.eks. en eierandel på 44 pst. ivaretar det ønsket en har om kontroll med selskapet.

Så er det altså en stortingsrepresentant fra Venstre som mener at en bør ha en lavere eierandel. Det er et synspunkt han skal målbære i denne debatten. Det er ikke mer dramatisk enn at SV har hatt stortingsrepresentanter som har sett forskjellig på Saga-overtakelsen. Jeg registrerer at det i Arbeiderpartiet og fagbevegelsen har vært ulike synspunkter, og jeg har registrert tidligere når Statoil har vært diskutert, at tidligere statsråd Rettedal og andre i Høyre har hatt ulikt syn når det gjaldt staten og Statoil.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Jens Stoltenberg (A) (ordfører for sak nr. 4): Deres som vi innretter oss fornuftig, kan olje- og gassvirksomheten gi oss store inntekter i mange år framover, og dermed bidra til å sikre både sysselsetting og velferd utover i neste århundre. Men det innebærer at vi erkjenner at vi står overfor en ny tid, nye vilkår og nye rammebetingelser for denne industrien.

Før var det slik at vi gjorde store funn på norsk sokkel som gav god lønnsomhet nesten uansett. Før var det slik

at de internasjonale selskapene hadde få andre investeringsalternativer enn Nordsjøen. Nå åpnes stadig nye områder, som Det kaspiske hav, tidligere Sovjetunionen, vest av Afrika og etter hvert også Midtøsten, Iran og Irak. Før var det også slik at hvis vi hadde en oljepris på 15 dollar, syntes vi det var en lav oljepris. Nå syns vi det er en veldig høy oljepris. Alt dette er bare eksempler på at rammevilkårene for industrien er helt andre i dag enn de var for 10 og 20 år siden.

Vi kritiserer ikke Regjeringen for at den ikke er i stand til å gjøre noe med de delene av rammevilkårene for norsk oljeindustri som ingen regjering kan ha herredømme over, som f.eks. utviklingen i oljeprisen, utviklingen i internasjonal oljeindustri og åpningen av andre olje provinser. Men nettopp det at det er store deler av rammevilkårene vi ikke kan kontrollere her hjemme, gjør at det er desto viktigere at vi innretter oss riktig i forhold til de rammevilkårene vi kan gjøre noe med, og de delene av rammebetingelsene som faktisk norske myndigheter kan påvirke. Vår kritikk av Regjeringen handler derfor om at den altfor sent forstod alvoret, og når den til slutt forstod alvoret, var tiltakene mangelfulle og for svake.

Det er ganske alvorlig at denne regjeringen så sent som i forbindelse med budsjettforhandlingene i fjor høst stod på ikke bare ett, men flere tiltak som hadde gjort en vanskelig situasjon for industrien enda vanskeligere. Den foreslo å øke CO₂-avgiften med 18 øre, fra 89 til 107 øre pr. Sm³. Det er 20 pst. økning. Den stilte kabinettsspørsmål på forslaget, og den fremmet det på nytt, først i revidert og så igjen i fjor høst. Den foreslo å øke selskapsskatten til 79 pst. Det er i og for seg bare ett prosentpoeng, men når man har bare en margin på 22 å leve av i utgangspunktet, blir en økning til 79 pst. likevel markert. Og den foreslo å senke grensen for såkalt forenklet myndighetsbehandling av utbyggingsprosjekter fra 5 milliarder til 3 milliarder kr.

Det er tre forslag som alle sammen peker i feil retning. Alle sammen ble fremmet i løpet av fjoråret, og Regjeringen stod på dem helt fram til budsjettbehandlingen i fjor høst. Det viser at man i hvert fall ikke forstod alvoret i tide, da det begynte å gå utforbakke med sysselsettingen i leverandørindustrien, og oljeindustrien stod overfor problemer.

Nå har man erkjent alvoret, ser det ut til – i hvert fall er man i ferd med å erkjenne alvoret. Det er et framskritt. Man fremmer ikke lenger forslag om forverring av rammevilkår, men man fremmer forslag som man i hvert fall hevder og mener skal bidra til å bedre rammevilkårene. Flertallet i Stortinget ønsker å gå klart lenger enn det Regjeringen har foreslått. Et flertall går inn for å innlemme oljesektoren i kvotesystemet for CO₂. Man ønsker et raskere kutt i investeringsavgiften, og det er sterkere formuleringer knyttet til det framtidige skatte- og avgiftssystem, og også når det gjelder ønsket om å få til en reduksjon av CO₂-avgiften.

Det er noen som sier at det er umulig å redusere CO₂-avgiften på nye felt. Vel, det får nå Regjeringen komme tilbake og dokumentere i de dokumentene den kommer med til høsten, men det er i prinsippet ikke noe annet enn

det som har vært gjort for produksjonsavgiften gjennom mange år. Den ble fjernet for nye utbygginger og beholdt på gamle utbygginger, og hvis det var mulig å gjøre det med produksjonsavgiften, er det vanskelig å se at det skal være helt umulig å gjøre det samme med CO₂-avgiften. Det er gjerne slik at ting er veldig vanskelige så lenge man er mot dem, og så blir det litt mer mulig hvis man erkjenner at det er den veien man skal gå.

Det er enighet i Stortinget om at det bør bevilges 100 mill. kr til et teknologifond. Det var et forslag Arbeiderpartiet lanserte i fjor høst. Vi konkretiserte det i et sentralstyrevedtak i februar, og vi støtter selvsagt – i likhet med de andre partiene – at det bevilges 100 mill. kr til teknologiutvikling innenfor oljesektoren. Det det derimot er uenighet om, og der står Arbeiderpartiet sammen med Høyre og Fremskrittspartiet, er finansieringen av det. Vi har reagert på at man går utenom vanlige budsjett rutiner, at man henter 100 mill. kr fra kontantstrømmen i oljevirkosomheten før pengene føres inn i statsbudsjettet, og dermed undergraver hele ideen med petroleumsfondet, nemlig at det skal synliggjøre bruken av oljeinntektene. Her skjuler man en pengebruk. Man tar 100 mill. kr inn i norsk økonomi uten å ta det inn i statsbudsjettet, og man øker utgiftene med 100 mill. kr på vanlig vis til forskning og utvikling, men det kommer ikke til syne på de vanlige budsjettindikatorerne som utgiftsvekst og oljekorrigert underskudd. Det er farlig, fordi det undergraver selve ideen med oljefondet, nemlig å gjøre det klart at vi bruker oljepenger, og hvor mye oljepenger vi bruker, og det undergraver kravet om at det skal gjøres et særskilt vedtak for å ta i bruk penger fra oljefondet.

Av innstillingen og debatten i dag går det fram at det er litt vekslende flertall for ulike deler av norsk olje- og gasspolitikk. Felles for de fleste flertallene er at Arbeiderpartiet deltar i dem alle. Vi deltar sammen med Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder synspunkter på rammevilkår for oljeindustrien. Vi deltar også sammen med Høyre og Fremskrittspartiet når det gjelder synspunkter på å beskytte oljefondet mot undergraving gjennom nye bevilgningssystemer. Men vi deltar sammen med sentrumspartiene i håndteringen av f.eks. kapitalemisjonen til Hydro i forbindelse med oppkjøpet av Saga, og vi deltar sammen med sentrumspartiene når det gjelder et annet viktig spørsmål, nemlig synet på produksjonsregulering. Arbeiderpartiet innførte produksjonsregulering på norsk sokkel i 1986 og hadde det fram til 1989, for å bidra til å få prisen på olje opp og i hvert fall mer stabil, og vi har støttet sentrumsregjeringen når den gjennom de to siste årene har hatt produksjonsregulering. Vi støttet også den siste reguleringen på 200 000 fat, altså at norsk produksjon skal reduseres med 200 000 fat i forhold til hva den ellers ville ha vært. Det er ikke det at det i seg selv bidrar til å endre balansen i oljemarkedet, men vi tror at et norsk bidrag – slik det var på 1980-tallet, og slik det er i dag – bidrar til å øke disiplinen i OPEC, og det at OPEC nå gjennomfører betydelige produksjonskutt, er det ingen tvil om bidrar til å øke prisen på olje. Det er Norge tjent med, det er norsk olje-

(Stoltenberg)

industri tjent med, og derfor har Arbeiderpartiet støttet Regjeringen i at man gjentar et virkemiddel som Arbeiderpartiet har brukt tidligere. Fremskrittspartiet har vært mot, og Høyre er i hvert fall meget skeptisk og til dels motstander av de tiltakene som har blitt iverksatt.

Så har spørsmålet om Hydro/Saga vært nevnt i debatten. La meg si et par ord om det. Det ene er at det er selvsagt – og det har vært klart hele tiden – at det er Sagas aksjonærer, eiere, som avgjør om og i tilfelle til hvem de vil selge sine aksjer. Det er ofte slik at aksjeeiere selger til dem som byr mest, og derfor er det grunn til å tro at dersom det ikke kommer nye bud, vil en god del, kanskje et stort flertall av Sagas aksjonærer, velge å selge for det budet som nå ligger inne, og som er det høyeste. Det er det ikke noen politikere som kan gjøre noe særlig med – det er slik lovverket og aksjeloven er. Dette bestemmer Sagas aksjonærer.

Det har også vært viktig å understreke at når Hydro og Statoil har lagt inn et bud, har det vært ut fra hva de mener er forretningsmessig riktig, og det er heller ikke noe vi som politikere bør ha noen mening om. Det er forretningsmessige vurderinger disse selskapene skal foreta. Så det ene er forretningsmessige vurderinger i Saga og hvem de ønsker å selge til, og det andre er forretningsmessige vurderinger i Hydro og Statoil om hva slags bud de ønsker å legge inn. Det er altså selskapenes vurderinger, som er deres domene.

Det som derimot er politikernes oppgave, er å klargjøre hvilke politiske rammebetingelser disse beslutningene skal skje innenfor, og der har det altså vært nødvendig å klargjøre at det ikke lenger er en selvstendig målsetting, slik det i mange år har vært i Norge, at vi skal ha tre uavhengige norske oljemiljøer. Uansett hvem som skulle kjøpe Saga, var det nødvendig å klargjøre at tre oljemiljøer ikke lenger var en nødvendig del av norsk oljepolitikk – det var nødvendig enten Elf eller Hydro/Statoil skulle få tilslag på budet. Det andre er at man måtte gi Statoil og Hydro, spesielt Statoil, en forretningsmessig frihet til å by, for tidligere er det lagt store begrensninger på både Hydros og Statoils muligheter til å kjøpe seg opp i Saga. Senest gjorde Marit Arnstad det i fjor høst, og Syse-regjeringen gjorde det i forbindelse med Hydros kjøp tidligere på 1990-tallet.

Torill Haaland Horpestad (Frp): Petroleumsvirksomheten i Norge er fortsatt svært viktig for landets økonomi. Oljesektoren er en betydelig bidragsyter til statens inntekter. Ved inngangen av 1997 var statens petroleumsinntekter på 87 milliarder kr. Det betyr at nesten hver femte inntektskrone til staten kommer fra petroleumsvirksomheten. Ved utgangen av 1998 var petroleumsfondet kommet opp i om lag 115 milliarder kr. Investeringer i olje- og gassvirksomheten, eksklusiv leting, var i 1997 på 37 pst. av samlet norsk eksport.

Norge har i løpet av de siste 25 årene bygd opp en stor oljeindustri med sterke kompetansemiljøer innenfor oljeselskapene, leverandørindustrien, forskningsmiljøene og hos myndighetene.

Når det gjelder rammebetingelsene og verdiskapingen på norsk sokkel, har svingningene i oljeprisen ført til at selskapene må skjerpe seg, og at rammebetingelsene bør bedres hvis vi skal unngå et fortsatt fritt fall i investeringene. Med dagens priser, kostnadsnivå og særnorske rammebetingelser kan det være fare for at utbyggingen av nye felt nesten vil stoppe opp. Dette vil føre til store ringvirkninger for samfunnet. Jeg tenker her på leverandørindustrien.

Vi vet at vi har betydelige ressurser av olje og gass, og det er viktig å ha en ambisjon om å utnytte ressursene og å videreføre en stor og lønnsom virksomhet på norsk sokkel. Imidlertid må vi se i øynene at vi står ved et veiskille som vil endre norsk oljeindustri på en grunnleggende måte. Oljeindustrien må tilpasse seg en mulig vedvarende lavere oljepris enn den vi er vant til. De langsiktige utfordringene for Norge består derfor i første rekke i å legge forholdene til rette slik at utnyttelseskostnadene blir lavest mulig.

I arbeidet med et framtidens rettet reguleringsregime er det viktig å forstå sammenhengen og samspillet mellom de ulike elementer. Departementets forslag er at man gradvis vil avvikle produksjonsavgiften over periodene 2000-2003 og 2000-2008. Nåverdien av statens brutto-proveny vil med avvikling fram mot år 2008 reduseres fra 10,5 milliarder kr til 7,1 milliarder kr og til 5,1 milliarder kr med avvikling fram mot år 2003. Ut fra beregnet skatteposisjon for de ulike selskapene vil nåverdien av statens nettoproveny reduseres fra 3,1 milliarder kr til 2,3 milliarder kr i året ved en nedtrapping fram til år 2008, og til 1,9 milliarder kr ved en nedtrapping fram til år 2003.

Vi må ikke glemme at for olje- og gassvirksomheten er rammebetingelsene nå helt annerledes enn de var da St. meld. nr. 46 for 1997-98 ble lagt fram. Fremskrittspartiet vil derfor, sammen med Høyre og Arbeiderpartiet, fremme forslag om en raskere avvikling av produksjonsavgiften i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Fremskrittspartiet mener situasjonen i petroleumindustrien, verksindustrien og annen oljerelatert industri, krever aktive og snarlige tiltak for å hindre økt arbeidsledighet og tap av kompetanse som følge av nedbemanninger. Derfor blir det viktig at petroleumssektoren, inkludert leverandørindustrien, må gjennom en omstillingsperiode med kostnadskutt og strukturendringer. Vi mener at en ny og mer markedsrettet petroleumspolitikkk må ha som formål å sikre mangfoldet og å sikre konkurranse på norsk sokkel. Med større mangfold og konkurranse på norsk sokkel er det behov for å redusere inngangsbarriere for nye aktører og å sikre en smidigere handel med lisensandeler. Fremskrittspartiet erkjenner at internasjonalisering (presidenten klubber) med økende internasjonal konkurranse, felles konkurranseregler og full kapitalmobilitet ...

Presidenten: Taletiden er omme.

Bror Yngve Rahm (KrF): Det har nå gått over et år siden Regjeringen la fram St. meld. nr. 46 for 1997-1998

om olje- og gasspolitikken. Meldingen ble framlagt på et tidspunkt hvor en rekke forhold var annerledes enn tilfellet er i dag, ikke minst med tanke på de svært lave oljeprisene som har preget verdensmarkedet det siste året.

Likevel ligger viktige hovedutfordringer og målsettinger i Regjeringens petroleumspolitik fast. Sektoren bidrar på en vesentlig måte til statens inntekter, hvor hver femte krone kommer direkte fra petroleumsvirksomheten. Det har gitt oss muligheten for en videreutvikling av velferdsstaten, samtidig som enorme reserver er bygd opp gjennom oljefondet for løsning av framtidige store utfordringer, bl.a. knyttet til kommende trygde- og pensjonsforpliktelser for staten.

Olje- og gassressursene skal komme både dagens og morgendagens generasjoner til gode. Jeg er derfor tilfreds med Regjeringens sterke engasjement for en langsiktig forvaltning av petroleumformuen. Det er likeledes et mål å gjøre Norge mindre oljeavhengig og ved det opprettholde et sterkt og variert næringsgrunnlag i Fastlands-Norge. Samtidig understreker meldingen den viktige rollen Norge har som et foregangsland i miljøspørsmål, og at dette også skal forenes med det å være en stor energiproducent.

Virksomheten på sokkelen må derfor ses i sammenheng med de forpliktelser som Norge gjennom Kyotoavtalen har påtatt seg, og her må oljesektoren, som alle andre sektorer, være med og bidra til at våre målsettinger kan nås, bl.a. gjennom CO₂-avgiften, som ett av mange tiltak som kan bidra til å sikre en mest mulig miljørettet virksomhet. Flertallet ønsker derimot å basere seg på et kvotehandelssystem som ennå ikke er på plass, og som man vet lite om hvordan blir seende ut, ei heller i forhold til pris.

Det har de siste årene vært en sterk vekst i oljeproduksjonen. Økningen er et resultat av beslutninger som ligger lang tid tilbake. Det er grunn til å hevde at vi i de siste årene har ligget på et unaturlig høyt nivå som neppe samsvarer med en langsiktig ressursforvaltning. En restriktiv holdning til nye utbyggingsprosjekter og konsekvenser vil sannsynligvis være de viktigste virkemidlene for å påvirke aktivitetsnivået.

Siden Regjeringen la fram olje- og gassmeldingen, har bildet endret seg uforutsett mye på viktige områder. Ikke minst har oljeprisen sunket til dels betydelig og ved det påvirket både norsk økonomi og aktiviteten på sokkelen. Investeringene har sunket kraftig, og antallet nye prosjekter igangsatt er atskillig redusert. Et så bratt fall i aktiviteten har også gitt negative virkninger til annen virksomhet, ikke minst i forhold til leverandør- og verftsindustrien.

Fallet i aktivitetsnivået var ikke uventet. Allerede i 1993 presenterte regjeringen Harlem Brundtland prognoser som viste en betydelig reduksjon på sokkelen mot slutten av dette tiåret. I stedet for tiltak som kunne møte disse prognosene, skrudde stortingsflertallet aktiviteten opp og gjorde ved det fallhøyden større. Alle som utgjorde dette flertallet, må i dag være med og bære ansvaret for det. Men paradoksalt nok foreslo Arbeiderpartiet, for å møte de prognosene de selv utarbeidet, å redusere verftsstøtten fra 9 pst. til 7,5 pst. for budsjettet i 1998.

Regjeringen tok imidlertid konsekvensene av de problemer som lav oljepris og redusert aktivitetsnivå medførte, på alvor og la som følge av det fram St.meld. nr. 37 for 1998-99 med forslag til tiltak som kunne bedre situasjonen for selskapene og verftsindustrien. Det er derfor i budsjettet for 1999 foreslått å styrke prosjektrettet teknologiutvikling på kontinentalsokkelen som bidrag til å sikre nye, lønnsomme investeringer i olje- og gassvirksomheten på kort sikt.

Samtidig legger Regjeringen opp til en gradvis avvikling av produksjonsavgiften og varsler at den i nasjonalbudsjettet for 2000 vil komme tilbake til konkrete nedtrappingsplaner for gjennomføring av reduksjonen.

Regjeringen fokuserer også på tiltak for å bedre utnyttelsen av ressursene, ved å styrke arbeidet for å internasjonalisere petroleumsvirksomheten og ved å etablere konkrete langtidspaner, eksempelvis gjennom rullerende femårsplaner for konsesjonsrunder og andre tildelinger.

Det er således ikke grunnlag for å hevde at Regjeringen ikke gjør noe for å møte den vanskelige situasjonen og usikkerheten som nå er knyttet til petroleumsvirksomheten og leverandørindustrien, ikke minst med bakgrunn i ustabilitet og lite forutsigbart prisnivå på olje- og gassmarkedet.

Til slutt: De lave oljeprisene vi har opplevd det siste året, medførte at Regjeringen besluttet å redusere utvinningen på sokkelen for på den måten å gi et norsk bidrag til å minske overskuddet på olje på verdensmarkedet og ved det få høyere priser som resultat. I et samspill med andre oljeproducenter, ikke minst innen OPEC, viste dette seg å være et riktig virkemiddel til rett tid. Til tross for mye turbulens i forkant fikk Regjeringen tilslutning til disse produksjonsreguleringene, og i så måte minner debatten den gang mye om den debatten vi har vært gjennom i dag.

Olav Akselsen (A): Me diskuterer i dag rammevilkåra for ei av dei aller viktigaste næringane i Noreg, kanskje den viktigaste. Norsk oljehistorie har vore spekka med triumfar. På forholdsvis kort tid har norske oljeselskap og norsk leverandørindustri blitt verdslende på fleire område. Norsk oljehistorie er òg historia om ein svært vellukka industripolitikk. I løpet av 30 år har ein greidd å byggja opp ein heilt ny industri som i internasjonal målestokk greier seg svært bra. Arbeidarpartiet tar på seg ein stor del av æra, men sjølv sagt òg ansvaret for den politikken som har vore ført på dette området dei siste 30 åra. Men om noko har vore vellukka i 30 år, er det ikkje sikkert at det vil vera like vellukka i dei komande 30.

Den rekordlåge oljeprisen i fjor haust og andre internasjonale faktorar sette ein støkk i heile det norske oljemiljøet og førte til ein bråstopp for nyinvesteringar. Ordretørke for leverandørindustrien blei resultatet. Det er nok rett å seia at me i dag står ved ein skiljeveg, og at me må ta nokre val for tiår som kjem. Dette ser det ut til å vera stor semje om, både i bransjen og i det politiske miljøet. Men det ser dessverre ikkje ut til at alle har det like travelt. Situasjonen for mange leverandørverft langs kysten vår er akutt. Både permitteringsvarsel og oppseiingar er

sende ut. Ved andre verft der det går for fullt i verkstadhallane, er likevel situasjonen langt frå lysteleg. Ingeniørane har ingen nye tilbod å rekna på og bedrifta ingen nye oppdrag å konkurrera om. Derfor hastar det med tiltak for å få snudd denne utviklinga.

Eg har forståing for at store spørsmål som eigarskap, lisensoppbygging o.l. må greiast betre ut før ein kan ta endelige avgjerder. Men me kan ikkje skubba alt føre oss, slik eg har inntrykk av at regjeringspartia i altfor stor grad gjer.

Me veit alle at det så langt frå er slutt på dei norske olje- og gassrikdomane. Me veit òg at det vil koma store investeringar på norsk sokkel. Slik det ser ut, ligg dette dessverre litt fram i tid. Dersom me ikkje greier å setja i verk tiltak som vil framskunda nokre av desse, kan me risikera at norsk leverandørindustri er radert ut den dagen nye oppdrag er tilgjengelege. For å bruka eit uttrykk som sikkert ein statsråd frå Senterpartiet vil forstå, så er det her snakk om at kua kan døy medan grasnet gror.

Me har i dag ei regjering som gjekk til val på og som i si regjeringserklæring sa at dei ville ha ein lågare aktivitet i denne bransjen. Sjølv om eg korskje vil gje Regjeringa æra for eller skulda for den situasjonen me er komne i i dag, må ein seia at målet på mange måtar er nådd, og eg reknar med at Regjeringa vil ta dette med når dei skal laga ei skryteliste over det dei har fått til i åra i regjeringsposisjon.

Den som ventar på noko godt, ventar ikkje fåfengt, heiter det, men dei som ventar på tiltakspakken i revidert nasjonalbudsjett, ventar dessverre fåfengt. Både statsminister Bondevik og statsråd Arnstad varsla tidleg i vår konkrete tiltak for å betra på situasjonen. Slike tiltak skulle fremjast i samband med revidert. Eg og mange med meg blei både overraska og skuffa då revidert endelig blei fremja. Lovnader om konkrete tiltak og lette blei brotne. Tusenvis av tilsette i verftsindustrien gjekk til aksjon, ikkje i eit redigert politisk spel, slik enkelte har sagt, men i eit ekte engasjement for eiga bedrift, for eigen jobb og for eiga framtid. Fleire talarar har vore inne på at aksjonane har gjort inntrykk. Det er positivt. Vonleg vil dette inntrykket bidra til å sikra arbeidsplassane til mange av dei som aksjonerte.

I dag og ikkje minst på fredag vil Stortinget gjera vedtak som betrar rammevilkåra for oljeproduksjonen på norsk sokkel. Det vil bli meir lønsamt å driva, og framtidige investeringar vil gje betre avkastning. Bransjen har stilt krav til det politiske miljøet. Politikarane har langt på veg støtta desse krava. No er det oljeselskapa sin tur. Etter mitt syn er oljeselskapa og leverandørindustrien heilt avhengige av kvarandre. Når oljeselskapa skal til med store investeringar om nokre år, er det viktig at leverandørbransjen er der. Derfor må oljeselskapa syta for ein viss aktivitet, slik at verftsindustrien kan leva òg i tida som kjem.

Per-Kristian Foss (H): Bare et par randbemerkingar innleddningsvis til et tema som har vært oppe flere ganger. Det er riktig at Høyre sammen med Fremskrittspartiet lot seg tvinge til å stemme for CO₂-avgift på et

tidspunkt. Det var et forslag vi var imot, som vi er imot og som var særdeles lite tilpasset situasjonen, for ikke å snakke om hvor lite fremtidsrettet det var. Men det gjorde vi rett og slett fordi vi valgte ikke å felle Regjeringen, for vi mente at alternativet var verre. Men jeg må si at dess lenger Regjeringen holder på med dette, dess mer virker det som at de arbeider for å overbevise oss om at vi tok feil. Det er nye runder om slikt hvert år, for ikke å si minst én gang i året.

Når det gjelder representanten Dale og flere av representantene fra sentrumspartiene, virker det som om man nå på en måte synes at oljeindustrien og stortingsflertallet får ha det som de har fått det, nær sagt – at det som nå skjer, viser markedets imperfeksjonisme, for å bruke et uttrykk fra litteraturen. Slike imperfeksjonismer finnes. Det er jo derfor vi bl.a. har en del konkurranseregler og en del regler for øvrig. Men jeg må si at eksemplet er særdeles dårlig valgt. Hvis man virkelig skal finne et område som er gjennomregulert av politiske vedtak, ikke bare rammevedtak, men enkeltbeslutninger, ja, hvor forholdet mellom enkeltbeslutninger i selskapene og myndighetsavgjørelser faktisk er vanskelig å se, så er det oljesektoren. Dette er det området av konkurranseutsatt sektor som er mest politikerstyrt av alle områder – jeg understreker da «konkurranseutsatt sektor». Jeg er klar over at vi har bl.a. landbruket, men det er ikke i samme grad konkurranseutsatt, for å si det forsiktig. Her er det et område hvor selskapene for å kunne virke, virkelig må ha konsesjon. Myndighetene velger hvilke selskaper som skal samarbeide om hvor mye og hva det skal koste, og tildeler på toppen av det hele operatøransvar og godkjenner utbyggingsplaner. Så dette er et politikerstyrt marked. Så da å snakke om en investeringsboom som var ukontrollert, er å sette seg fullstendig på siden. Alt er kontrollert, alt er vedtatt, og det er resultatet man nå ser.

Nå vil jeg legge til at uansett regulering eller ikke-regulering, tror jeg at dette er et marked som vil gå opp og ned. Men det vi nå diskuterer, er ikke om vi skal unngå en nedgang, men om vi skal bremse fallet. Jeg registrerer at Regjeringen møter det med passivitet, en vente og se og utrede-holdning. Det kan bli en dyr fase. Men vi merker oss hva som skjer.

Problemet er ikke bare at vi står overfor et kortvarig fall, som nå er rettet noe opp i og med oljeprisen, men vi står overfor mer langsiktige problemer. Og det er de langsiktige problemene som faktisk kaller på rimelig raske løsninger, fordi andre ikke utreder, men handler. Derfor er det viktig at Norge ikke blir pasifisert i en utredningsfase. Det er gjerne slik at ikke alle land er styrt med det politiske tempo som norske NOU-utredninger, høringer, politiske beslutninger og mangel på enighet dessverre tvinger oss til. Vi ser nå en enormt rask omstrukturering av internasjonal oljeindustri, og vi ser at gassmarkedet, som Norge er meget avhengig av, også forandrer seg meget, meget raskt. Tendensene til vertikal integrering, altså å skaffe seg makt i også nedstrømsvirksomhet, er slik at det utfordrer norsk kompetanse, utfordrer norsk hegemoni på en del områder, og vi kan risikere hvis ikke selskapene får tilstrekkelig frihet, at vi på varig basis set-

ter oss utenfor store deler av markedene. Det er etter min oppfatning den største utfordringen vi står overfor.

Paradoksalt nok har vi i norsk oljepolitikk hatt mest debatt om det som betyr minst – minst både økonomisk og når det gjelder styring. Vi har hatt mest debatt om eierskapet. Hvis man ser hvor statens inntekter kommer fra, er det minst av alt gjennom utbytte. Det er marginalt hva man der får. Noe får man selvfølgelig gjennom oppbygging av verdier i selskaper, men minst får man av utbytte. Det som virkelig er de store beløpene, er skatt og utbytte fra SDØE – særlig skatt. Det har vi hatt lite debatt om, mens mest som sagt om det som betyr minst, også i politisk sammenheng. For realiteten er at man i dag ikke styrer etter EØS-avtalen, men etter en utvikling som har gått ganske jevnt i norsk politikk. Man styrer ikke lenger gjennom selskapene, men gjennom rammebetingelser. Eierskapet betyr i realiteten svært lite for styringen av norsk oljepolitikk.

Til sist vil jeg bare vise til at vi kommer tilbake til det på fredag i en debatt om revidert. Innstillingen er avgitt og tilgjengelig, men debatten får vi ta da. Jeg vil bare slutte meg til den beskrivelse som bl.a. representanten Stoltenberg gav: I revidert slutter et flertall – Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet – seg til et opplegg som går lenger og er mer konkret når det gjelder å forbedre rammebetingelsene, enn Regjeringens opplegg. Selv det går ikke langt nok, men det er atskillig bedre enn Regjeringens opplegg.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Regjeringens mål for petroleumspolitikken kan sammenfattes i begrepene velferd, miljø og langsiktighet. Disse målene henger nært sammen og danner grunnlaget for petroleumspolitikken.

St.meld. nr. 46 for 1997-98 omtaler flere sider ved petroleumspolitikken. Jeg har merket meg at et flertall i komiteen har sluttet seg til hovedtrekkene i politikken som blir beskrevet i den meldingen.

Situasjonen i næringen har imidlertid forandret seg betydelig siden Regjeringen fremmet St.meld. nr. 46 den 28. mai 1998. Regjeringen valgte derfor å fremme en tilleggsmelding til denne 10. mai 1999.

I løpet av siste halvdel av 1998 og første halvdel av 1999 har man opplevd en periode med svært lave oljepriser. Historien viser at oljeprisen svinger mye og at det er vanskelig å forutsi prisutviklingen på råolje med stor grad av nøyaktighet.

De lave oljeprisene synes å ha endret aktørenes vilje til å ta risiko i tilknytning til nye olje- og gassprosjekter. Et utslag av dette er at kravene selskapene stiller til nye prosjekters robusthet, også mot vedvarende lave oljepriser, har økt.

Hovedutfordringen på norsk kontinentalsokkel er at kostnadsnivået er for høyt i forhold til den prisutvikling oljeselskapene legger til grunn for sine beslutninger om videre drift, utvikling av nye felt og leting. Kostnadene må således reduseres for at ressursene på norsk kontinentalsokkel skal kunne utvinnes på en lønnsom måte og derved legge grunnlaget for ny aktivitet, sysselsetting og statlige inntekter.

I den stortingsmeldingen som planlegges framlagt våren år 2000, legger Regjeringen opp til en nærmere vurdering av styringssystemet, aktørbildet og den statlige deltagelsen på kontinentalsokkelen.

Innenfor følgende, mer avgrensede områder foreslår Regjeringen allerede nå tiltak for å legge til rette for samfunnsøkonomisk bedre beslutninger i petroleumsnæringen:

- Regjeringen foreslår å bevilge 100 mill. kr i budsjettet for 1999 for å styrke prosjektrettet teknologiutvikling på kontinentalsokkelen.
 - Regjeringen legger opp til en gradvis avvikling av produksjonsavgiften. Avviklingstempoet vil variere fra felt til felt. Regjeringen vil i nasjonalbudsjettet for år 2000 komme tilbake til konkrete nedtrappingsplaner for de angjeldende feltene. – Jeg har merket meg komiteens ønske om å gå så fort fram som mulig, og jeg slutter meg til dette.
 - For den direkte statlige deltagelsen, SDØE, i nye tillatelser i Nordsjøen fastlegger Regjeringen hovedregler for slik deltagelse og bidrar til økt forutsigbarhet i politikken.
 - For å sikre gode beslutninger i næringen og dermed høy verdiskaping har Regjeringen også etablert større forutsigbarhet i politikken for forlengelse av utvinningstillatelser.
 - For å styrke arbeidet med å internasjonalisere norsk petroleumsvirksomhet foreslår Regjeringen å bevilge ytterligere 2 mill. kr for budsjettåret 1999.
 - For å bedre effektiviteten i lettevirksomheten legger Regjeringen opp til å etablere konkrete langtidspaner. Dette vil bli presentert i petroleumsmeldingen, som planlegges framlagt for Stortinget våren år 2000.
- Den tiltakspakke som er foreslått, sammen med de hovedtemaene Regjeringen vil arbeide videre med fram mot petroleumsmeldingen for år 2000, er godt tilpasset de utfordringene næringen står overfor.
- Jeg har merket meg komiteflertallets ønske om en vurdering av hvordan CO₂-avgiften kan reduseres inntil offshoresektoren er inkludert i kvotesystemet. Komiteflertallet ønsker en slik vurdering i budsjettet for år 2000. Dette vil Regjeringen selvfølgelig følge opp.

Jeg har også merket meg komiteflertallets ønske om å igangsette et utredningsarbeid med sikte på revisjon av petroleumsvirksomheten og fremme forslag til endringer overfor Stortinget i løpet av år 2000. Et slikt arbeid vil bli igangsatt.

Opposisjonen kritiserer Regjeringen for at de foreslåtte tiltakene ikke er tilstrekkelige for å møte behovene for snarlige tiltak i næringen. Regjeringen vurderer det ikke slik. Jeg har vanskelig for å se hvordan opposisjonen kan samle seg om konkrete tiltak av betydning som på kort sikt kan bidra til vesentlig økt aktivitet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jens Stoltenberg (A): Jeg syns det er veldig gledelig at Regjeringen nå har endret sitt syn på olje- og gassvirksomheten sammenliknet med hva som var oppfatningen

til Regjeringen i fjor. Da fremmet man en rekke forslag til å forverre rammevilkårene. Man stod på dem lenge etter at oljeprisene hadde begynt å falle, og man stilte også kabinettsspørsmål etter at oljeprisene hadde begynt å falle. Nå er man opptatt av å si at man vil forbedre rammevilkårene, og det er et klart framskritt. Vi mener at tiltakene er mangelfulle, men vi gleder oss over at de har snudd, i hvert fall er retningen blitt en annen. Det er bedre enn ingenting.

Mitt første spørsmål er derfor: Innser nå Regjeringen at forslagene ikke bare til CO₂-avgift, men også til selskapskatt og forenklet behandling, som de stod på i fjor høst, var feil, siden de nå fremmer forslag i motsatt retning?

Et av forslagene som vi alle sammen samler oss om, er de 100 mill. kr til teknologiutvikling. Det er et godt forslag, og det er lansert tidligere, men nå får det flertall. Det er veldig bra. Det som ikke er så bra, er at Regjeringen har funnet det nødvendig å endre loven om petroleumsfondet for å greie å skaffe disse pengene. Det vises til at det tidligere har vært brukt penger på utgifter til deponering. Vel, deponering, opphugging av plattformer, mener vi er en del av de nødvendige utgiftene knyttet til selve virksomheten, og det har alltid vært intensjonen at slike utgifter skal dekkes direkte fra kontantstrømmen i oljevirksomheten. Derimot har det vært meningen at alle andre inntekter skal føres direkte inn i oljefondet, slik at enhver bruk av oljeinntekter skal synliggjøres, ikke fordi man aldri skal bruke oljepenger, men fordi man skal skjønne at disse inntektene er noe annet enn vanlige inntekter. De er en del av arvesølvet vårt. Vi taper ned én formue, nemlig olje i bakken, for å bygge opp en annen, penger i banken. Så går man altså på en måte inn og tar pengene før de kommer i oljefondet, og skjuler det i budsjettet. Spørsmålet er om man egentlig er stolt av den måten å drive budsjettering på, der man undergraver hele poenget med oljefondet.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: La meg først til spørsmålet om vi er glad for at vi har kunnet endre denne oljepolitikken, si at hvis vi hadde hatt større gjennomslag for vårt noe lavere ambisjonsnivå når det gjelder oljeutvinning tidligere, hadde vi sluppet det bratte fallet vi nå ser. Så jeg beklager at vi ikke tidligere har hatt et flertall for å ta ut olje noe langsommere, noe over tid, for å ha den langsiktigheten som nå er et av Regjeringens hovedmål, langsiktighet også i aktiviteten og investeringene.

Når det nå har skjedd så store endringer, viser jo det sårbarheten i denne bransjen og betydningen av også å være villig til å legge om i en ny tid. Det tror jeg vi fort kan bli enig om. Og det er interessant å se hva vi nå legger opp til i forbindelse med meldingen som kommer våren 2000. Jeg tror det er behov for noen endringer her, nettopp for å sikre det som er våre mål: velferd, miljø og langsiktighet i forvaltningen av det som er vårt arvesølv, nemlig nasjonalformuen vår.

Så vil jeg svare på det siste spørsmålet, om jeg er stolt av at vi foreslo at de 100 mill. kr til teknologiutvikling skulle gå fra den direkte strømmen til oljefondet og i

SDØE. Jeg må si at jeg synes det var meget vel begrunnet. Men nå er det ikke slik som Stoltenberg sa, at det er Regjeringen som endrer loven. Det er Stortinget som gjør det. Jeg forstår at det ikke er flertall for å bruke litt av denne strømmen til å satse på nyskaping og teknologiutvikling for å ta vare på såkornet innen denne bransjen. Men det er jo også slik at Stoltenberg i sin tid tok en del penger her – til et annet formål, det er riktig. Men påstanden om at dette har vært forsøkt skjult (presidenten klubber), er – det må jeg få si – med respekt å melde tøv, fordi vi fremmet også et forslag om lovendring i sakens anledning.

Presidenten: Presidenten vil påpeke at ordet «tøv» ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Torill Haaland Horpestad (Frp): Fremskrittspartiet går inn for økt aktivitet på norsk sokkel. En løsning der Hydro og Statoil skal få lov til å kjøpe Saga, vil føre til økt statlig eierskap i oljemiljøet. Jeg vil vise til at statens direkte og indirekte eierskap i norsk olje- og gassvirksomhet nå ligger på 80 pst. Hvorfor ønsker Regjeringen å redusere mangfoldet på norsk sokkel, noe som igjen vil føre til økt statlig eierskap?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Det er ikke noe overraskende at det er ulike syn mellom Fremskrittspartiet og Regjeringen når det gjelder spørsmål om oljepolitikken.

Representanten tar opp spørsmål knyttet til Saga og det som har skjedd med Saga. La meg understreke at det har vært på rent forretningsmessig basis at de som har bydd på Saga, har gjort det. Og det er jo på forretningsmessig basis at eierne av Saga sier ja eller nei til de tilbud som er kommet. Jeg vil derfor peke på at det er viktig for oss som eiere at vi opptrer ryddig i en slik sammenheng, også fordi vi er både konsesjonsgiver og kontrollør på sektoren.

Når det gjelder spørsmålet om å redusere mangfoldet, ved at det nå ser ut til at Hydro og Statoil overtar Saga, er ikke jeg bekymret for det. Jeg tror at vi vil se store utviklingsmuligheter på norsk sokkel, og at utlendinger kommer til å komme inn på mange områder. For min del legger jeg ikke skjul på – jeg skjønner at det er ille å ha ment det, men jeg mener å ha gitt uttrykk for det tidligere – at jeg vil være glad om det blir en norsk løsning, altså om Sagas eiere sier ja til en norsk løsning, som det nå ligger an til, fordi jeg mener at Saga gjennom mange år har fått tilgang på konsesjoner som har store verdier i seg, nettopp for å styrke det tredje norske miljøet, og jeg mener at disse verdiene bør være, og sikres, på norske hender – det er bra. Men vi har ikke intervertert på noe område i den prosessen som har vært her, bortsett fra, som Jens Stoltenberg refererte til, at den eierbegrensningen som som kjent var lagt på Statoil i forbindelse med Saga, ble opphevet.

Jan Tore Sanner (H): Sentrumpartiene har valgt alenegang ved behandlingen av denne oljemeldingen.

Regjeringspartiene er på kollisjonskurs med stortingsflertallet både når det gjelder situasjonsbeskrivelsen og i valget av virkemidler. På mange områder ville ikke dette vært noe problem. Men for petroleumsvirksomheten er manglende lederskap et problem.

Vi er inne i et tidsskille hvor de strategiske valgene vil ha stor betydning. Samtidig har vi en situasjon hvor Regjeringen er i mindretall når det gjelder de politiske retningsvalgene. Ser statsråden at det kan skape et problem når det mangler lederskap og Regjeringen som sagt er på kollisjonskurs med stortingsflertallet?

Ofte har statsrådene problemer med å skjule sin begeistring når stortingsflertallet vedtar økte bevilgninger eller forbedrede rammebetingelser innenfor sin sektor. I denne innstillingen er det vist til forslag som vil bli fremmet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, som bl.a. vil føre til at offshoresektoren vil bli inkludert i det fremtidige kvotesystemet. Dette er et forslag som miljøvernministeren har advart sterkt mot. Samtidig vedtar Stortinget på fredag å pålegge Regjeringen å legge fram forslag til hvordan CO₂-avgiften kan reduseres til høsten. Mitt spørsmål er om statsråden er glad for de forbedrede rammebetingelsene som stortingsflertallet gir olje- og gassvirksomheten, eller om statsråden opplever det som et problem at petroleumsvirksomheten etter stortingsflertallets vedtak vil få forbedrede rammebetingelser.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg må si at jeg ikke kjenner meg igjen i den beskrivelsen som Jan Tore Sanner nå gir. Jeg har studert innstillingene og sammenholdt dem med de uttalelsene som er kommet, og jeg må med respekt å melde si at det støynivået som flertallet i Stortinget la seg på i forhold til tilleggsmeldingens innhold, er det blitt veldig lite igjen av. Når det er snakk om kollisjonskurs her, kan jeg ikke se annet enn at man har et noe ulikt tempo i forhold til produksjonsavgiften, men det skal vi komme tilbake til. Jeg skal gå inn for å få redusert den så raskt som mulig.

Når det gjelder CO₂-avgiften, kan jeg ikke se at det er etablert flertall for noe som helst. Vi har også sagt at vi skal se på det.

Når det gjelder kvotesystemet og det at offshoreområdet skal inn i det, er det en forutsetning fra flertallet at det nasjonale kvotesystemet skal være nøytralt. Det vil si at man her eventuelt legger opp til at kostnader fra olje- og petroleumsbransjen skal over på annen industri. Jeg er ikke sikker på om det er så bra, men det skal vi komme tilbake til og se på, selvfølgelig, i tråd med det som ligger i innstillingen.

Når det gjelder Jan Tore Sanners beskrivelse av alene- og manglende lederskap, er jeg helt uenig i den. Jeg synes at vi her har fått demonstrert hvordan Stortinget spriker i mange spørsmål, men at vi greier å samle oss om de viktigste stegene framover. Det er min helt klare overbevisning at vi i løpet av behandlingen av den meldingen som kommer til våren, som virkelig vil ta opp de store, strategiske spørsmålene knyttet til framtidig olje- og gassproduksjon i Norge, er nødt til å få etablert et bredt mulig flertall. Jeg føler meg ganske sikker på at i

hvert fall sentrumspartiene og Arbeiderpartiet – om kanskje ikke Høyre, men jeg håper på et så bredt flertall som mulig – vil kunne finne fram til brede løsninger i den sammenheng.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ranveig Frøiland (A): Vi ser no ei dramatisk endring i petroleumssektoren. Investeringane på sokkelen kjem til å falla sterkt. Difor er det viktig å medverka til å dempa det bratte fallet i aktivitetsnivået som kjem, og samstundes styrkja grunnlaget for ei langsiktig ressursforvaltning.

Det siste året har alle prognosar tydd på at det vil bli mange permisjonar og oppseiingar innan denne sektoren. I Hordaland har vi allereie merkt dette sterkt. Vi har hatt stor aktivitet knytt til petroleumssektoren og i tillegg mange tilsette i verftsindustrien, som òg har tomme ordrebøker. Når så mange arbeidstakarar reiste til Oslo for å seia frå, var det ikkje for å vera ekle mot Regjeringa. Nei, det var fordi dei var alvorleg redde for framtida si, for arbeidet sitt, for hus og heim og for tryggleiken sin. Eg vil understreka at Regjeringa hadde gjeve dei von om at ho skulle koma med endra rammevilkår i den stortingsmeldinga som kom i mai. Eg har sjølv vore med i mange debattar der representantar for Regjeringa har lova nettopp det. Det er ikkje rart at vonbrotet var stort då dei opplevde at det var nesten ingen nye forslag. Difor måtte fleirtalet, Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet, ta ansvaret, og vi føreslår m.a. at heile offshoresektoren skal inkluderast i kvotesystemet for CO₂, og at produksjonsavgifta skal reduserast allereie i år. I tillegg ber vi om ei utgreiing med sikte på revisjon av petroleums-skattlegginga i løpet av neste år, i tillegg til ein del andre forslag.

Rise frå Kristeleg Folkeparti har gjort det til eit poeng at det ikkje er noko framlegg i saka i dag. Litt ærleg spel må det vera: Meldinga vert drøfta i dag, forslaga kjem fredag i samband med revidert nasjonalbudsjett, det veit Rise veldig godt. Dersom det ikkje er nokon skilnad på Regjeringa sine framlegg til rammevilkår og Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet sine merknader, ja, då skjønar eg ikkje kvifor regjeringspartia ikkje sluttar seg til desse merknadene.

Ei sak som eg skal gje Regjeringa ros for, er Teknologifondet. 100 mill. kr for å styrkja ei prosjektretta teknologitviking på sokkelen for å sikra ei lønsam utvikling framleis er viktig og riktig.

Når det gjeld Teknologifondet, vil eg ta opp eit forhold som eg ber om at statsråden gjev sin reaksjon på: På Tjeldbergodden er det sett i gang eit prosjekt for produksjon av bioprotein frå gass. Testproduksjon for fisk- og dyrefôrproduksjon er i gang. Ved bruk av naturgass på denne måten er det ikkje lettvinde løysingar baserte på kjend teknologi. Det er kunnskapsbaserte, høgteknologiske produksjonsprosessar som vert utvikla, med basis i forskning på internasjonalt nivå og i nært samarbeid mellom forskingsmiljøet og industrien. Kompetansen må

byggjast opp i Noreg, og vi må vera opptekne av å sikra at verdiskapinga skjer her.

Universitetet i Bergen har teke initiativ til eit omfattande forskingsprogram når det gjeld dette. Dei har samarbeidd med Energidepartementet i USA. Det er naudsynt at norske styresmakter følgjer opp eit slikt initiativ. Eg meiner at det innanfor dei rammene på 100 mill. kr som ligg i det nye Teknologifondet, må finnast rom for finansiering nettopp av denne type prosjekt, som kan gje verdiskaping her i Noreg.

Når det gjeld aktiviteten i petroleumssektoren, er det jo utbyggingsvedtaka som er avgjerande for korleis aktiviteten vil vera. Difor vil eg gjenta det som har vore sagt tidlegare i dag, at frå 1986 og fram til 1997 har Kristeleg Folkeparti vore med på alle utbyggingsvedtaka med unntak av eitt, Norne, der lokaliseringa av baseverksemda var det viktigaste argumentet for ei utsetjing. Når statsråden nett no sa at hadde fleirtalet i Stortinget gjort slik som «vi» vil det, og fått ein redusert aktivitet, då lurar eg faktisk på kven statsråden vi-ar seg med, for her har det vore eit breitt fleirtal, inklusiv Kristeleg Folkeparti, som har gått inn for dei utbyggingsvedtaka som har gjeve aktivitet i Nordsjøen.

Tore Nordtun (A): De siste 25 år har Norge bygd opp en stor oljeindustri med sterke kompetansemiljøer innenfor oljeselskapene, leverandørindustrien og forskningsmiljøene og hos myndighetene. Og denne kompetansen utgjør den viktigste industriklynge i norsk økonomi. For å videreutvikle og opprettholde det er rammebetingelsene av stor betydning for vurdering av attraktiviteten. Spørsmålet en må stille seg, er om de norske skattereglene er tilpasset de øvrige forutsetningene for å drive oljevirkosomhet på kommersielt grunnlag.

Selskapene må som kjent prioritere mellom investeringsmuligheter i ulike regioner, muligheter for å velge områder med forskjellige skatteregimer. Jeg er særdeles glad for at en nå har fått gjennomslag for å be Regjeringen utrede hele petroleumsbeskatningssystemet og komme tilbake igjen med forslag til endringer i løpet av 2000. Det er viktig at denne industrien har langsiktighet og forutsigbarhet. Da må vi også kunne gi klare signaler på hva de har å rette seg etter, hvilke rammebetingelser de har – en beslutning i dag gir innhøsting først om åtte-ti år.

Videre er det spørsmålet om denne berømte CO₂-avgiften. Her vil jeg minne om at jeg tror vi må prøve å unngå å føre en kostbar symbolpolitikk som forverrer konkurranseforholdene, uten at miljøet forbedres. Her må det utvikles mål og virkemidler som gjør det attraktivt for norsk industri å få til utslippsreduksjoner. Norsk sokkel er sannsynligvis det aller dyreste stedet man kan foreta CO₂-reduksjoner. Det er da viktig å legge til rette for at norsk industri og næringsliv kan delta aktivt i ordninger vedrørende klimautslippene, og det er viktig å bygge inn klimapolitiske virkemidler. Jeg vil minne om den viktige passusen fra flertallet – mot regjeringspartienes vilje – om å be Regjeringen i statsbudsjettet for år 2000 legge fram forslag til hvordan CO₂-avgiften kan reduseres inntil offshoresektoren er inkludert i kvotesys-

temet, herunder muligheten til å differensiere mellom gamle og nye felt med det siktemål å stimulere til økt feltutbygging. Det er et veldig viktig vedtak vi da fatter, og det staker ut en veldig viktig miljøpolitisk kurs. For Stortinget, som setter rammebetingelser for denne industrien, er det viktig at vi fører en klimapolitikk som folk forstår. Det må ikke være en klimapolitikk som koster samfunnet og bedriftene mye, men som gir få miljøgevinst. En slik politikk vil føre til store protester, og vil underminere hele arbeidet for å løse klimaproblemet.

Så til slutt noen kommentarer til oppkjøpsrundene med både nasjonale og internasjonale selskaper og den usikkerheten de har skapt, spesielt for organisasjonene og de ansatte innen Saga. Konesjonsbetingelsene for de ulike selskapene har blitt bestemt her i Stortinget. I forbindelse med konsesjonsbetingelsene for bl.a. Snorre-utbyggingen ble det bestemt at driftsorganisasjonen skulle ligge i Stavanger og i Florø. Det som Stortinget har bestemt, tar jeg som en selvfølge står fast også for de nye eierne innen de selskapene som det her dreier seg om.

Presidenten: De talerne som heretter får ordet, har en taletid begrenset til 3 minutter.

Ivar Kristiansen (H): Nokså mange talere har vært inne på oljenæringens betydning for norsk økonomi. Saksordføreren var i sin innledning bl.a. inne på hva denne næringen representerer når det gjelder definisjonen på det som er Norges nasjonalformue, og pekte bl.a. på at den såkalte tyngden i den norske nasjonalformue nærmest ble halvert i løpet av en ettårsperiode. Det sier litt om hva slags utfordringer vi har å ta fatt i.

Derfor er det nokså skuffende å registrere det som Regjeringen har lagt opp til i denne debatten, og det står etter min oppfatning i nokså grell kontrast til det den samme statsråd, oljeministeren – riktignok ikke samme person – sa på Petroleumsforeningens seminar i Sandefjord, der hun nokså klart slo fast at Regjeringen ville komme med konkrete forslag overfor Stortinget i revdert nasjonalbudsjett. Vi har sett at underveis har råoljeprisen krøpet oppover, og dermed er ikke saken så varm, og det er ikke så aktuelt å foreta nødvendige tiltak som det burde være. Sånn kan ikke denne næringen, som er i en situasjon hvor man skal konkurrere med aktivitet på helt andre kontinent, i helt andre land, leve. Da må denne næringen, som som sagt står for tyngden i den nasjonale formuen i Norge, ha rammevilkår som er konkurranse-dyktige.

Jeg vil også få gi uttrykk for betydelig skuffelse når jeg ser at Høyre og Fremskrittspartiet står alene om sitt forslag om å be Regjeringen åpne for gruppesøknader i Norskehavet. Jeg vil sterkt anmode både statsråden og ikke minst Arbeiderpartiet om å ta høyde for å vurdere dette i det videre arbeid i denne region som sannsynligvis om noen få år kan fremstå som Norges nye, store tunge oljeregion. Man må i dette helt spesielle farvann som man befinner seg i, ha vilkår som gjør at man kan tørre å ta sats for enorme investeringer – det går på leting, og kanskje ikke minst utvinning i større grad, når vi kommer

så langt. Det er utviklingskostnader på et felt som man ikke kan sammenligne med noen andre felt i Norge, og som er så teknologisk utfordrende at man må legge alt man kan i kurven for å få selskapene til å gå sammen om å utvikle bildet i Norskehavet.

Så to forhold til slutt. Det ene er: Jeg anmoder statsråden om å registrere det miljøpolitiske samarbeidet mellom Nordland fylkeskommune og departementet når det gjelder olje, fisk, miljø i dette høyst sensitive området for fiskeriene. Og det andre er: Jeg går ut fra at statsråden har merket seg hva flertallspartiene har sagt om Barentshavet og det forventede utviklingsarbeidet rundt Snøhvitfeltet.

Aud Blattmann (A): Det er enkelt å konstatere ved slutten av denne debatten at det er få ulikheter i synet på hvilke problemer petroleumssektoren står overfor – ulikhetene fremkommer i forslag til løsninger av problemene.

Regjeringen har foreslått 100 mill. kr til forskning, 2 mill. kr mer til internasjonalisering, reduksjon av SDØE-andeler i Nordsjøen og planer for nedtrapping av produksjonsavgiften i budsjettet for 2000. Det er disse forslagene Regjeringen mener skal bidra til å motvirke et «bratt fall i aktivitetsnivået», som den uttrykker det i meldingen.

Regjeringspartiene sier også at Regjeringen kan bidra til å redusere problemer når de oppstår, og mitt spørsmål er: Vil de, eller vil de ikke?

Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyres forslag er en blåkopi av Regjeringens forslag, sa Rise i et par replikkordskifter i formiddag. Jeg forutsetter, i likhet med Frøiland, at han har lest innstillingen – men det er mye som tyder på at han faktisk ikke har gjort det! Og hvis regjeringspartiene mener at dette er en blåkopi av deres egne forslag, bør de vel i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett til fredag stemme for forslaget om å inkludere hele offshoresektoren i kvotesystemet, forslaget om å redusere CO₂-avgiften og forslaget om en utredning med sikte på revisjon av petroleumskattningen.

Kristelig Folkepartis representant Lars Rise benytter seg som sagt i disse replikkordskiftene av teknikken «angrep er det beste forsvar». Å gå tilbake i historien til Bratteli, Willoch og Gro Harlem Brundtland for å kunne få underbygd egne argumenter, skal ikke jeg kommentere noe mer her, men å beskyldte Arbeiderpartiet og Høyre for et altfor høyt investeringstempo og selv fraskrive seg ethvert ansvar for den politikken som har vært ført, når han burde vite at Kristelig Folkeparti har vært med på de aller fleste utbyggingene av nye felt, er det noe en bør stille et alvorlig spørsmål ved.

Jeg syns det er sørgelig at Kristelig Folkeparti, ved Lars Rise, ikke kjenner sin egen historie, det er sørgelig at han har hatt store problemer med å lese innenat den innstillingen han har vært med på å legge frem, og det er sørgelig at han må angripe andre personer i denne sal – og folk som er gått ut av denne sal for mange år siden – istedenfor å ta ansvar for egne handlinger.

Bror Yngve Rahm (KrF): Jeg har ikke noe stort behov for å gå inn i noen polemikk med Aud Blattmann vedrørende innlegget til Lars Rise, men jeg registrerer på tampen av debatten at det i og for seg er relativt stor enighet om de viktigste hovedlinjene i olje- og gasspolitikken. Jeg tror også at når vi forsøker å fremstille de ulike tiltakene fra Regjeringen og fra opposisjonspartiene som dramatisk annerledes og forskjellige i forhold til hverandre, er det en beskrivelse som jeg ikke tror det er grunnlag for.

Imidlertid har det vært mange fra Arbeiderpartiet som har gitt uttrykk for at regjeringspartiene burde henge med i svingene og slutte seg til flertallet, bl.a. ut fra den beskrivelsen som jeg nå gav. Til det er å si at vi ikke har så stort behov for å slutte oss til dette, fordi vi føler at det faktisk er Regjeringen som har fått oppslutning om de vesentlige veivalg i olje- og gasspolitikken. Og det en egentlig sitter igjen med etter rundene med opposisjonen i dag, er det gamle ordtaket at man protesterer mot all verden, men følger med på ferden.

Det illustrerer at vi er tilfreds med at Regjeringen har fått Stortingets tilslutning når det gjelder viktige hovedelementer i olje- og gasspolitikken.

Så til Arbeiderpartiets representanter, igjen, som har understreket at Regjeringen ikke forstår. Regjeringen forstår ikke, derfor forstår vi for den. Regjeringen tar ikke ansvar, derfor tar opposisjonen ansvar – som Ranveig Frøiland gav uttrykk for. Hvis dette hadde vært et replikkordskifte, kunne det vært fristende å stille spørsmålet: Når man åpenbart visste at dette fallet ville komme – relativt dramatisk, for det har arbeiderpartiregjeringen selv gitt uttrykk for i meldingen fra 1993 – hvordan i all verden kan det da henge sammen at man faktisk så sent som i 1997 gikk inn for å redusere konkurransemulighetene for verftsindustrien, nettopp ved å redusere verftsstøtten fra 9 pst. til 7,5 pst.? På det tidspunkt visste man at vi ville få et dramatisk, bratt fall i aktiviteten. Det var regjeringen Jagland som i budsjettet for 1998 foreslo å redusere fra 9 pst. til 7,5 pst., og Bondevik-regjeringen økte det med ytterligere 0,5 pst., til 7 pst.

Jan Johnsen (H): Det har jo for så vidt vært en artig debatt, men litt tam – vi får vel den skikkelige debatten om det som går på oljevirksomheten, på fredag i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Jeg har en del spørsmål – og jeg ser ministeren fremdeles er her, så jeg skulle ønske at ministeren kunne svare på dem. Det ene gjelder at Høyre går inn for, som nevnt her tidligere, og som jeg selv nevnte i et replikkordskifte, en gruppetildeling i Norskehavet. Dette vil sørge for at det blir mer interessant for flere selskaper å søke om å få komme inn i dette området. Det vil spare selskapene for en del penger, og det vil ikke koste den norske stat noe videre. Så her er det snakk om å legge forholdene til rette slik at det blir interessant å gå inn og være med i Norskehavet. Vi har muligheter til gruppetildeling i Nordsjøen, så det er ikke noe annet vi gjør enn å overføre dette til Norskehavet. Det kunne derfor være greit å få

høre ministerens svar på hvorfor Regjeringen ikke kan gå inn for en slik ordning.

Det er også litt interessant å høre ministeren si at Regjeringen vil se på mulighetene for lettelse for industrien – det gjelder bl.a., synes jeg det ble sagt, også CO₂-avgiften. Det kunne være interessant om Regjeringen var litt føre var her og ble med i et bredt flertall, slik at vi kunne få en lettelse for industrien nå. Det er nemlig nå de trenger denne lettelsen, det er nå de trenger å se det lyset i tunnelen som vi altså ikke klarer å få gitt dem. Jeg beklager det. Det ser heller ikke ut til at vi kommer skikkelig på banen med det i forbindelse med revidert budsjett. Vi gir dem lettelse i produksjonsavgiften, eller fjerner den, men det sies altså ingen ting om CO₂-avgiften.

Helt til slutt: I likhet med representanten Tore Nordtun går jeg som en selvfølge ut fra at Snorres driftsorganisasjon ligger fast der den har fått konsesjon til å ligge.

Ranveig Frøiland (A): Det vart for freistande å svara representanten som på ein måte stilte meg eit spørsmål om verftsstøtta. Det er ikkje ein del av det vi diskuterer i dag, sjølv om ein del av verfta våre sjølvsagt har store ordrar frå petroleumssektoren og ligg i dei same områda som no vil få stor arbeidsløyse på grunn av både situasjonen i verfta og situasjonen i petroleumssektoren.

Då regjeringa Jagland i 1997 føreslo å redusera rentestøtta, var alle ordrebøkene til verfta fulle. Men vi må kunna snu og gjera det som er nødvendig dersom situasjonen endrar seg. Og situasjonen endra seg veldig, så våren 1998 sa Arbeidarpartiet: Det var feil det vi gjorde, for no er situasjonen så endra at vi må få rentestøtta tilbake på det same nivået som dei har i Europa. Det sa Regjeringa då nei til, vi fekk ikkje fleirtal for det. Vi føreslo det igjen i fjor haust i samband med budsjettet. Så kom Regjeringa tilbake igjen på våren og sa at no må vi gjera det. Og Arbeidarpartiet støtta det. Det har ikkje veldig mykje føre seg å diskutera snøen som fall i fjor og i forfjor. Men det er nødvendig å snu når det trengst å gjera endringar, og det er faktisk det vi etterlyser no, òg når det gjeld petroleumssektoren, for no er situasjonen i den næringa slik at ein treng å gjera noko fort. Ein kan ikkje venta til neste år. Difor har vi føreslått dei endringane vi har gjort i høve til revidert nasjonalbudsjett, som vi skal røyste over på fredag.

Når det gjeld verftsindustrien, er eg glad for at Arbeidarpartiet har fått tilslutning frå sentrumspartia, òg i høve til revidert budsjett, til å forsera bygging av ferjer, slik at verfta får meir å gjera. Eg er dess meir skuffa over at ein ikkje vil gå inn med friske midlar til å byggja «G.O. Sars». Men den kjem i gang med mindre midlar, og det er eg glad for.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg vil gjerne få takke for debatten. Jeg synes det er godt å kunne konstatere at det er stort flertall, ja, full oppslutning om alle de forslagene som Regjeringen har fremmet, og det er ganske mange. På noen områder vil noen her gå noe lenger. Det er slik at også Regjeringen ønsker å vurdere CO₂-avgiften, men vi vil se det i forhold til Kvotoutvalgets

innstilling. Når det gjelder produksjonsavgiften, mener jeg at vi bør kunne avvikle den raskt, men vi vil ha noe mer tid på å se på dette i forhold til nasjonalbudsjettet.

Ellers bad jeg egentlig om ordet for å svare på et spørsmål om et bioproteinprosjekt på basis av naturgass på Tjeldbergodden som Ranveig Frøiland hadde til meg. Spørsmålet gikk på om de pengene vi nå bevilger til prosjektrettet teknologiutvikling, kan brukes til dette prosjektet, som er veldig krevende, og som har store og viktige perspektiver ved seg. Prosjektrettet teknologiutvikling har vi kommet et stykke på vei med når det gjelder å finne fram til retningslinjer, og styresammensetning har vi drøftet med Forskningsrådet. For å sikre at det er kostnadseffektiv teknologi som får anvendelse i forhold til konkrete behov på bestemte felt, er det lagt vekt på at brukerne skal trekkes inn i dette arbeidet. Vi håper at det også kan være prosjekter her som kan delfinansieres. Jeg kjenner ikke dette prosjektet konkret, men jeg er sikker på at hvis dette er et så godt prosjekt som Frøiland gav uttrykk for, kan det sikkert være aktuelt i denne sammenheng.

Ellers vil jeg vise til det som komiteen enstemmig har sagt, at det er viktig at den framtidige strukturen i norsk olje- og gassvirksomhet vurderes på nytt. Det gjelder bl.a. forvaltningen av statens direkte økonomiske engasjement, SDØE, og eierskapet i Statoil. Jeg er glad for at man her slutter opp om de ekstra 15 mill. kr som er foreslått bevilget til enda mer utredning når det gjelder dette, for dette dreier seg virkelig om store og viktige ting for nasjonen framover. Det er min overbevisning at vi for det første må bruke tilstrekkelig med tid, at vi må sikre oss et best mulig beslutningsgrunnlag, og at vi også må arbeide med disse spørsmålene slik at vi kan sikre en bredest mulig oppslutning om en framtidig olje- og gasspolitikk for Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 1-4.

(Votering, se side 3870)

S a k n r . 5

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om rikare mål. Om einskapsskolen, det likeverdige opplæringstilbudet og ein nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (Innst. S. nr. 214 (1998-99), jf. St.meld. nr. 28 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne for hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Ursula Evje (Frp): (ordfører for saken): I meldingen legger statsråden frem en samlet nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling. Planen omfatter så vel grunnskole som videregående opplæring. I meldingen fremkommer det at det er vanskelig å finne entydige sammenhenger mellom ulike rammefaktorer og elevenes læringsutbytte. Læreren synes etter statsrådets vurdering å ha mest å si for læringsutbyttet.

I meldingens annen del legger departementet frem en nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskole og videregående opplæring. Vurdering og utviklingsarbeid skal gi bedre opplæring og være med på å utvikle skoler/lærebedrifter som lærende institusjoner. Vekten ligger på kunnskapsinnhenting og læringsprosesser. Vurderingsarbeidet lokalt er etter Regjeringens modell bærebjelken i den nasjonale strategien. Rapportering/dokumentasjon må bli mer tjenlig, slik at unødvendig papirarbeid kan unngås.

I samarbeid med bl.a. Kommunenes Sentralforbund og lærerorganisasjonene vil statsråden i 1999 sette i gang et bredt utviklingsprosjekt innenfor videregående opplæring og videre invitere til samarbeid om et eget handlingsarbeid for FoU i grunnskolen. Regjeringen ønsker å motvirke økt prøvepress i skolen, og at prøveresultater blir brukt til å rangere skoler. Oppgaver og prøver skal primært ha en læringsfunksjon. Regjeringen vil bl.a. satse på forsøk med alternative vurderings- og prøveformer, vurdering uten karakterer på ungdomstrinnet med hjemmel i forsøksparagrafen i opplæringsloven og forsøk med diagnostiske kartleggingsprøver. Didaktisk og fagdidaktisk forskning med vekt på klasseromsperspektivet skal også settes i gang.

Som det fremgår med stor tydelighet, er det ikke spesielt mye komiteen har vært i stand til å bli enig om, men noen viktige moment er det.

Komiteen er av den oppfatning at meldingen bygger på premisset om likeverdig opplæring for alle barn uavhengig av foreldrenes økonomi, bosted, etnisk opprinnelse og religion. Etter komiteens oppfatning må begrepet om den likeverdige opplæring bety at alle barn skal ha like muligheter til å utvikle seg etter egne evner, utviklingsnivå og behov. Opplæringen skal ta utgangspunkt i og tilpasses eleven selv. I tillegg skal opplæringen preges av individuell tilpasning med et betydelig rom for lokalt mangfold. På bakgrunn av dette prinsipp og behandlingen av St.meld. nr. 47 for 1995-96, Om elevvurdering, skolebasert vurdering og nasjonalt vurderingssystem, ble det fattet et vedtak hvor en bad om at det ble lagt frem en melding om et nasjonalt vurderingssystem. Så synes ikke å være oppfylt.

Vi har i avisene i det siste lest på ny om mobbing. Det er foretatt undersøkelser om hvem som mobber, og – av alle ting – fremlagte data kan tyde på at det er et voksende antall lærere som mobber. La meg kort sitere utsagn fra Aftenposten lørdag 5. juni i år, hvor en lærer blir referert:

«Jeg sier ikke at dere er den dummeste klassen jeg har vært borti i mine 35 år som lærer, men dere er helt klart den minst intellektuelle ...»

Denne læreren betegnes som «svært flink og kunnskapsrik, men ondsinnet».

Hvis vi skulle ha satt denne bemerkningen inn i en annen setting, f. eks. dette hus, er jeg sikker på at jeg vet hvem jeg hadde tenkt på først og fremst. Det er bare én forskjell, en meget viktig forskjell, og den er at vedkommende har fått en etter min mening altfor god oppdragelse til å komme med slike karakteristikk i åpne fora. I tillegg vet vi alle at standarden på lærere ikke kan sies å være optimal verken i grunnskolen eller i den videregående skolen.

Norges fremste mobbeekspert, Dan Å. Olweus, professor i psykologi ved Universitetet i Bergen, mener at lærermobbing må utredes på en saklig og upartisk måte. Han har forsket på mobbephenomenet i mange år, og på bakgrunn av den første vitenskapelige undersøkelsen som ble utført om dette temaet i 1996 av professor Olweus, sier han at beregninger viser at det totale antall barn i norsk grunnskole som er utsatt for lærertrakassering i løpet av et skolesemester, vil være rundt 6 300 elever. Bråkete eller negativ atferd fra elevene kan ikke anses å være grunn for lærermobbingen. Han deler lærerne som har uønsket atferd, inn i tre grupper:

1. lærere som har store personlige problemer med yrkesrollen
2. lærere som kan ha kommet i et uheldig motsetningsforhold til en eller flere elever i klassen
3. lærere som er altfor hardt presset av langvarig stress og utbrenthet

Det skal være meget strenge kriterier, sier Olweus videre, i forhold til troverdighet for å karakterisere en lærer som mobber. En elev skal bli plaget av en lærer gjentatte ganger og over tid. På bakgrunn av bl.a. dette, i tillegg til en uendelig lang rekke saker med elevvold, nå sist i Oslo i forrige uke, kan ikke lenger ansvarlige myndigheter sitte på gjerdet og vente på bedre tider og pent vær. Lavtrykkene i skolen synes å tilta dramatisk istedenfor å bedres vesentlig. Fremskrittspartiet er klar over at en del skoler hvor mobbing har vært et problem, synes å ha oppnådd gode resultater, og det er vi svært glad for. Men mobbing som uttrykk for et læringsmiljø og mobbing generelt synes å være like smittsomt som svartedauden, og derfor må det settes inn tiltak på et langt tidligere tidspunkt.

Derfor foreslår Fremskrittspartiet en uavhengig klageinstans og i tillegg både en lokal og ikke minst en ekstern og uavhengig vurdering. En vurdering etter flertallets syn som i hovedsak kun skal utføres lokalt, og innehar begreper som egenvurdering sammen med «kritiske venner» som ansatte føler seg trygg på, er etter Fremskrittspartiets

oppfatning et altfor svakt virkemiddel for å få bukt med ferdig utdannede funksjonelle analfabeter, mobbing og direkte voldsepisoder mellom elevene, lærertrakassering og det faktum at et stort antall foreldre som bryr seg i forhold til skolen, blir sett på som et problem, og det blir ofte truet med eller sendt bekymringsmelding til barnevernet i dette landet.

Når det gjelder det nye nasjonale utviklingscenteret, har vi i merknadene våre i utgangspunktet tatt avstand fra denne modellen, fordi Fremskrittspartiet ikke kan akseptere at sammenslåing av Nasjonalt læremiddelsenter og Eksamenstestretariatet, inkludert elementer fra departementet, gir en struktur og ansvarsfordeling som fremmer utvikling på alle plan i skoleverket. I tillegg må det tas høyde for at den nyutvikling som vitterlig kommer til å skje, blir tilpasset den kvalitet som allerede finnes, og at helheten vurderes og sikres før man kaster seg over nye arbeidsoppgaver. I den anledning vil jeg vise til at eksamensoppgaven i elektronikk i vår hadde en siste side som var uleselig. Dette har det blitt klaget på fra i hvert fall én skole, og svaret går på – etter mine opplysninger – at dette ikke var noe problem, da den siden som var uleselig, ikke betydde noe for løsningen! Hvordan kan en offentlig instans, som er ansvarlig for en eksamensoppgave, svare noe slikt? Dersom siden ikke hadde noen betydning, burde den aldri vært sendt ut. Elevene har dårlig nok tid som det er, om de ikke skal lese oppgavetekst uten betydning for resultatet. Etter Fremskrittspartiets syn trengs det faktisk en bred ekstern nasjonal vurdering helt inn i departementet med underliggende avdelinger.

Fremskrittspartiet synes en skole som utdanner selvstendige mennesker for en fremtid som vi ikke vet altfor mye om, må være viktig å ta inn i dette. Men én ting vet vi, og det er at behovet for helhetlig og spesialisert kunnskap vil øke dramatisk i fremtiden. Dette behovet må dekkes av skolen. Om det skal skje kun i et enhetsskoleperspektiv, eller om mangfoldet sikrer fremtiden best, vil tiden vise. Fremskrittspartiet velger å satse på mangfold, da mangfoldet etter vår mening ikke skaper snevre grenser hvor enkelte ikke passer inn.

Fremskrittspartiet tror uomtvistelig at mennesker er grunnleggende forskjellige. Einstein f.eks. er ikke en klon av Disraeli osv. Dette er et verdifullt pluss ved menneskeheten, og hvis vi utnytter alle menneskets muligheter i et fornuftig samspill og aksepterer at politiske ideologier ikke kan styre denne utviklingen i ubegrenset tid, kan vi gå fremtiden trygt i møte.

Jeg vil ta opp de forslagene som Fremskrittspartiet alene har fremmet. De øvrige vil Høyre ta opp.

Presidenten: Ursula Evje har tatt opp de forslag hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Anneliese Dørum (A): Jeg har ikke grunn til å tro annet enn at det er godt ment når Fremskrittspartiet foreslår at det skal etableres et uavhengig skoletilsyn som skal innsisere skolene og gradere dem etter hvor store kunnska-

per elevene har. For å få til det vil Fremskrittspartiet bl.a. ha normerte prøver helt ned i barnetrinnet.

I England innførte de for ikke så lenge siden et tilsvarende system med et skoletilsyn, og der begynner reaksjonene fra foreldrene nå å komme. De reagerer på det presset barna blir utsatt for i dette systemet, der bl.a. kunnskapstester er en viktig del langt ned i barnetrinnet. Og de mener at det ikke fremmer lærelysten hos elevene, tvert imot skaper det angst og utrygghet.

Arbeiderpartiet ønsker en skole hvor alle barn skal kunne utvikle sine evner og anlegg, hvor de skal beholde livsappetitten, spørrelysten og kunnskapstørsten. Vi ser det ikke som et mål å få en skole hvor alle skal gå i takt i et rigid system som effektivt sorterer barna innenfor snevre rammer. Jeg har inntrykk av at det er det Fremskrittspartiet ønsker med kunnskapstester, skoleinspeksjoner osv. Er det virkelig en slik skole representanten Ursula Evje ønsker seg?

Så har jeg et spørsmål til, og det gjelder mobbing i skolen og de problemene man har, særlig i ungdomsskolen: Hvis representanten ønsker å gjøre noe med det, hvorfor støtter hun ikke Arbeiderpartiets forslag om flere voksne inn i ungdomsskolen?

Ursula Evje (Frp): Ja, fra Fremskrittspartiets side er disse forslagene faktisk godt ment. Det er ikke noe å tvile på i det hele tatt.

Jeg kan ikke skjønne at det er det aller minste galt å la elever få lov til å vise hvilket kunnskapsnivå de vitterlig er på i forhold til en standardisert modell. Da får man isteden noe å strekke seg etter, fordi man kan forlange forskjellig fra de forskjellige barna og ikke akkurat det samme av alle.

Jeg kunne – hvis jeg hadde hatt tid – ha fortalt en historie om en liten gutt som måtte tyvlåne matematikkbøkene sine hjem fordi han ønsket å regne, men fikk ikke lov av læreren, for han skulle gjøre andre ting. Men jeg skal la det være.

Når det gjelder kunnskapstester osv., er antakeligvis ikke dette spesielt vanskelig, spesielt for Norge eller spesielt for Fremskrittspartiet. Vi blir testet her til enhver tid, hver gang vi åpner munnen i denne salen, både av media og av hverandre. Vi tåler det, vi bukker ikke under, og jeg tror ikke barna bukker under heller hvis dette blir gjort på en positiv måte.

Når det gjelder mobbing i skolen, kan jeg ikke være med på innsats som kun er av forebyggende, planmessig karakter. Jeg vil ha handling og noe som skjer her og nå.

Det engelske systemet kan man sikkert ha mye å utsette på, men det er mye positivt ved det også. Representanten Dørum refererte til en del foreldre. Det er tilsvarende mange andre som synes det er bra, og som er meget bekymret over at standarden på den engelske skole har blitt meget dårlig etter at England begynte å nærme seg den skandinaviske modellen.

Arne Lyngstad (KrF): Fremskrittspartiet skiller seg ut med flere egne vurderinger og forslag som jeg tror re-

presentanten Evje helt rett mener godt, og den intensjonen kan jeg ikke trekke i tvil.

Vi ønsker alle kvalitetsutvikling i skolen. For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å få til et vurderingssystem som kan fremme skoleutvikling og gjøre skolen til en lærende organisasjon. Det har vært viktig for oss å være prosessorientert for å få dynamikk og deltakelse fra alle grupper i skolen i dette kvalitetsarbeidet. Vi mener at vi nå får et vurderingssystem som ivaretar disse hensyene.

Jeg har også opplevd representanten Evje slik at også Fremskrittspartiet er opptatt av kvalitet. Hun sa visstnok i innlegget sitt at en faktisk trenger en ekstern evaluering helt inn i departementet, og et sånt utsagn skulle vitterlig understreke kvalitetshensynet hos Fremskrittspartiet. Men da er jeg noe overrasket over at man tenker uavhengig skoletilsyn. For så vidt jeg kan se, har dette forslaget en rekke bieffekter: Det blir byråkratisering ved at man får et sentralorgan som krever mye rapportering, man får kvalitetssikring av denne rapporteringen, og man ser også for seg et klageorgan; det blir faglige minstestandarder elevene skal nå. En fokuserer på informasjonsinnhenting og dokumentasjon framfor å legge hovedvekt på hensikten med vurderingssystemet. Fremskrittspartiet synes å være mest opptatt av evaluering framfor skoleutvikling.

Da blir mine spørsmål: Hvordan vil Fremskrittspartiet bidra til at vi ikke får informasjonsbyråkrati og omfattende dokumentasjonsordninger? Hvorfor fokuserer ikke Fremskrittspartiet på skoleutvikling framfor evaluering?

Ursula Evje (Frp): Hvis representanten Lyngstad hadde brydd seg om å lese alle våre forslag og merknader, og ikke bare visstnok å høre etter det jeg hadde tid til å komme med i mitt innlegg, ville han sett at vi også har en helt enkel, klar, lettoppfattelig og effektiv modell for rapportering av rapporteringsdata. Dette kan skje så utrolig enkelt, raskt og arbeidsbesparende at det kun er Internett som setter begrensninger for dette. Det er heller ikke dyrt. En liten, nyutviklet enhet, som pr. i dag ikke er satt i masseproduksjon, vil i kostnad ligge på rundt regnet 1 000 kr. Dette kan hver og en som skal rapportere, bli utstyrt med. Så kan man kvittere standardiserte data-rapporteringer, overføre det via Internett ved å koble denne lille enheten inn i en annen maskin, og så gjøres det automatisk. Mottakerstasjonen kan, som Fremskrittspartiet nevner, f.eks. være Statistisk sentralbyrå, som er vant til å håndtere store mengder data på relativt kort tid, og de kan foreta en samkjøring og tilbakerapportering til dem som skal ha mengden av data ferdig behandlet.

Dette er ikke noe problem hvis man ønsker å se mulighetene som ligger i den teknologien og elektronikken man har. Men det er helt klart at vil man ikke det, så er det ingenting som er enkelt. Det virker som om representanten Lyngstad enten ikke er klar over de muligheter teknikken gir, eller så har han rett og slett ikke lest våre merknader og våre forslag.

Når det gjelder byråkratisering av et selvstendig, eks-ternt vurderingsorgan, behøver ikke den å bli stor. Den

kan tvert imot bli meget, meget liten. Det er akkurat som den enkelte vil ha det, og som flertallet bestemmer.

Petter Løvik (H): Eg trur vi kan slå fast at Regjeringa har fått fleirtal for stort sett alt i denne meldinga, både for det som står her, og dei altfor mange tinga som ikkje står her. Men det er ein del ting som det er mindretalsmerknader og forslag på.

Ein av dei går på det nasjonale utviklingssenteret. Høgre går imot forslaget om å opprette eit slikt senter. Vi har vanskeleg for å sjå nokon spesiell gevinst ved å slå saman to institusjonar som i dag har nokså forskjellige oppgåver. Vi er også i tvil om det er eit reelt behov for eit nytt organ. Vi seier altså nei, men så er spørsmålet: Kva er det eigentleg Framstegspartiet meiner om denne saka?

Framstegspartiet begynner sin merknad med å seie at dei stiller seg avvisande til å opprette eit nasjonalt utviklingssenter. Men så fremmar dei eit forslag som går på at «Stortinget ber Regjeringa foreta en utredning av styreform og ansvarsområde for Utviklingssekretariatet». Då er mitt spørsmål: Er det slik at Framstegspartiet er einig med Høgre i denne saka, eller er det så enkelt at dei berre er ueinige med seg sjølve? Eg kan kanskje legge til: Kva er det eigentleg Framstegspartiet meiner om dette utviklingssekretariatet?

Ursula Evje (Frp): Jeg er utrolig glad for at en representant fra Høyre stiller meg dette spørsmålet, for det går inn i det spørsmålet jeg fikk i sted.

Det er helt klart at et utviklingssenter etter den modell som Regjeringen fremmer i meldingen, og som flertallet ønsker, ønsker ikke Fremskrittspartiet. Det går også frem av våre merknader at vi ikke er imot utvikling på noen måte, men vi er sterkt imot den styringsmodellen som foreslås for dette senteret. Det vi er helt på det rene med, er at Nasjonalt læremiddelsenter har vært og er organisert etter denne formen for styre, og det fungerer ikke tilfredsstillende i ett og alt. Derfor prøver vi å signalisere at Fremskrittspartiet ønsker en skole under kontinuerlig utvikling, og at noen må være med og bidra til denne utviklingen, ha et overordnet ansvar.

Men den modellen som Regjeringen ved statsråden legger til grunn, har vi store problemer med å akseptere. Da vil vi si ja til en utviklingsenhet under forutsetning av at vi har noe tro på at denne kan drives og styres på en tilfredsstillende måte, og at man unngår de samme problemstillingene som Nasjonalt læremiddelsenter har stått overfor over tid.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Grete Knudsen (A): Da statsråd Lilletun presenterte meldingen «Mot rikare mål» for mediene, slo han fast med brask og bram at dette var et oppgjør med Arbeiderpartiets sentraldirigerte skolereformer. Underveis i komiteens arbeid med meldingen har han måttet moderere seg også skriftlig og har meldt til komiteen at de tiltak han foreslår i den meldingen vi debatterer i dag, ikke krever noen lovendringer, og videre at eksisterende læreplaner

jo faktisk inspirerer til det statsråden også ønsker å arbeide i retning av, nemlig mer samhandling lokalt, mer utviklingsarbeid, mer åpen kontakt mellom skole og samfunnet rundt. Statsråden mener samtidig dette er mulig innenfor de samme økonomiske rammer som i dag, og har heller ikke, slik tilfellet var før regjeringsovertakelsen, funnet behov for å gjøre noe med inntektssystemet.

Som det fremgår av innstillingen, har regjeringspartiene skrevet seg sammen med Arbeiderpartiet og SV om det meste, og Fremskrittspartiet og Høyre har isolert seg fra sine budsjettvenner. Nå blir det ganske spennende å få vite hvordan Regjeringen budsjettmessig skal følge opp det de skriver seg sammen med venstresiden om, når de har bundet seg til masten med høyresiden. – Så langt om den interessante nyorientering som nå har funnet sted i utdanningskomiteen etter at de så langt for det meste har fulgt med Fremskrittspartiet og Høyre på ferden.

Når vi skal drøfte skolens samlede mål i forhold til utvikling av enhetsskolen, må vi ta utgangspunkt i skolens samlede mål om likeverdig opplæringstilbud til alle, uavhengig av hvor elevene bor i landet, elevenes kulturbakgrunn, evner og forutsetninger. Det inngår i skolens mål å legge til rette for sosialt fellesskap mellom elevene, hvor de både lærer og opplever hva det betyr å samarbeide trass i ulikheter. Læreplanene understreker elevenes uendelige verdi og alles likeverd. Tilpasset opplæring er et grunnleggende prinsipp – skolen skal bidra til å utvikle det integrerte mennesket.

Slik Arbeiderpartiet ser det, er formålet med elevvurdering å fremme læring. Elevvurdering må også ses i lys av prinsippet om tilpasset opplæring. Elevvurdering skal fremme lærelysten og gi inspirasjon til å søke ny kunnskap. Elevvurdering skal også fremme utvikling av selvrespekt og stimulere til vilje og evne til å søke ny kunnskap. Elevvurdering må i høy grad ses i lys av den kunnskap vi har om enkeltmenneskers mulighet for utvikling, dersom eleven får lære ut fra lyst og interesse, engasjement og egne valg og ikke minst eget ansvar. Det er langt viktigere i en læringsprosess som et klassefellesskap er, at den enkelte lærer å samarbeide om oppgavene enn å vinne over andre i klassen i konkurranse. Det finnes vel neppe noen menneskelig målestokk for hvem som er best.

Slik sett er det fortsatt markant avstand mellom skolens idealer og skolens virkelighet. Skolen må legge seg i selen for å få til en struktur der elevene lykkes mer enn de mislykkes, nettopp for å sikre skolens hovedmål, å tilrettelegge læring som gjør at når elevene går ut av skolen, har de en tro på at de er verdifulle mennesker som samfunnet har bruk for.

Som det går frem av innstillingen, mener flertallet at dagens karaktersystem med rangering av elevene er lite egnet til å vurdere hvordan elevene har nådd skolens samlede mål. Læreplanene legger vekt på at elevene skal ha mulighet for i økende grad å ta ansvar for egen læring. Å planlegge, sette opp mål og vurdere i hvilken grad de når målet, må derfor være en viktig del av kunnskapstilleggelsen. Slik kan elevene utvikles til kunnskapsprodusenter istedenfor kunnskapskonsumenter.

Det er en slik tankegang som ligger til grunn for flertallets vurderinger og innstilling. Mot dette synet står Fremskrittspartiet og Høyre, som foreslår mer måling av spesifikke og detaljerte prestasjonsspesifikasjoner som grunnlag for et nasjonalt system. Det er produktene en skal måle og vurdere mot en nasjonal norm. I et slikt opplegg understrekes etter vår mening verken læreplanenes vekt på tilpasset opplæring eller selve læringsprosessen som veien til kunnskap.

Vi har den senere tid sett klare tendenser til angrep på enhetsskolen. Dette er urovekkende fordi enhetsskolen er selve grunnlaget for utviklingen av vårt demokrati, slik vi ser det. Derfor er bevaring og videreutvikling av enhetsskolen et særdeles viktig politisk anliggende. Vi må arbeide for å vise at enhetsskolen har kvaliteter som gjør det uinteressant for foreldrene å tenke fritt skolevalg og privatskoleordning for sine barn. Derfor trenger vi en mer helhetlig strategi som kan synliggjøre enhetsskolens kvaliteter.

Etter komiteflertallets mening er det selvsagt at skole-samfunnet vurderer sin virksomhet. Vi mener at skolebasert vurdering må tilrettelegges slik at alle grupper i skolen medvirker. Skolebasert vurdering må også bygge på dialog mellom mennesker som skal samhandle. Alle som er knyttet til skolesamfunnet – elever, foreldre, lærere og andre tilsatte – må involveres i dette. Adressaten for resultatet av denne vurderingen er jo skolen selv.

Vi har i norsk skole ingen tradisjon for ekstern kontroll av skolesamfunnet. Effekten av ekstern kontroll ved et inspektørkorps, med påfølgende pålegg om endring, er etter Arbeiderpartiets mening tvilsom. Det er en velkjent erfaring at folk endrer seg fordi de ser behov for forandring, ikke nødvendigvis fordi noen sier at de skal forandre seg. Ekstern veiledning kan imidlertid være verdifull dersom skolesamfunnet ønsker det selv, og det er dette flertallet går inn for.

Men både det politiske og administrative nivå har behov for kunnskap om norsk skole. Det kommunale nivået har behov for å vite hvordan ressursene til skolen brukes, slik at de også kan sikre en god ressursutnyttelse. Skolen har en sentral plass i ethvert lokalsamfunn, og det er mange som følger skolen med stor interesse. I vårt desentraliserte samfunn kan kunnskap om skolen også tilegnes ved den nærhet som man på en systematisk måte makter å etablere mellom skolen og befolkningen i den enkelte bygd eller bydel.

Det statlige nivået må bygge sin kunnskap om skolen på de nasjonale føringene for skolen, på ressurstildeling, på innhenting av en rekke statistiske data om skolen og på rapport fra utdanningsdirektører og fylkesmenn. Ved etablering av et nytt utviklingssekretariat bare med forvaltningsoppgaver knyttet til utvikling og forsøk vil man også fra statlig hold signalisere et forsøksengasjement. Det er bra. Samtidig må man også foreta en klargjøring mellom de forskjellige forvaltningsnivåene, og vi har derfor bedt Regjeringen komme tilbake med dette etter en tid.

Selv om det er enkelte røster som taler imot, og selv om noen er nølende, skal vi nå realisere den 13-årige en-

hetsskolen på grunnlag av en felles opplæringslov. De aller fleste vil gå i skole i 13 år, og skolen skal da tilpasse seg elevenes evner og forutsetninger. Et omfattende utviklingsarbeid krever også ressurser i form av økonomiske midler og et dyktig, inspirert personale i samarbeid med politikere og andre som har ansvar for skolen.

Som det går frem av innstillingen, mener et flertall av Arbeiderpartiet, regjeringspartiene og SV at det er betenkelig overfor store utfordringer i samfunnet å velge å bruke mye tid, oppmerksomhet og ikke minst økonomiske midler på å konstruere et vurderingssystem som har kontroll som sitt vesentligste fundament. Målet med vurdering er læring og forbedring, derfor må ikke vurdering være et mål i seg selv.

Elevvurdering må derfor utvikles som et redskap som skal hjelpe den enkelte elev til god læring, og gjennom dette utvikle den enkeltes viten, og det må bygge på dialog og egenvurdering. Som en konsekvens av et slikt syn bør nasjonale kartleggingsprøver tones ned. Dagens rangering av elevene ved hjelp av karaktersystem er lite egnet til å vurdere hvordan elevene har nådd skolens mål. Det må settes i gang utviklingsarbeid for å finne frem til vurderingsformer som bringer samsvar mellom undervisningsprinsipper og vurderingsprinsipper, som motviker rangering og heller trekker elevene med – det gjelder jo dem selv.

Skolebasert vurdering må være skoleintern som ledd i den enkelte skoles arbeid med kvalitetsutvikling. Tilgjengelige ressurser må også settes inn for å utvikle det som er det langt viktigste, nemlig at enhetsskolen fungerer etter sine hensikter.

Med dette vil jeg anbefale innstillingen og også ta opp Arbeiderpartiets forslag som vi står alene eller sammen med SV om, og som er inntatt i innstillingen.

B j a r n e H å k o n H a n s s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Grete Knudsen har tatt opp de forslagene hun selv refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Ursula Evje (Frp): Representanten Grete Knudsen sa noe som tydelig viser skillet mellom mindretallet og flertallet i denne sak, nemlig at det burde være uinteressant for foreldre å vurdere private alternativer til enhetsskolen. Dette sier noe om hvordan Grete Knudsen og Arbeiderpartiet, men også Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser på foreldreengasjement. Det er meget bedre for de nevnte partier at foreldre føler det er uinteressant og derfor ikke engasjerer seg.

Men ved behandlingen av Innst. S. nr. 96 for 1996-97 ble følgende vedtak fattet:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til spørsmålet om oppbygging av et nasjonalt vurderingssystem for grunnskolen.»

Og komiteens flertall sa:

«Staten må ta ansvaret for å utvikle et nasjonalt vurderingssystem som bidrar til å sikre ...».

Jeg kan bare konstatere at det må ha rent uhyggelig mye vann i havet siden den gang, for jeg har faktisk sjekket hvem som dannet dette flertallet. Og den mening de den gang hadde, har de tydeligvis ikke i dag.

Men jeg vil gjerne få lov til å be representanten Grete Knudsen om nettopp å klargjøre hva som er forskjellen på det man i dag ønsker med hensyn til en total lokal vurdering, og det som ble sagt for relativt kort tid siden.

Grete Knudsen (A): Først til dette med privatskolene: Det jeg sa, og som jeg igjen vil understreke, er at enhetsskolen virkelig trenger et kvalitetsløft, slik at foreldre ser det som uinteressant å velge noe annet, for enhetsskolen er faktisk så konkurransedyktig at ingen andre kan frembringe noe opplegg i likhet med den. Og der har vi fortsatt en jobb å gjøre.

Når det gjelder en nasjonal vurderingsstrategi eller et nasjonalt system, er det aller viktigste å måle kvaliteten på det som skjer i skolen, og hvordan ressursene blir brukt. Det må man gjøre også på statlig nivå, og der vil man få hjelp fra et utviklingssekretariat og fra utdanningsdirektørene. Når det gjelder fordelingen av de ulike oppgaver, har vi bedt Regjeringen om å komme tilbake og klargjøre dette.

Men når det gjelder den enkelte skole og den enkelte elev, har Arbeiderpartiet alltid ment og mener fortsatt at den enkelte elev skal vurderes i forhold til seg selv. De skal ikke hele tiden måtte sammenlignes med andre gjennom et karaktersystem som kanskje får den som ikke er så flink, til hele tiden å oppleve seg som en taper. Det er mange andre måter å måle på, og det er dette vi ønsker å få satt søkelyset på. Vi mener derfor at det fortsatt skal være et nasjonalt vurderingssystem. Det skal også legges opp en strategi, slik at vi kan vurdere skolens innsats.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Ved behandlingen av St.meld. nr. 28 for 1998-99 har det vært stor enighet mellom Arbeiderpartiet og sentrumspartiene, og det er vi veldig glad for.

Arbeiderpartiet har tidligere kritisert Regjeringens skolepolitikk for å være en avskygning av arbeiderpartipolitikk. Hovedtanken i denne meldingen er lagt på lokalt vurderings- og utviklingsarbeid. Arbeiderpartiet har her lagt seg opp til Regjeringens skolepolitikk. Til tross for starten på representanten Knudsens innlegg spør jeg likevel: Kan Arbeiderpartiet være med på at denne skolepolitikken går i en annen retning enn den sentralstyringen som man tidligere hadde under Arbeiderpartiet og Hernes?

Grete Knudsen (A): Til det er svaret nei, for man endrer faktisk ikke noe på lovverket. Det bekrefter statsråden. Man endrer ikke noe på læreplanene. Og går vi inn i de eksisterende læreplanene, vil vi se at de sier nettopp at man må ta utgangspunkt i de lokale forhold som rår, og ha kontakt med alle som har nærhet til skolen.

Men så kan man igjen spørre: Hvordan skal man få det til? Det er statsråd Lilletuns problem, på samme måte som det var statsråd Sandals og statsråd Hernes' problem.

Da vil man naturlig nok relativt raskt få rop om mer ressurser, slik at man i hverdagen kan ha krefter til å ta kontakt med nærmiljøet og bringe det inn for å kunne jobbe individuelt med elevene. Her har vi også vist til en rapport fra Norsk Lærerlag, som har gjennomført en undersøkelse i 199 av sine lokallag. Der sier de at de ikke klarer å individualisere i en periode der de faktisk blir fratatt midler, fordi man skal klare eldreformen. Da er det et problem for statsråden når vi vil akkurat det samme, og hele vårt lovverk er intakt – som det var. Ergo viderefører statsråden på dette området Arbeiderpartiets politikk, noe vi synes er positivt. Vi skulle også ønske at han gjorde det når det gjelder de private skolene.

Inge Lønning (H): Jeg skal ikke legge meg opp i diskusjonen mellom Arbeiderpartiet og regjeringspartiene om hvem som er en skygge av hvem, eller hvem som har skrevet seg sammen med hvem, men nøye meg med å konstatere at det under ingen omstendighet har vært til vinning for klarheten i standpunktene.

Nå overdrev vel representanten Knudsen enigheten noe, for hun omtalte det som om flertallet har den oppfatning at vi har en 13-årig enhetsskole. På det punkt sier meldingen det stikk motsatte, og så vidt jeg har forstått, er regjeringspartiene enig med statsråden.

Hun sa også at flertallet stod for det meget negative syn på karakterer som hun utviklet. Den som har lest komiteinnstillingen, vil vel ha sett at heller ikke det er tilfellet. Det er et mindretall, bestående av Arbeiderpartiet og SV, som har særmerknader på det punkt. De to er heller ikke enige innbyrdes, men fremmer hvert sitt forslag. Så stor er vel ikke enigheten!

Imidlertid konstaterer jeg at spørsmålet om hvorvidt man ønsker et system for nasjonal evaluering eller ikke, tilsynelatende er uavklart også for flertallet. Statsråden kommer i meldingen tilbake og sier at han ikke vil ha et system, men isteden en nasjonal strategi. På side 5 i flertallsmerknaden står det følgende:

«Flertallet mener det er behov for et mer koordinert grep om norsk utdanning i skole og lærebedrift, knyttet til nasjonal «innsikt» og vurdering. Det er derfor nødvendig å systematisere den nasjonale strategien.»

Jeg må bekjenne at det går litt over min begripelse. Man vil ikke ha et system, men en strategi. Men nå skal man altså systematisere strategien?

Da må jeg få lov til å spørre: Hvorfor vil man ikke da ha et system, hvis det er behov for å systematisere strategien, lenger enn det statsråden og meldingen gjør?

Grete Knudsen (A): Det er vel riktig at meldingen sier litt forskjellig når det dreier seg om den 13-årige enhetsskolen. Men samtidig er det en realitet at de fleste kommer til å være i skolen i 13 år, fordi alle har rett til videregående opplæring. Dermed får samfunnet også et særskilt ansvar for å sikre tilpasset opplæring for absolutt alle.

Når det gjelder forsøk med karakterfri grunnskole også på ungdomstrinnet, har flertallet skrevet at det er man for å videreutvikle. Men det er klart at også her går

SV og Arbeiderpartiet noe lenger. Når det gjelder dette med strategi for vurdering, mener jeg det er helt riktig å ha en strategi for å sikre at vi kan finne ut hvordan ressursene blir brukt, og klare å måle kvaliteten på skolen. Men det gjelder langt mer enn å vurdere den enkelte elev. Man skal vurdere hele skolesamfunnet, og det kan ikke gjøres på den enkle måten som Inge Lønning og Høyre vanligvis faller ned på, nemlig bare å vurdere den enkelte elevs innsats og la den enkelte elev konkurrere i forhold til andre, og eventuelt også offentliggjøre karakterene.

Der tror jeg vi skiller lag, noe som også viste seg i denne replikken, der Inge Lønning også mest karakteriserer andre.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Regjeringen har gjennom St.meld. nr. 28 for 1998-99 kommet med føringer og forslag som Stortinget nå gir sin tilslutning til. De utviklingslinjer vi staker ut i dag, vil føre skolen «Mot rikare mål».

Kristelig Folkeparti er skikkelig fornøyd med at skolen skal bruke tid og krefter på kvalitet og utvikling, ikke på kontroll og rangering. Vi får en plan for vurdering der hovedmålet er læring og forbedring. Alle ledd skal ansvarliggjøres og aktiviseres for å få til en kvalitetsutvikling: statlig, fylkeskommunalt og kommunalt, i skolen som organisasjon, hos læreren og hos den enkelte elev. Mange skoler er kommet langt i å se på sin egen virksomhet og lærer elevene å vurdere eget arbeid og egen innsats. Dette skal det bygges videre på. Lokalt kvalitets- sikrings- og utviklingsarbeid med skolebasert vurdering og egenvurdering hos lærer og elev som en bærebjelke i en nasjonal strategi skal bidra aktivt til en bedre skole.

«Mot rikare mål» legger til grunn en likeverdig opplæring, der undervisning og skolearbeid skal være tilpasset den enkelte elevs forutsetninger. Dette er en enkel form for motivasjon og en spore til å søke ny lærdom.

Kristelig Folkeparti ønsker en bred vurdering av eleven og elevens arbeid. Vi ønsker ikke å ta vekk karakterene nå, men ønsker andre vurderingsformer i tillegg. Det er nødvendig med de mål og arbeidsmetoder som reformene legger opp til. Hovedmålet vårt er å få en best mulig skole. Kanskje vil forsøk uten karakterer i ungdomsskolen vise at elevene blir mer motivert og har like godt læringsutbytte faglig og totalt. Men foreløpig ser vi det slik at karakterer kan være med og gi en del opplysninger som er etterspurte.

Når det gjelder de nyskapinger som meldingen legger opp til, ser Kristelig Folkeparti på dem som positive og spennende. Vi ønsker velkommen et nasjonalt utviklings-senter, et sted der ressurser og kompetanse innenfor feltet kan samles og koordineres. Den elektroniske ressursbanken blir et møtested der en kan hente informasjon, inspirasjon og konkret hjelp i vurderings- og kvalitetsutviklingsarbeidet, og der skoler og lærere også kan legge inn ideer og nyttig erfaring som andre kan ha bruk for.

En utdanningspolitisk utviklingsmelding fra statsråden til Stortinget er bra. Dermed kan en systematisk opp-

følgning av ulike områder sikres. Nye ideer kan legges fram, og endringer kan lettere skje når behovet er der. Dette kan gi en mer kontinuerlig utvikling, der kursen justeres underveis, istedenfor i store reformjafs.

Kristelig Folkeparti er glad for at vi ikke får innført såkalte inspektørkorps, og at det ikke er flertall for forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet om opprettelse av et uavhengig skoletilsyn. Vi tror på forslaget om grupper med eksterne samtalepartnere – kritiske venner. Vi tror at de lettere kan bli ønsket velkommen i skolen som veiledere og idébringere i skolens interne arbeid med utvikling av vurdering og kvalitet. Vi mener det er viktig at skolen selv ser nytte i å kunne rådføre seg med noen utenfor, som kan se både skolens positive arbeid og dens problemer på en mer objektiv måte. Dette er et ledd i arbeidet med å gjøre skolen til en mer åpen organisasjon.

Statsråden har i St.meld. nr. 28 varslet at han vil komme med en revidert handlingsplan om IKT i skolen. Det er viktig og nyttig å få fram en plan som kan vise behovet for IKT-utstyr og investeringer, etterutdanning av lærere på dette feltet generelt og som pedagogisk hjelpemiddel. Vi er derfor med på komiteens innstilling. Næringslivet må ses på som samarbeidspartnere, og kommuner og fylkeskommuner må ansvarliggjøres med hensyn til utstyr, programvare og etterutdanning. Det er viktig å se helheten i en slik IKT-plan, og planens gjennomføring må tilpasses et forsvarlig økonomisk opplegg i budsjettssammenheng.

Kristelig Folkeparti er svært glad for at flertallet i denne salen er enig i hovedprinsippene for en nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskolen og den videregående opplæringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Synnøve Konglevoll (A): Denne stortingsmeldinga er en oppfølging av to stortingsvedtak. Det ene dreier seg om et nasjonalt vurderingssystem, og i det andre vedtaket ber Stortinget Regjeringa om å foreta en analyse av grunnskoletilbudet for å få kartlagt om elever får et likeverdig skoletilbud i tråd med enhetsskolens prinsipper.

Til tross for mange rapporter og mange meldinger om at det står dårlig til når det gjelder inn klima i skolen, har ikke departementet funnet det bryet verdt å undersøke hvordan situasjonen faktisk er. Heldigvis har vi Barneombudet, og ifølge en undersøkelse som Barneombudet la fram høsten 1998, ville under halvparten av skolene oppfylle kravene i forskriften om miljørettet helsevern innen 1. januar 1999, som var den dagen denne forskriften trådte i kraft.

Vi har i dag en skole der mange unger blir syke av å være, og det er en utvikling vi ikke kan sitte stille og se på. Derfor har Arbeiderpartiet og SV på nytt funnet det nødvendig å fremme et forslag vi fremmet i forbindelse med budsjettet i høst, der vi ber Regjeringa lage en oversikt over kostnadene med å ruste opp offentlige skolebygg slik at de oppfyller kravene i forskriften om miljørettet helsevern. Men heller ikke denne gangen kan regjeringspartiene være med på å støtte dette forslaget, og da

må jeg spørre: Hvorfor? Hvorfor kan ikke regjeringspartiene være med på et forslag hvor vi bare ber om å få tallene på bordet? Er det fordi regjeringspartiene er redd for hva en slik oversikt vil vise?

Anne Brit Stråtveit (KrF): Vi i Kristelig Folkeparti er klar over at mange skoler sliter med problemer i forhold til inn klimaet og bygningene sine. Vi ønsker å se dette i en større sammenheng, nemlig i sammenheng med hele læringssituasjonen for ungene, og det har vi sagt noe om i våre merknader til meldingen. Vi ønsker derfor ikke å gå inn på forslaget om å opprette noen flere råd som skal gjøre en jobb i denne sammenheng.

Statsråden har sagt at han vil komme med en sak om dette. At det er behov for tiltak på området, er vi i alle fall helt enig om.

Ursula Evje (Frp): Jeg kan ikke helt klare å slippe noe jeg synes er rimelig underlig, og det gjelder den ekstreme motviljen Kristelig Folkeparti tydeligvis har mot en uavhengig vurdering av den offentlige skolen. Dette ønsker de overhodet ikke å snakke om verken når det gjelder bygninger, læreprosesser, bøker eller lærere.

Da vil jeg minne om noe statsråden sa i en debatt i NRK, hvor bl.a. representanten Norvoll var med. Statsråden trøstet faktisk representanten Norvoll med å si at private skoler ikke var så ille, for disse skulle i hvert fall evalueres. De skulle evalueres nøye og eksternt for å se om de brøt med de prinsippene de var godkjent etter. Underforstått lå det her en ganske grei trussel om at hvis de brøt godkjenningsprinsippene, ville de miste retten til å drive.

Så sent som på søndag gjentok statsråden dette i et nesten helsides intervju i Aftenposten.

Spørsmålet mitt til Kristelig Folkeparti er: Er Kristelig Folkeparti av den oppfatning at den offentlige enhetsskolen er så vidt svakelig at den ikke tåler en ekstern evaluering, mens den private skolen er så vidt robust at den tåler det uten videre?

Anne Brit Stråtveit (KrF): Når det gjelder private skoler, er det utdanningsdirektøren som har tilsyn med disse.

Jeg tror ikke representanten Ursula Evje har noe grunnlag for å si at vi mener at den offentlige skolen ikke tåler ekstern evaluering. Vi ønsker absolutt en åpen skole. Vi har sagt noe om foreldremedvirkning, om kommunenes ansvar og at vi ønsker at kommunepolitikere engasjerer seg i skolepolitikk og vurderingen av skolen. Men vi tror på et annet system. Vi vil ikke at det bare skal være et system som står utenfor og ser på hvordan stoda er, men et system som kan bygges opp innenfra og som virkelig kan bidra til å heve kvaliteten på det som blir gjort i skolen. Vi ønsker ikke at det skal settes ned et uavhengig skoletilsyn.

Petter Løvik (H): Høgre trur på eit vurderingssystem med karakterar, og dette systemet bør ein behalde ut frå dette med informasjon og motivasjon og av andre grun-

(Løvik)

nar. Vi går derfor imot det som fleirtalet, inklusiv Kristeleg Folkeparti, har sagt i innstillinga:

«Flertallet er positiv til lokale forsøk med vurdering uten bruk av karakterer på ungdomstrinnet.»

Men det som er merkverdig, er Kristeleg Folkepartis syn på desse sakene. I stortingsvalprogrammet til Kristeleg Folkeparti heiter det m.a.:

«Kristelig Folkeparti går inn for at bruk av karaktervurdering står ved lag i ungdomsskolen og i den videregående skolen.»

På landsmøtet i Kristeleg Folkeparti var dette også ei sak, og i ei NTB-melding etter det landsmøtet blir det sagt følgjande:

«Karakterene i ungdomsskolen må ikke fjernes, vedtok KrF-landsmøtet med 53 stemmer lørdag. Undervisningsminister Jon Lilletun anbefalte landsmøtet å åpne for prøveordninger med karakterfri ungdomsskole. Men landsmøtet sa nei.»

Mitt spørsmål er: Er det slik at Kristeleg Folkeparti vil gå bort frå både programmet sitt og landsmøtevedtaket for å støtte Arbeidarpartiet og SV med omsyn til å sette i gang eit forsøk med karakterfri ungdomsskule? Eg synest dette er ganske alvorleg, og det krev eit rimeleg klart svar. Her er det snakk om at stortingsfleirtalet kan bikke den eine eller den andre vegen.

Eg vil i den samanhengen gjere merksam på eit forslag frå Høgre som går på akkurat denne viktige saka, og eg håpar det er muleg i tilknytning til denne replikken å reise det forslaget, som gir Kristeleg Folkeparti ei mulegheit til å hoppe over på den linja som er i tråd med landsmøtevedtaket og programmet deira.

Men kva er det eigentleg Kristeleg Folkeparti meiner?

Presidenten: Det er mulig i tilknytning til replikken å reise forslaget, og Petter Løvik har da tatt opp det forslag han refererte til.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Karakterer eller ikke karakterer i ungdomsskolen – heldigvis diskuterer vi det i Kristelig Folkeparti; vi har programfestet ting, og vi har sagt noe om dette i det manifestet vi vedtok i Bergen.

Den nevnte pressemeldingen tror jeg gikk ut den første kvelden, mens vi diskuterte tre ulike forslag som gjaldt dette med karakterer, og den ble nok noe skjev i forhold til det som landsmøtet vedtok, nemlig at vi ønsker alternative vurderingsformer i tillegg til karakterer. Vi ønsker å prøve ut dette. Statsråden kom tidligere med forslag om utprøving av karakterfrihet i ungdomsskolen. Det synes vi er bra, og vi ønsker å se hvordan resultatet av dette blir; det sa jeg noe om i mitt innlegg. Hvis dette viser seg å være noe som fremmer kvalitet, utvikling og motivasjon hos elevene, og at de lærer like mye uten karakterer, håper jeg jo at vi i Kristelig Folkeparti kan ta lærdom av det resultatet.

Men foreløpig ønsker vi å stå på at det skal være karakterer i ungdomsskolen, men at det skal være alternative vurderingsformer, og vi synes det er ok med noen forsøk uten.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Inge Lønning (H): Etter det siste svaret må man nesten anmode om å få oversendt vedtaksprotokollen fra Kristelig Folkepartis landsmøte, slik at det blir mulig for andre også å sette seg inn i hva landsmøtet egentlig har vedtatt; det var det ikke lett å bli klok på av svaret.

I likhet med representanten Ursula Evje leste jeg også Aftenpostens store intervju med statsråden i går med megen interesse. I intervjuet stiller journalisten spørsmålet:

«Vil dere styrke tilsynet med privatskolene?»

Og statsråden svarer:

«Vi akter å systematisere det. Og det må være slik at det er tilsynsmyndigheten som bestemmer hvordan det skal gjøres. Vi kan ikke, heller ikke ved privatundervisning, godta som prinsipp at det er den som skal kontrolleres, som utpeker kontrolløren. Det kan ikke gå i noen sammenheng eller noen situasjon.»

Det er knakende godt sagt.

Jeg skulle for min del ha ønsket at statsråden hadde kommet til denne erkjennelse allerede før han la frem stortingsmeldingen, slik at han kunne ha tatt konsekvensen av den også i den stortingsmeldingen han har lagt frem. Stortingsmeldingen argumenterer faktisk for at man ikke skal ha et system, fordi system og systematisering åpenbart er negativt ladede ord. Det er desto mer bemerkelsesverdig ettersom utgangspunktet for hele saken er Stortingets enstemmige anmodning i Innst. S. nr. 96 for 1996-97:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til spørsmålet om oppbygging av et nasjonalt vurderingssystem for grunnskolen.»

Den meldingen statsråden har lagt frem, svarer at man ønsker ikke et «nasjonalt vurderingssystem», man ønsker isteden en «nasjonal strategi». Og det som så er skissert i meldingen, er i virkeligheten bare det første trinn i en reell skolebasert evaluering, nemlig at skolen skal evaluere seg selv. Det er det ingen uenighet om. Enhver fornuftig virksomhet i denne verden evaluerer seg selv fortløpende hvis den tar sin egen virksomhet på alvor. Det skulle bare mangle!

Og så er det lagt opp til en ordning som ikke er helt lett å få tak på, hvor man med lokale variasjoner kan lete seg frem til en åpning for medarbeiderskap ifra lokalmiljøet. Men det er på frivillig basis, det er ikke skissert hvorledes, og det er ikke skissert hvilke spørsmål som skal stilles, eller hvilke forhold som eventuelt skal evalueres. Men om dette har Høyre også sagt: Vi har ingenting imot det, det er helt utmerket, men det er ikke noe svar på det som var Stortingets bestilling – for ut av dette kommer det ikke et system og heller ikke noe som er nasjonalt, det kommer bare den første biten, nemlig den lokale biten.

På dette punkt må jeg også si at jeg har vanskelig for å forstå Arbeiderpartiets standpunkt. Og det ble ikke lettere etter å ha lyttet til komitelederen. Arbeiderpartiet har i det seneste gitt uttrykk for betydelig skepsis overfor statsrådets offensiv for lokalt mangfold og variasjon. Men det står for meg ganske uklart hvorledes Arbeider-

partiet for sin del mener at det nasjonale evalueringsarbeid egentlig skal foregå. Det eneste man positivt sier om dette, er at man vil gi tilslutning til opprettelsen av et utviklingssekretariat, men arbeidsoppgavene for dette utviklingssekretariat er i det hele tatt ikke definert; det vil man først diskutere på et senere tidspunkt.

Jeg kan ikke skjønne det annerledes enn at meldingen «Mot rikare mål» er et halvt dokument, i den forstand at den bare gir svar på den første halvdel av spørsmålet om et vurderingssystem for skolen, nemlig den del av jobben som skal gjøres av skolene selv.

Det aller svakeste leddet i stortingsmeldingen er etter mitt skjønn kap. 5.4, som handler om erfaringer fra andre land. Det er på nøyaktig én side. De andre landene begrenser seg til tre: Danmark, Sverige og Skottland, og det er ikke gitt noen begrunnelse for hvorfor det er akkurat disse tre som er valgt. Det er heller ikke gitt noen begrunnelse for hvorfor man i meldingen ikke trekker noen veksler på erfaringene verken fra Danmark, Sverige eller Skottland. Jeg kan ikke se at det på et eneste punkt i meldingen fra statsråden er gjort noe forsøk på å begrunne den strategi han skisserer rimelig vagt, med henvisning til erfaringene fra andre land. Nå foreligger det et ganske rikt erfaringsmateriale fra de fleste europeiske land, for de fleste europeiske land har nettopp det statsråden ikke vil ha, nemlig et nasjonalt evalueringssystem. Det ville vel ha vært rimelig når man i Norge skal gjennomgå behovet for et slikt system, at man hadde gått noe grundigere til verks når det gjelder den internasjonale sammenligning, og når det gjelder å forklare hvorfor den norske skolen atskiller seg så radikalt fra skolesystemet i de fleste andre europeiske land, at vi i Norge kan klare oss uten det man i de fleste andre land er helt overbevist om at man ikke kan klare seg uten.

Statsråden har brukt Anders Vassbotns vers:

«Å leva, det er å elska det beste di sjel fekk nå;
å leva, det er i arbeid mot rikare mål å trå.»

Anders Vassbotn er en god autoritet å holde seg til. Men jeg lurer litt på om ikke statsråden har kommet i skade for å bruke ham mot Anders Vassbotns egne intensjoner, for det Anders Vassbotn snakker om, er livets skole, og ikke skolen. Og det er vel på dette punkt jeg tror meldingen har tatt feil, ved at den forveksler en slags altomfattende målsetting for barns og unges sosialisering, deres vekst for å bli modne selvstendige mennesker, med det som er skolens oppgave og ansvar. Målet er vi alle enige om, men det er ikke skolen alene som skal realisere det målet. Skolen er tross alt fremdeles bare en del av barns og unges livsverden. I tillegg til skolen har de et miljø som skal være en del av det altomfattende læringsmiljø. Og det er også på dette punkt jeg tror evalueringsdiskusjonen sporer av. Man advarer mot kontroll, man advarer mot karakterer, man advarer hele veien mot å måle ting som i det hele tatt kan måles, fordi det kan være farlig. Og så begrunner man det med at det er så mange ting som ikke kan måles. Ja, selvfølgelig er det det. Ingen av oss kan måle et annet menneskes personlighet eller modenhet. Det er heller ikke skolens oppgave å foreta en totalevaluering av mennesker, for det er det in-

gen i denne verden som er kompetente til å gjøre. Men jeg har vanskelig for å skjønne at det er en begrunnelse for at man skal avstå fra å måle det som vitterlig lar seg måle, f.eks. noe så enkelt som lesekyndighet.

Det er en underlig merknad i Arbeiderpartiets og SVs felles lange argumentasjon mot bruk av karakterer, som henviser til bl.a. den brennferske undersøkelsen av lesekyndighet i grunnskolen, og sier at dette er måling av faktakunnskaper. Det ordet bruker man negativt flere andre steder også. Men lesekyndighet har da vel vitterlig ikke noe med faktakunnskaper å gjøre. Lesekyndighet er et instrument, det er en forutsetning for all læring. Til og med i datasamfunnet er lesekyndighet forutsetningen for at man kan ha glede av skjermen i det hele tatt og kan bruke den til noe formål. Og lesekyndigheten er jo betingelsen for læring på de fleste andre områder. Da må det da vitterlig være interessant å måle hvor langt elevene er kommet i å tilegne seg det som er redskapet for all læring i voksenalder.

Høyre har gitt uttrykk for at vi vil fastholde at det er grunnleggende nødvendig og viktig å holde fra hverandre målsettingen for grunnskolen og målsettingen for videregående opplæring. Og det forhold at det store flertall gjennomgår videregående opplæring, innebærer ikke at man dermed har en enhetsskole, like lite som det at man eventuelt har over 50 pst. som tar et høyskolestudium, innebærer at høyskolene også skulle være en enhetsskole. Forskjellen ligger i at grunnskolen er obligatorisk for å møte opplæringsplikten som er pålagt i lov. Det trengs ulike evalueringssystemer i grunnskolen og i videregående opplæring. Høyre har fremmet en del konkrete forslag på punkter hvor vi mener at det, uten særlig store omkostninger, kan gjøres grep som gir oss et reelt nasjonalt evalueringssystem.

Så til sist: På ett punkt er vi 100 pst. enige med flertallet, og det er at evaluering ikke er et mål, evaluering er et middel. Men det er et helt nødvendig middel, og da må man være villig til å evaluere det som kan evalueres.

Jeg tar opp de forslag som Høyre har fremmet alene og sammen med Fremskrittspartiet i innstillingen.

Presidenten: Inge Lønning har tatt opp de forslag han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg hadde ventet et innlegg fra Inge Lønning med noen visjoner om framtidens skole. Men etter å ha hørt dette 10-minuttersinnlegget føler jeg at de faktisk var helt fraværende. Det var som en skolepolitisk revers med hensyn til framtiden. Høyres skolepolitikk, ifølge det innlegget som her ble presentert, og også ifølge merknadene, bygger på følgende etter mitt syn: Ekstern kontroll av skolen, karakterkontroll i grunnskolen og vurderingssystemer. Begreper som «kontroll» og «karakterer» går som en rød tråd gjennom Høyres skolepolitiske syn i denne innstillingen, og også i det innlegget som Inge Lønning nå nettopp har holdt.

Jeg har ikke selv vært aktiv i skolepolitisk arbeid i så veldig mange år, men jeg har fulgt rimelig godt med i

skolepolitikken, og jeg må spørre: Hva er forskjellen på det Høyre sier her i denne sal i dag, ved avslutningen av dette århundret, og det de sa i 1960-, 1970-, 1980- og 1990-årene? Jeg etterlyser: Hva er egentlig utviklings-trekkene?

Jeg har sett et utviklingstrekk, og det kom fram i VG rett før helgen. Der snakker Inge Lønning om kampen mot lærerorganisasjonene. Det er nytt. Men det er kanskje ikke så merkelig når Høyres skolepolitiske vindu i Oslo er knust.

Så mitt spørsmål er: Kan Inge Lønning gi meg noen eksempler på hva som er nytt i Høyres skolepolitiske syn i dag, i 1999, i forhold til på 1970-tallet?

Inge Lønning (H): Jeg skal ikke konkurrere med representanten Kristiansen i visjoner – det er jo blitt en spesialitet for Arbeiderpartiet i det siste halvåret, særlig i tilknytning til Fornebu står visjonene så tett som sild i stim. Jeg må nok si at jeg foretrekker å bruke forstanden fremfor å bruke visjoner og åpenbaringer.

Nå er både representanten Kristiansen og jeg valgt som representanter for hovedstaden, og hvis jeg har oppfattet det riktig, har Arbeiderpartiets kritikk mot den skolepolitikk høyrebyrådet fører, nettopp gått på at den var ny, og at den brøt med de linjene som Arbeiderpartiet selv har fulgt. Men da må det være et tankekors for representanten Kristiansen at alle de meningsmålingene som er gjennomført, viser at f.eks. fritt skolevalg og offentliggjøring av evaluering av skolene har en overveldende oppslutning fra flertallet av velgerne i byen. Og det har til og med – det er enda mer interessant – aller størst oppslutning i de bydelene som tradisjonelt er de mest arbeiderpartidominerte, nemlig Groruddalen og Oslo indre øst. De viser også en klar majoritet av arbeiderpartivelgere som er positive til nettopp denne skolepolitikken.

Det må være et tankekors for representanten Kristiansen at den skolepolitikk han selv og Arbeiderpartiet står for, ikke har oppslutning fra Arbeiderpartiets egne velgere engang. De stemmer på partiet ikke på grunn av dets skolepolitikk, men på tross av dets skolepolitikk.

Arne Lyngstad (KrF): I likhet med representanten Kristiansen må jeg også si at jeg synes Høyres representant her hopper bukk over et veldig viktig element i denne meldingen når han legger vekt på at vi nå skal få et system istedenfor en strategi. Jeg er av dem som sier at ingenting blir fullkomment, men at representanten Lønning hopper bukk over skoleutviklingsperspektivet og tillegger det så lite vekt i sitt innlegg, synes jeg er overraskende. Det er svært viktig med skolebasert vurdering, fordi det bidrar til å fokusere på kvalitet, det styrker lærerens rolle, og det bringer et dynamisk miljø inn i skolen, som vi trenger. Men fordi Høyre tydeligvis har kommet lenger og er opptatt av helheten, blir liksom dette gode elementet ute av hovedfokus.

Høyre problematiserer også dette med tilpasset opplæring, og viser her til ungdomstrinnet og debatten om Mønsterplanen. Som svar fremmer Høyre et forslag om

omorganisering av ungdomstrinnet med sikte på å gi elevene større valgfrihet. Kristelig Folkeparti er enig i at det må gjøres noe med ungdomstrinnet, spesielt vil vi peke på voksentetthet i ungdomsskolen, pedagogisk og metodisk videreutvikling, og vi må se på etterutdanning for lærere og hvordan planene for dette også treffer behovene i ungdomsskolen. Kristelig Folkeparti er villig til å gå nærmere inn i vurderingen av ungdomsskolen, men Høyre synes allerede nå å ha konkludert.

Representanten Lønning liker jo klare standpunkter og helhetlige løsninger. Spørsmålet må da bli: Har Høyre noen tanker om hva valgfriheten skal brukes til, og hvilke fag, emner, er det som nå skal bli valgfrie?

Inge Lønning (H): Jeg er grunnleggende uenig med representanten Lyngstad i at utviklingsperspektivet var fraværende. For meg er det helt selvløysende at all evaluering skal tjene utvikling. Hva skulle den ellers være godt for? Det er helt innlysende at når vi bestreber oss på å finne fornuftige evalueringsvirkemidler, er det nettopp fordi vi er overbevist om at det er et uunnværlig hjelpemiddel for å få til kvalitetsforbedring og utvikling. Det man konstaterer ved hjelp av f.eks. karakterer, som ikke er noe annet enn enkle symboler, er hvilket forbedringspotensial som er til stede. Betingelsen for at folk skal ønske å trå «mot rikare mål», er nemlig at det blir konstatert at det her er et forbedringspotensial – og hvordan skal man få utnyttet det forbedringspotensialet?

Jeg tror i det hele tatt ikke det er noen uenighet mellom flertallet og mindretallet når det gjelder målsetting, men etter mitt skjønn stanser flertallet på halvveien, og knapt nok det, fordi de ikke har troverdige virkemidler som er egnet til å realisere målsettingen.

Jeg spurte i replikkordskiftet etter komitelederens innlegg hva flertallet egentlig mener når de sier at det er nødvendig å systematisere den nasjonale strategien. Nå går det ikke an å stille spørsmål tilbake til replikanten, men jeg ville sette pris på om også talsmenn for regjeringspartiene, som er med i det samme flertallet, kunne komme tilbake og fortelle hva det betyr, for jeg ble ikke særlig mye klokere av det svaret som komitelederen gav.

Som svar på spørsmålet om hva Høyre mener med den større valgfrihet: Vi mener ikke å problematisere idealet om tilpasset opplæring – idealet er utmerket, det – men vi vil peke på at det er et ekstremt vanskelig ideal å innfri, og vi ønsker å gi den enkelte lærer betydelig større frihet når det gjelder gruppering av elevene bl.a. Men betingelsen for at den enkelte lærer kan få større frihet, er at det finnes et kvalitetssikringssystem.

Rolf Reikvam (SV): Inge Lønning har i løpet av denne debatten fått en del spørsmål, og han har ennå ikke svart på et eneste av dem. Det siste spørsmålet han fikk, var om større valgfrihet. Da gikk det på valgfrihet til å gruppere elevene – det var større valgfrihet, som svar på Lyngstads spørsmål.

Denne innstillingen har i hvert fall avdekket ett forhold, at hovedskillelinjene i utdanningspolitikken går mellom Fremskrittspartiet og Høyre på den ene siden og

de øvrige partier på den andre siden. Det går også en del andre skillelinjer, men hovedskillelinjene går der.

Lønning brukte en god del tid til et oppgjør med mel-
dingens mangel på system, et vurderingssystem, et lands-
dekkende vurderingssystem. Hvis vi leser innstillingen,
på hvilke områder ser vi da at Høyre har skissert et sys-
tem? De har lagt opp til en del mer bruk av karakterer.
Etter Høyres forslag skal vi nå få de individuelle fagka-
rakterene tilbake på mellomtrinnet, dvs. fra 4. til 6. klas-
se, og de vil ha mer bruk av sentralt gitte prøver. Det er
deres svar på system. Så enkelt er det, og det skal en
være klar over.

Hvis Inge Lønning har lest innstillingen, vil han nok
ha sett at vi har skissert en del modeller. Vi har sagt at
det skal være tilbakemeldinger på kvalitative mål på na-
sjonalt og kommunalt nivå, osv. Alt dette har vi prøvd å
lage et system for – om ikke det er et gjennomført syst-
em, så er det iallfall gitt en skisse. Og hvis Inge Lønning
hadde brukt litt tid på å lese innstillingen, hadde han kan-
skje oppdaget det.

Mitt spørsmål til Lønning går på økt bruk av karakte-
rer. Mener Inge Lønning at det Høyre skisserer, å øke
bruken av individuelle karakterer, er i samsvar med Lære-
plan for grunnskolen, hvor en vektlegger samarbeid
osv.?

Inge Lønning (H): Jeg skal unngå å fremsette ar-
beidshypoteser om representanten Reikvams lesevaner
når det gjelder innstillinger. Men hvis jeg skal gi et kort
svar på hans spørsmål, kan jeg vise til side 16, hvor de
fire forslagene står opplistet som til sammen er svaret på
spørsmålene fra representanten Reikvam.

«Stortinget ber Regjeringen oppnevne et utvalg til å
foreta en bred vurdering ...» osv. Det har vi forsøkt å

fremme tidligere også, og det er et ganske grunnleggende
grep for å få tak på noen av problemene. Vi har bedt om
«et uavhengig skoletilsyn med forslag til organisering og
mandat». Det forslaget har vi også fremmet tidligere,
som kjent. Og vi har bedt om at Regjeringen skal «følge
opp forslaget om obligatoriske diagnostiske prøver i
grunnskolen med fastsettelse av faglige «minstestandar-
der» i lesning, skrivning og regning på alle klassetrinn». Det er et helt konkret systemtiltak, og vi har bedt Regje-
ringen om å «innføre et system med standardiserte prø-
ver i fagene norsk, matematikk, naturfag og engelsk på
grunnskolen mellomtrinn og ungdomstrinn». Vi har vi-
dere fremmet forslag om «større valgfrihet» på ung-
domstrinnet.

Alt dette er til sammen, tror jeg, et rimelig klart og ty-
delig svar på hva vi legger i system for nasjonal evalu-
ring i grunnskolen.

La meg føye til at det ikke er noen særlig grunn til, et-
ter mitt skjønn, å føre langvarige debatter for og imot ka-
rakterbruk. Det er en eldgammel debatt, og alle argumen-
ter er ventilert tusen ganger før. Personlig ser jeg på ka-
rakterer som et enkelt kommunikasjonsmiddel som må-
ler, som sagt, det som i det hele tatt er målbart. Og det er
ment som et hjelpemiddel for å få frem forbedringspo-
tensialet så vel hos den enkelte som i klasser og i hele
skoler. Men betingelsen for at det forbedringspotensialet
skal bli utnyttet, er jo at man er villig til full åpenhet.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Tiden for formiddagens møte er også omme. Presi-
denten foreslår at møtet nå heves, og at nytt møte settes
kl. 18. – Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.05.

Møte mandag den 14. juni kl. 18

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n :

Sakene på dagens kart (nr. 109)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 5

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om rikare mål. Om einskapsskolen, det likeverdige opplæringstilbudet og ein nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskolen og den vidaregående opplæringa (Innst. S. nr. 214 (1998-99), jf. St.meld. nr. 28 (1998-99))

Marit Tingelstad (Sp): Det er tilfredsstillende å konstatere at Regjeringen får solid støtte for sine forslag til en nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskole og videregående opplæring. Ikke overraskende er det Arbeiderpartiet og SV som støtter sentrum i denne prinsipielt viktige saken.

Senterpartiet er glad for at enhetsskolen skal videreutvikles ut fra prinsippet om det likeverdige opplæringstilbudet og med den skolebaserte vurderingen som fundament for skoleutvikling. Vi mener det er fornuftig å bygge videre på det verdifulle arbeidet som allerede er gjort både i grunnskole og videregående opplæring. Det er imidlertid viktig med større åpenhet i skolen, slik at brukerne og nærmiljøet får bedre innsikt og kan bidra positivt i skolens utvikling. Videre er det nødvendig med bedre kommunikasjon mellom de ulike utdanningsnivåer og bedre koordinering, slik at innsatsfaktorene blir nyttet på best mulig måte.

Skoleutvikling må skje innenfra og nedenfra, dvs. fra selve læringsarenaene. Motiverte lærere med endringslyst er den viktigste faktoren for at skolen skal kunne utvikle seg og møte de nye utfordringene offensivt.

Lærerens betydning for læring og skoleutvikling er også framhevet i meldingen. Førsteamanuensis Alfred Oftedal Telhaug gir sterk støtte til dette i en fersk kronikk i Dagbladet.

Det er viktig å la lærerne få arbeidsvilkår som stimulerer til undervisningsopplegg som de ut fra sin profesjonelle holdning vet gir den beste læringen.

Reformene har vært krevende for lærerne. Det må vi innrømme. Målstyrende læreplaner og prosjektorientert undervisning har vært en svær snuoperasjon, som krever en annerledes pedagogisk tenkning. Den forutsetter mye planlegging, tverrfaglig samarbeid og elevmedvirkning, som er tidkrevende. Målstyring betinger systematisk tilbakerapportering, som av mange oppfattes som unødige byråkratisering.

Et tenkt besøk på et lærerrom kan gi dette bildet: Et lærerkollegium i alderen fra 25 til 60 år. De eldre er i flertall. De unge, nyutdannede lærerne er entusiastiske på de nye læreplanenes vegne. Nå skal de få satt ut i livet det de lærte. De får følge av flere i 30-40-års alderen, og det dis-

kuteres ivrig hvordan opplæringen bør foregå ved skolen. Rektor er positiv og støttende. I samme kollegium fins mange eldre lærere som har gjort en trofast innsats i mange år, men de har fått liten mulighet til etterutdanning i prosjektarbeid og IKT. At de føler seg litt utrygge, er naturlig. Det skal legges til at det er flere lærere i samme alder som hiver seg på dette nye og synes det er spennende. Men det er enda en gruppe. Det er dem som er motstandere av alt det nye og viser det tydelig. I tillegg må nevnes at det er et aktivt foreldreutvalg ved skolen.

I dette klassiske eksempelet blir skolelederens kompetanse og klokskap avgjørende for om denne skolen skal utvikle seg som en lærende organisasjon. Jeg er overbevist om at et eksternt inspektorat ikke er det som ville hjelpe dette kollegiet til å utvikle et godt læringsmiljø. Jeg mener tvert imot at slik kontroll vil virke mer avskrekkende enn korrigerende og stimulerende.

Jeg har derimot tro på at skolen vil ha nytte av såkalte kritiske venner og kollegabasert veiledning. Dette vil gi den nødvendige trygghet, som er så viktig for å yte maksimalt. Egenvurdering og evaluering av læringsprosessen vil dermed komme helt naturlig. Dette er viktig for å sikre at alle elever skal få en opplæring tilpasset deres forutsetninger.

Vurdering lokalt er bærebjelken i den nasjonale strategien. Senterpartiet er tilfreds med at nødvendig informasjonshenting fra den enkelte skole ikke skal offentliggjøres, men være til hjelp for skolen, foreldre og kommunale myndigheter som grunnlag for videre utvikling. Opplysningene skal heller ikke benyttes til rangering av skoler. Dette vil bare føre til gapestokkstempel.

Det er bra at det nå skal settes i gang forsøksprosjekt med eksternt deltakelse på frivillig basis i enkelte fylker. For videregående opplæring forutsetter jeg at lærebedriftene deltar i dette arbeidet, som har kvalitetssikring, altså bedre opplæring, som mål; vi må ikke glemme at målet med vurdering er læring og forbedring.

Det er bra at sammenslåingen av Eksamenstet og Nasjonalt læremiddelsenter nå blir gjennomført. Alle høringsinstanser har støttet dette for å få koordinert og styrket utviklingsarbeidet fra sentralt hold. Komiteen understreker at Statens utdanningskontors rolle i forhold til utviklingssenteret må avklares.

Til slutt noen ord om ressursituasjonen. Det går en diskusjon om hvorvidt forskjellene i ressursbruken i skolen truer enhetsskolen eller ei. Jeg støtter Regjeringen, som sier at det er viktig å følge utviklingen nøye, og kommuneøkonomien er avgjørende for at den offentlige skolen skal holde høy standard og god kvalitet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

André Kvakkestad (Frp): Representanten Tingelstad ser det som viktig at private skoler kontrolleres eksternt, slik at de holder den nødvendige standard og kvalitet. Dette kan Fremskrittspartiet også stille seg bak. Det som er spennende med Senterpartiet og deres syn, er at de ikke ønsker at det offentlige og deres skoler skal få samme kvalitetskontroll.

Nå har det i den siste tiden vært fremme i pressen at Senterpartiets representant er kritisk til sin egen regjerings godkjenning av enkelte private, kristne skoler. Det kan vel ikke være slik at Senterpartiet begrunner sin forskjellsbehandling av offentlige og private skoler ut fra at en kontroll og evaluering på like kriterier kan medføre at det fremkommer resultater representanten Tingelstad ikke er glad for å få?

Marit Tingelstad (Sp): Det er mulig jeg husker kleint, men jeg kan ikke erindre at jeg selv har gått ut og sagt at de private skoler skal kontrolleres noe mer enn andre skoler. Alle skoler har sine tilsyn via Statens utdanningskontor, og alle skoler skal selv sørge for en kvalitetssikring av nettopp det jeg nå har framført i mitt innlegg, og det som står i stortingsmeldingen. Her skal det ikke være noen forskjell etter mitt skjønn.

Det har vært ganske mange spaltemeter med drøfting av privatskolene i forhold til de offentlige skolene i de siste dagene. La meg si det slik: I Senterpartiet har vi den holdning at mangfold er bra. Vi har likevel sagt at i noen tilfeller kan den offentlige skole bli lidende hvis mange private skoler utdanner de offentlige skolene. Da er vårt poeng at vi sørger for å ha en så god offentlig skole at det ikke blir så interessant å starte opp privatskoler. Det er det ene. Det andre er at vi må sørge for en økonomi til kommunene som er så solid at vi får gitt den offentlige skolen så gode rammevilkår som mulig.

Når det er sagt, er det en foreldrerett å velge for sine barn. Den har vi respekt for også i vårt parti. Det som står i Voksenårserklæringen om privatskolene, er selvfølgelig noe vi er forpliktet på, men det er ikke til hinder for at vi diskuterer grundig rammevilkårene for både den offentlige skolen og privatskolene.

Petter Løvik (H): Frå Høgre si side er det ikkje tvil om at det er den offentlege grunnskulen som må ha den sterkaste fokuseringa, og at det er den vi først og fremst må satse på å gjere betre. Men vi ser også på private skular som eit veldig verdifullt supplement, av fleire grunnar.

Det har i den seinare tid vore reist ein del tvil om Senterpartiet si holdning til privatskulane, jf. m.a. utsegner frå Johan J. Jakobsen til Aftenposten 10. juni. Representanten Tingelstad var også inne på i sitt svar no at det kanskje kan vere eit kriterium at offentlege skular blir skadelidande. Då er det eg saknar litt prinsipiell tenking frå Senterpartiet si side.

Foreldre retten er etter Høgre sitt syn noko vi ikkje kan vere for eller mot alt etter kva det medfører av andre ting. Dersom vi ikkje grip fatt i foreldre retten, som går på at foreldre sjølve skal kunne velje utdanning for sine barn, er det støtteordningane vi står igjen med, og støtteordningane har vi først og fremst for å sikre at alle, uavhengig av økonomi, skal ha tilgang til desse skulane. Eg vil gjerne vite: Kva er Senterpartiet sine innvendingar mot dei private skulane, og kva er det dei vil «vurdere», som det er sagt i det nemnde avisoppslaget?

I ein tidlegare replikk, til representanten Stråtveit, viste eg til at Kristeleg Folkeparti er i strid med sitt eige parti-program når dei opnar for forsøk med karakterfrie ungdomsskular. Senterpartiet har ei like sterk formulering. Dei seier i sitt program:

«Senterpartiet vil arbeide for at det skal være et vurderingssystem i grunnskolen, med karakterer på ungdomstrinnet.»

Korleis passsar dette inn når dei no vil opne for forsøk med det motsette?

Marit Tingelstad (Sp): For å ta det siste spørsmålet først: Senterpartiet er faktisk for skoleutvikling. Det er ikke sikkert at vi kan si det samme om Høyre til enhver tid, for de vil fortsatt ha alt som det har vært.

Når vi nå har fått en opplæringslov, der vi har alt lovverket samlet i én lov, og når vi har fått en rett for alle til videregående opplæring, er vi villig til å være med på å prøve ut forsøk med karakterfrihet på ungdomstrinnet, slik som statsråden var inne på i sin redegjørelse tidligere i vår. Det har vært mye diskusjon om dette i partiet. For to år siden var det ikke flertall for å si at vi ikke skulle ha karakterer.

Når det gjelder privatskolene, som representanten Løvik etterlyste mitt prinsipielle syn på, er jeg for at forelderretten skal gjøres gjeldende for alle foreldre, både de som ønsker den offentlige skolen, og de som ønsker et annet alternativ.

Jeg ser også på private skoler som et interessant supplement, også når det gjelder å utvikle nye pedagogiske undervisningsformer, noe vi ser bl.a. i Montessori-skolene og i Steiner-skolene. Det er i de tilfellene der det er svært få elever i en kommune og ei grend, at prinsippene kan bli stående mot hverandre. Men jeg mener en må tenke foreldrerett enten foreldrene ønsker å velge den offentlige skolen eller en privatskole, og jeg er villig til å se på ordninger som gjør at vi kan bevare den offentlige skolen, til tross for at det kan være vanskelig når private skoler eventuelt kommer inn.

Rolf Reikvam (SV): Marit Tingelstad kom inn på enhetsskolen og var en forsvarer av enhetsskolen, sa hun – «det likeverdige opplæringstilbudet». I meldingen trekker en fram kostnader pr. elev, brukt som et eksempel på forskjeller også mellom kommunene når det gjelder å satse på utdanning. Meldingen viser at det er store forskjeller mellom kommunene. Noe av dette kan forklares på bakgrunn av befolkningssammensetting osv., men det er helt åpenbart at det kan ikke alt. Så mitt første spørsmål til Marit Tingelstad blir: De store forskjellene som er avdekket, bekymrer de henne? Ser hun noe faresignal? Hun sa at hun var enig i det som står i meldingen. Den har beskrevet det slik at det kan være noen faresignaler, men det skal følges opp. Vi har lagt inn et forslag som går på å sikre ressurstilgangen, dvs. å sette minstestandarder for ressurstilførsel. Så spørsmålet blir: Ville det ikke være naturlig for Senterpartiet, som er opptatt av det likeverdige tilbudet, å støtte forslaget fra SV som går på å lovfeste minstestandarder?

Marit Tingelstad nevnte også at karaktersystemet – evalueringssystemet, vurderingssystemet – ikke skal brukes til å rangere skoler. Vi vet at dette skjer i dag. Vi vet at i flere kommuner blir karakterstatistikker offentliggjort, og dette blir brukt til å rangere skolene – noen skoler er mer populære enn andre på bakgrunn av de individuelle fagkarakterene. Mitt spørsmål blir: Bekymrer det Marit Tingelstad at vi ser en utvikling der skolene blir rangert på denne måten? Ville det ikke da være naturlig å støtte forslaget fra SV om en avvikling iallfall på ungdomstrinnet av det individuelle karaktersystemet?

Marit Tingelstad (Sp): Jeg får begynne i den gale enden nå også og ta det siste spørsmålet først. Jeg er helt enig med representanten Reikvam, som synes det er uheldig at karakterer offentliggjøres, og at det på en måte skal bli konkurranse mellom skolene. Det er typisk i det konkurransesamfunnet vi lever i at det er om å gjøre å få poeng – sette poeng på alt som er, og dermed få vinnere og tapere. Det er jeg imot. Jeg er for at vi skal ha skoler som har en iboende utviklingsvilje som gjør at en klarer å ta vare på alle elever og gi et opplæringstilbud til alle elever, slik at det ikke er karakteren til slutt på det enkelte fag som skal være tellende, og jeg er ikke begeistret for det som skjer i en del kommuner, også i denne byen.

Så til forslaget om minstestandarder og lovfesting av det. Vi i Senterpartiet er veldig for lokalt selvstyre, og hvis vi skal lovfeste for mye av dette, mener vi at det blir enda mindre aktuelt for skolepolitikere på lokalt nivå å diskutere og utforme sin politikk. Vi har visse minstestandarder i og med lovverk og læreplanene, og jeg synes det er det som er det beste. Men det bekymrer meg absolutt at det er store forskjeller på ressurstilgangen, det skal SV ha rett i, og jeg er nettopp derfor svært opptatt av at kommuneøkonomien må sikres. Jeg vil minne om den kampen vi kjempet for to år siden da vi fikk økt overføringene til kommune- og fylkessektoren med 5 milliarder kr. Det var hardt her i salen, men vi greide det, og heldigvis er de midlene fortsatt med i systemet. Det er ikke nok, ser vi, for nå har det blitt øremerking på en hel del andre områder som gjør at områder settes opp mot hverandre, og vi må derfor følge godt med på utviklingen.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Rolf Reikvam (SV): Jeg har lyst til å ta utgangspunkt i to hovedkonklusjoner, slik jeg ser det, i meldingen. For det første sier meldingen at enhetsskolen ikke er i fare. Dette er meldingens konklusjon etter en forholdsvis omfattende drøfting av økonomien etter grunnskolen. For det andre sier meldingen at det går tregt med å få til en omfattende innholdsendring i samsvar med de nye læreplanene – det gjelder både den generelle delen og de ulike faglæreplanene. Vi mangler dessuten, sier meldingen, gode systemer og rutiner for informasjon, og vi mangler en helhetlig plan for hvorledes vi skal sikre at læreplanene blir iverksatt rundt om på norske skoler. Kort sagt: Den kunnskap vi har, og den informasjon vi har, tyder på

at det blir drevet for mye tradisjonell klasseromsundervisning.

Når det gjelder enhetsskolen og de økonomiske forholdene, drøfter meldingen dette på bakgrunn av tre parametre: En har sett på kostnadene pr. elev – gjennomsnittskostnaden pr. elev rundt om i kommunene, en har sett på egenbetaling – hvor stor egenbetalingen er, og en har også tatt opp IKT, tetthet av maskinvare og tilknytning til Internett.

Etter vårt syn er det urovekkende store variasjoner mellom kommunene når det gjelder kostnader pr. elev. Ytterpunktene er 29 500 kr og 115 000 kr pr. elev. Disse ytterpunktene kan forklares. Det som er mer alvorlig, er det faktum at 60 pst. av norske kommuner ligger mellom 30 000 kr og 50 000 kr pr. elev. Noen av disse forskjellene kan også forklares, men etter vårt syn er dette uttrykk for et ulikt opplæringstilbud, avhengig av hvilken kommune du bor i.

For å illustrere forskjellen kan vi ta som eksempel to skoler i to ulike kommuner som bruker ulike beløp pr. elev. Dersom vi tar utgangspunkt i en ungdomsskole som har tre parallelklasser á 25 elever, vil skolen i den kommunen som bruker 50 000 kr pr. elev – nå er det klart at ikke alt går ut til skolen, men vi kan likevel bruke eksempelet – ha 11 mill. kr til disposisjon, mens skolen i den kommunen hvor de kun bruker 30 000 kr pr. elev, bare vil ha 6,7 mill. kr til disposisjon for sin virksomhet. Det bør være åpenbart at en forskjell på over 4 mill. kr mellom disse to skolene som er underlagt samme læreplanverk og som skal drive samme type opplæring, må gå på likeverdigheten løs. Det blir ikke de samme mulighetene til gruppedeling, til prosjektarbeid eller til individuelle opplegg i disse to skolene som altså ligger i to forskjellige kommuner.

Når det gjelder egenbetaling, viser meldingen at kommunene krever egenbetaling for alt fra kladdbøker til annet undervisningsmaterieell. Det er ganske åpenbart at hvis det kreves egenbetaling for undervisningsmaterieell som er nødvendig for å drive undervisningen, er dette i strid med loven. Og det burde departementet ha sagt klart og tydelig, at en del av den egenbetalingen er i strid med loven, og at noe må gjøres med dette. Vi kan ikke sitte og se på at det blir krevd egenbetaling som man ikke har lov til.

Når det gjelder IKT, er vi glade for at vi har fått gjennomslag for vårt forslag, at det er enstemmighet om det i komiteen og at det er lagt fram som forslag til vedtak. Forslaget er kanskje rundt, men det er likevel litt mer forpliktende enn tidligere vedtak, fordi vi sier at vi skal starte med gjennomføringen, og vi har en tidshorisont på fire år for å realisere det som er målet med dette.

Når det gjelder innholdsreformen, dvs. innholdet i skolen, har jeg lyst til å peke på en viktig setning som flertallet understreker i innstillingen, nemlig at alle skoler skal definere sitt pedagogiske og faglige ståsted. Dette er viktig fordi det vil sikre at skolene gjennomdrøfter sin pedagogiske og faglige plattform, og at de gjennomdrøfter hva de egentlig driver med og hvorfor de gjør det de gjør. Det er også nødvendig for å sikre en god evaluering.

All vurdering starter med planlegging. Vi kan ikke vurdere hvis vi ikke er med på å planlegge. Det at elevene deltar i planleggingsarbeidet, er en absolutt forutsetning for at de også skal kunne være med og evaluere og vurdere det arbeidet som blir gjort. Det som går på planlegging, det at elevene deltar i den prosessen, er helt nødvendig for at de skal kunne være med og evaluere gjennomføringen og resultatet.

Jeg tar opp våre forslag som er gjengitt i innstillingen. Ellers har Arbeiderpartiet tatt opp de fellesforslagene som Arbeiderpartiet og SV står sammen om.

Presidenten: Rolf Reikvam har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

André Kvakkestad (Frp): SVs motstand mot evaluering og karakterer er godt og tradisjonsmessig forankret. SV har derimot valgt å legge til grunn geografi. Bosted skal være avgjørende for hvilken skole en skal kunne gå på. Ser ikke Sosialistisk Venstreparti problemer ved at mer eller mindre objektive karakterer, som også gir elevene tilbakemelding om muligheter til forbedring, byttes ut med middelalderens føydalistiske stavnsbånd? For det er jo det som ligger i Sosialistisk Venstrepartis praktiske politikk, nemlig å legge geografi til grunn for opptaket. Altså vil SV nekte elever fra Oslo Øst å gå på skole i Oslo Vest. Fra Fremskrittspartiets ståsted er dette betenkelig, også fordi dette vil føre til isolasjon og manglende forståelse for hverandres hverdag og problemer. For det kan vel ikke være slik at det er for å høyne kvaliteten på skolene på vestkanten at SV vil fjerne elevene fra østkanten?

Rolf Reikvam (SV): Kvakkestad startet med et postulat som er galt. Han sa at vi er imot vurdering. Det er positivt galt. For når han postulerer det, kan han ikke ha lest innstillingen og våre merknader der. Vi er for vurdering. Vi er for skolebasert vurdering. Vi er for at de ulike forvaltningsnivåene skal få tilbakemeldinger, at skolene skal få vurdere sin egen virksomhet og gi tilbakemeldinger på prioriterte satsingsområder innenfor utdanningssektoren. Vi er for kvalitative mål, og dette er jo nettopp skolevurdering.

Det er de som deltar i skolehverdagen, lærere, elever og andre, som er med og foretar vurdering av den læringsprosessen som har foregått i løpet av en bestemt periode. Og som jeg presiserte i min innledning: Skal dette ha noen hensikt, må de som skal være med og vurdere, også være med og planlegge. Ellers har ikke vurdering noen hensikt. De som skal vurdere, vil ikke se verdien av vurderingen hvis de ikke har vært med på selve planleggingsfasen, dvs. at de har vært med på å planlegge undervisningen, og på denne måten har forutsetninger for å se hvor langt man har kommet i forhold til de målene som ble satt da man startet planleggingen.

Det er korrekt at vi ikke tror på at ensidige fagkarakterer basert på at elevene skal gulpe opp visse faktakunnskaper på en bestemt måte, er noen god måte å vurdere

på. Derfor har vi, som representanten har oppfattet, foreslått å avvikle dette karaktersystemet i grunnskolen.

Arne Lyngstad (KrF): Representanten Reikvam gjorde i sitt innlegg spørsmålet om hvorvidt enhetsskolen står i fare, til et hovedpoeng, drøftet økonomien og kom inn på utviklingen når det gjelder egenandeler i skolen.

Representanten Reikvam er en politiker som ofte ønsker å problematisere påstander i norsk skolepolitikk, og jeg er glad for bekymringen han har over økte egenandeler i offentlig skole. Kristelig Folkeparti mener det statlige tilsynet må kunne gi pålegg om endret praksis dersom det tas betaling for læremidler, utstyr og aktiviteter som er nødvendige for opplæring etter læreplanverket. Men i en merknad sier Sosialistisk Venstreparti at økte egenandeler kan svekke oppslutningen om den offentlige skolen, og så foretar de i den samme merknad en kobling mellom standarden på den offentlige skolen og ønsket om å starte privatskoler. Det siste er jeg for så vidt enig i, at det er en kobling her. En god offentlig skole er det beste vernet mot en sterk privatskolebølge. Men det gjelder ikke bare økonomiske forhold. Vel så mye betyr og vel så viktig er faktisk skolens innhold, og dermed blir dialogen med foreldrene her svært viktig for å unngå denne privatskolebølgen som Sosialistisk Venstreparti er opptatt av. Men logikken i koblingen mellom økte egenbetalinger i offentlige skoler og faren for flere privatskoler mener jeg er heller tvilsom, for elever i privatskoler må jo betale skolepenger, og dermed blir det økte egenbetalinger dersom de velger det skoleslaget. Jeg aksepterer at Sosialistisk Venstreparti er skeptisk til private skoler når det gjelder livssyn og pedagogisk alternativ, men ser ikke SV her skriften på veggen, en vegg som ikke finnes?

Rolf Reikvam (SV): Egenbetaling er et uttrykk for offentlig fattigdom. Det tror jeg vi kan være enige om. Det at kommuner og skoler krever inn egenbetaling, skyldes rett og slett at deres budsjetter er for små, og derfor går de til dette skrittet og får aksept for å ta betalt for en del av de tingene som de egentlig ikke burde, og – etter min oppfatning for en del av dem – ikke har lov til å ta betaling for. Når det blir økt egenbetaling, vil folk oppfatte det som at den offentlige skole ikke holder mål, og at den offentlige skole er i forfall. Dette tror jeg er med på å svekke oppslutningen om den offentlige enhetsskolen, som det er viktig og helt avgjørende å ta vare på.

Jeg mener helt klart at det er en slik sammenheng som vi har pekt på, og at det er grunn til å rope et varsku. Jeg er enig med representanten Lyngstad i at egenbetaling i seg selv sikkert ikke er den sterkeste grunnen for at mange ønsker å etablere private skoler. Det er jeg enig med ham i. Men det er et moment som er et uttrykk for den offentlige fattigdom, og som også er med på å påskynde prosessen i retning av flere privatskoler. Nå skal vi ikke dramatisere andelen privatskoler. Det er ikke det som er viktig for meg, å fortelle at det skjer en voldsom oppblomstring, men vi ser en tiltakende tendens. Det bekym-

rer meg, og det burde også bekymre andre at flere private skoler er med på å svekke den offentlige enhetsskolen.

Inge Lønning (H): Jeg har to spørsmål til representanten Reikvam. I Dagbladet på lørdag står det en kronikk av en av seniorenene i norsk skoleforskning, førsteamanuensis Alfred Oftedal Telhaug, som bl.a. slår fast følgende:

«Vi vet i dag at den gode skolen ikke kan kjøpes for penger om vi bruker pengene på rammefaktorene. Der er ingenting i alle våre forskningsfunn eller mangelen på funn som tyder på at penger anvendt på rammefaktorer gjør skolen bedre.»

Så sier han litt lenger frem i samme kronikk – det gjelder folkevisdommen at det er læreren som er nøkkelfaktoren i skolen:

«Og nå har etter hvert denne innsikten også blitt påvist av forskningen, for forskningens eneste sikre funn om hva som gir gode læringsresultater, er at prestasjonene varierer først og fremst fra klasse til klasse.»

Mitt spørsmål er: Bekymrer det representanten Reikvam at skoleforskningen overhodet ikke støtter opp under det som er hans hovedsynspunkt om ressursenes og rammefaktorenes avgjørende betydning når det gjelder kvaliteten i skolen? Eller litt mer tilspisset: Bekymrer det ham at forskningen sier det stikk motsatt av det SV sier?

Så det andre spørsmål: SV argumenterer sterkt mot karakterer i enhver sammenheng. SV går et skritt lenger enn Arbeiderpartiet, som bare vil intensivere forsøksvirksomheten uten karakterer. Riktignok forskutterer også Arbeiderpartiet konklusjonen, men SV vil ha en plan for avvikling av karakterene på ungdomstrinnet. Nå sier både SV og Arbeiderpartiet at vi har en 13-årig enhetsskole. Hvorfor i all verden er man da så beskjeden at man stanser med ungdomstrinnet? Hvorfor ikke ta med videregående opplæring også? Er ikke dette en halvherjet form for krig mot karakterer?

Rolf Reikvam (SV): La meg først få presisere at SV ikke har sagt at vi har en 13-årig enhetsskole i dette land. Det står ikke i innstillingen, og vi har heller aldri sagt dette. Inge Lønning bekymret seg over at han ikke har fått sjansen til å stemme for eller imot et forslag om å fjerne karakterene på ungdomstrinnet, men jeg kan berolige ham, for i forbindelse med St.meld. nr. 32, som gjelder videregående skole, skal nok Inge Lønning og andre få sjansen til å støtte et forslag om å redusere bruken av karakterer også i videregående skole. Det kommer nok! Lønning skal få sjansen til å være med på det også.

Jeg er enig med Inge Lønning og Telhaug i at læreren er nøkkelfaktoren for en god skole. Men det er klart at det er sammenheng mellom ressursinnsats og antall lærere. Det burde være åpenbart for alle og enhver at hvis hver klasse har et visst antall timer til disposisjon og dermed muligheten til å sette inn en større lærerressurs, dvs. flere lærere på en klasse, vil jo dette, i og med at lærerne er en nøkkelfaktor, nettopp passe inn i det som Telhaug er opptatt av, nemlig å legge til rette for at vi har en skole

med godt utdannede lærere og god dekning av lærere i hver klasse. Dette er midt inne i smørøyet, der vi i SV holder til, og der vi hadde ønsket at Høyre også hadde vært. Det er nemlig de økonomiske rammefaktorene som sikrer et visst antall lærere på hver klasse og gir anledning til gruppedeling, vi jakter på. Det er det vi ønsker å slå fast minstestandarder for. Jeg føler at vi er godt på linje med det som forskning viser, hvis en da fastsetter minstestandarder etter minste timetall, som åpner for et minste antall lærertimer pr. klasse.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Helene Falch Fladmark (V): Stortinget diskuterer i dag kvalitetsutvikling i skolen. Tydeligvis er det enighet blant alle partiene om at kvalitet i skolen er viktig, men det er sprikende oppfatninger om hva kvalitet er, og hvordan den kan utvikles.

Etter Venstres vurdering er den gode skole kjennetegnet ved at det er en lærende organisasjon som hele tiden vurderer sin egen virksomhet og fokuserer på elevenes læring, og der skolens brukere og omgivelser deltar i utviklingen. Det er med glede jeg kan konstatere at det er en kvalitetsutvikling etter disse prinsippene Stortingets flertall slutter opp om i dag.

Venstre vil sikre enhetsskolen, som skal være en felles møteplass for barn med ulik sosial og kulturell bakgrunn. Men det er en misforståelse når Arbeiderpartiet sier det er flertall for å si at vi har en 13-årig enhetsskole i Norge.

Det vi konstaterer i merknadene, er at også videregående opplæring er et felles møtested for nær sagt all ungdom. Venstre er opptatt av at skolene skal gjenspeile det mangfoldet elevgruppene består av. Det betyr bl.a. at skolene må få frihet til å utvikle sin skole etter utfordringene lokalt. Derfor vil vi gjenreise skolene til selvstendige institusjoner der kreativitet og skaperkraft blant den enkelte lærer og elev skal dyrkes fram – ikke kveles av direktiver ovenfra eller av ensrettet undervisning.

Den som har lest litt organisasjonsteori, vet at utvikling har best grobunn der det finnes menneskelig engasjement og rom for handling. Nettopp derfor er det så viktig at en strategi for kvalitetsutvikling i skolen har den enkelte skole som utgangspunkt, slik Regjeringen har fått gjennomslag for.

Premissene som skal ligge til grunn for vurderings- og kvalitetsarbeidet, er at arbeidet skal stimulere til utviklings- og nyskappingsarbeid, ikke fokusere på kontroll. Det skal sikre god kommunikasjon mellom ulike nivåer og alle som er involvert i den enkelte skoles utvikling, nemlig skolens ledelse, lærerne, elevene, foreldrene og lokalsamfunnet. Det er viktig at alle disse aktørene deltar i utviklings- og vurderingsarbeidet. Eksterne veiledere kan bidra med generell innsikt og hjelpe skolene til å evaluere sin virksomhet.

Et slikt system vil bidra til større åpenhet om skolens virksomhet, noe jeg mener er svært viktig for at engasje-

mentet og kunnskapen om skolen blir større, og dermed gir et godt grunnlag for videre utvikling.

Det er også svært viktig at rapporteringsrutinene skal forenkles og forbedres, og at informasjonen som innhentes fra skolene, skal ha praktisk nytteverdi for utviklingsarbeidet. Altfor mange skoleledere og lærere sliter med å fylle ut skjemaer og rapporter som gir liten mening for dem, og som kanskje ikke alltid er like meningsfulle for mottakerne heller.

Venstres kamp mot byråkrati i skolen har fått gjennomslag i teorien. Nå gjelder det at perspektivet om et enklere Norge også vektlegges i praksis når nye rutiner skal etableres, slik at krefter til utviklingsarbeid blir utløst.

Regjeringen har med andre ord fått gjennomslag for en strategi som legger opp til økt lokalt handlingsrom og mindre byråkrati. Den som lyttet til utdanningsdebatten 7. mai, burde dele min undring over hvorfor partiet Høyre ikke støtter en slik strategi. I den debatten tok representanter fra Høyre sterkt til orde for å styrke den lokale friheten og mangfoldet i Skole-Norge.

I merknader og forslag til denne stortingsmeldingen går partiet inn for det motsatte. Høyre ønsker et sentralt kontrollorgan og vil ha flere standardiserte prøver. Jeg må få spørre Høyre: Hva mente partiet om mangfold og lokal handlefrihet? Tror virkelig Høyre det blir mangfold av mer standardisering, eller nyskaping og kvalitetsutvikling av kontroll?

Nei, jeg tror de som kjenner skolen i Norge best – elevene, lærerne og foreldrene – er takknemlige for at Stortinget i dag velger en strategi for kvalitetsutvikling der kunnskap om den enkelte skole og lokalt engasjement er hovedfundamentet.

Dette er en erkjennelse av at de som kjenner hvor skolen trykker, er de beste til å utvikle skolen videre. Eksterne veiledere kan bidra til å belyse skolens utviklingspotensial ved å trekke på andre erfaringer. Vi som arbeider på et nasjonalt plan, skal definere retningen på utviklingen og legge til rette for at de som skal gjøre jobben i praksis, får mulighet til det.

Dette er etter min mening det beste grunnlag for en kontinuerlig utvikling av skolen, slik at barn og unge får et best mulig grunnlag for å skape seg et godt liv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Petter Løvik (H): Heilt kort i denne omgangen til spørsmålet om Høyre sitt syn på kontroll.

Vi koplår fridom i metode med kontroll på mål. Det er det som er Høyre sin måte å gjøre dette på. Eg kan gjerne utdjupe det seinare.

Eg må innrømme at eg blir litt matt og oppgitt av og til. Når eg utfordrar Senterpartiet på at deira program er i strid med forslaget om forsøk med karakterfri ungdomsskule, får eg til svar at grunnen er at Senterpartiet er for skuleutvikling. Når eg konfronterer Kristeleg Folkeparti med at dette forslaget også er i strid med deira program, i strid med landsmøtevedtak dei har gjort, får eg det svaret at her var det jo gjort andre vedtak som opna for dette.

Og det vedtaket som det er vist til, går rett nok på at Kristeleg Folkeparti meiner at ein sterkare grad av uformell vurdering i ungdomsskulen bør utviklast *i tillegg til* den formelle. Det er eit hav av avstand mellom det å ha karakterfri vurdering *i tillegg til* og å ha det *i staden for* karakterar. Det å ha karakterfri vurdering som tilleggsvurdering er sjølvstapt vi i Høyre 100 pst. einige i.

Eg veit ikkje om Venstre er like lettsindige i omgangen med sitt partiprogram som dei to andre sentrumspartia, men eg skal la representanten Fladmark også få svare på det, med presidenten si godkjenning. Venstre si programformulering om dette er:

«Venstre vil opprettholde karakterene fra ungdomstrinnet.»

Då er mitt spørsmål: Er det verkeleg slik at Venstre vil bryte med dette og hjelpe Arbeidarpartiet og SV til å uthole karaktersystemet, eller vil dei røyste for Høyre sitt forslag, som gir høve til å følgje opp programmet?

Helene Falch Fladmark (V): Representanten Løviks spørsmål gav meg anledning til å referere fra det siste landsmøtevedtaket i Venstre når det gjelder karakterer i skolen, som vi hadde et punkt om i det skoleprogrammet som vi vedtok, nemlig punkt 14, «Ikke bare karakterer»:

«Elevens evne til å oppfatte og tilegne seg kunnskap måles i dag for mye i form av karakterer. Det er ikke holdbart at det arbeidet elevene legger ned i løpet av et år ene og alene skal resultere i en bokstav eller et tall. Den individuelle vurderingen må styrkes, og det må utvikles et vurderingssystem som fremmer utvikling og læring hos eleven og inspirerer til engasjement og videre arbeid.»

Nettopp dette programpunktet føler jeg er veldig sterkt og godt ivaretatt i det stortingsmeldingen legger opp til, og som Venstre støtter i innstillingen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Synnøve Konglevoll (A): I Voksenåserklæringa heter det bl.a.:

«En desentralisert skolestruktur er et viktig kjenne-tegn på enhetsskolen. De økte forskjellene i skoletilbudet mellom kommuner og regioner undergraver enhetsskolen som bygger på likeverdighet i undervisningstilbudet i hele landet. En sentrumsregjering vil sikre en kommuneøkonomi som gjør det mulig å opprettholde grendeskoler og et desentralisert skolemønster.» ... «For å klare dette, er det i tillegg nødvendig med visse nasjonale standarder for skoleverket og gjennomgang av kriteriene i inntektssystemet til kommunene.»

Nå er det snart to år siden Voksenåserklæringa ble skrevet, og i forbindelse med denne debatten om enhetsskolen kan det være grunn til å oppsummere hvor langt man er kommet. Nasjonale standarder klarte man å gå bort fra allerede etter ett år. I fjor, da Regjeringa la fram forslag til opplæringslov, var de blitt borte.

Og, når det gjelder grendeskolorne, hva ser vi der? Jo, vi ser at grendeskolor legges ned, og enda flere hadde vært lagt ned om det ikke var for at Regjeringa foretok en livredning i fjor høst ved hjelp av skjønnsmidler fra Kommunaldepartementet.

Kommuneøkonomien, som man skulle forbedre, var i 1998 ifølge KS verre enn i 1997, da Regjeringa overtok, og det ser ut til at den er enda verre i 1999 enn den var i 1998 – en forverring som ifølge KS går ut over barn og unge.

Det kan i noen tilfeller være riktig å legge ned en grendeskole, f.eks. i en kommune der folketallet har gått ned, men når årsaken til at grendeskolor legges ned er at kommunen ikke har råd, da er det sterkt å beklage. Men det skjer dessverre. I tillegg til det har sentrumsregjeringa innført noe helt nytt. Vi ser det i Vågan, vi ser det i Tana. Og jeg har snakket med mange kommunepolitikere som er bekymret for at det skal skje i deres lille kommune at en skole må legges ned fordi departementet godkjenner søknader om private skolor over en lav sko, uten å skjele til elevgrunnlaget i kommunen. For hver elev som begynner i den private skolen, mister kommunen nesten 30 000 kr. Dermed svekkes et skolebudsjett som ofte har måttet tåle mange kutt fra før. Så Regjeringa klarer ikke å oppfylle sine løfter om en bedre kommuneøkonomi og bevaring av grendeskolor, den sørger tvert imot for en utvikling som går den motsatte veien.

I meldinga heter det likevel på side 29:

«Etter departementet si vurdering tilseier ikkje dei analysane som er lagde fram i meldinga her, at det er grunnlag for å fremje nye forslag om endringar i finansieringssystemet for kommunesektoren.»

Og lenger nede på samme side heter det:

«Så langt er det etter departementet sitt syn ikkje grunnlag for å hevde at variasjonane i kommuneøkonomien i seg sjølv truar prinsippet om likeverdig opplæring sett i lys av dei krav som ligg i lov- og regelverk.»

Og bare for å slå det fast én gang til: Regjeringa foreslår i meldinga ingen endringar i lov- og regelverket. Så da er det med andre ord ingenting som truer enhetsskolen.

Jeg legger merke til at i de sitatene jeg refererte, er det *departementet* som mener at det ikke er grunnlag for å fremme forslag om endring i finansieringssystemet for kommunene, og det er *departementet* som mener at det ikke er grunn til å hevde at variasjonene i kommuneøkonomien truer prinsippet om likeverdig opplæring. Man kan jo spørre seg om dette er et utslag av at «jeg vil, men ikke departementet». Uansett kommer vi ikke bort fra at det er Regjeringa, og det er sentrumspartiene, som på denne måten sier helt det motsatte av det de sa i Voksenåserklæringa. Jeg kan jo gjenta det, for det var nemlig litt schwung over de formuleringene som stod der:

«De økte forskjellene i skoletilbudet mellom kommuner og regioner undergraver enhetsskolen som bygger på likeverdighet i undervisningstilbudet i hele landet.»

Men det var da, det, og ikke nå.

Statsråd Jon Lilletun: Korleis står det til med skulen vår? Kva grep bør vi gjere for å auke trivselen og kvaliteten på læringa i skule og lærebedrift for å gje elevar og lærlingar hjelp til å lære meir om det som er viktig og verdt å lære?

Både vurderings- og utviklingsperspektivet står sentralt i stortingsmeldinga «Mot rikare mål». Skuleutviklingsperspektivet er lyfta fram som eit mål i erkjenning av at forbetring av praksis berre kan skje gjennom fornyingsarbeid heilt ned på klasseroms- og verkstadnivå. Hovudsaka for meg har vore å få tydeleg fram at vi fyrst og fremst treng ein samla nasjonal strategi for korleis aktørane på alle nivå saman kan gjere sitt til å fornye og forbetre praksis i skule og lærebedrift. Eg vil minne om at komitefleirtalet streka under dette i ein merknad til statsbudsjettet for inneverande år.

Frå eit mindretal i komiteen blir Regjeringa kritisert for ikkje å ha lagt fram forslag om eit nasjonalt vurderingssystem, slik Stortinget i si tid bad om. Dels handlar dette kanskje like mykje om bruk av ord som om realitetar. Når eg ikkje har brukt omgrepet «nasjonalt vurderingssystem» i meldinga, er det fyrst og fremst fordi det lett ville flytt tyngdepunktet frå skuleutviklingsprosess til sentrale system for måling og kontroll av læringsresultat, produkt.

Meldinga er like fullt klar på at vi treng gode opplegg for evaluering av det som skjer i skule og lærebedrift, for å få meir påliteleg kunnskap om kva som gjev god læring. I tillegg til meir systematisk intern skulevurdering vil Regjeringa m.a. vidareutvikle opplegg for evaluering gjennom brukarundersøkingar og forbetre tilstandsrapportering frå utdanningsdirektørane og system for innhenting av statistikkdata, ha meir systematisk gjennomgang av tilstanden på enkeltområde i skule og lærebedrift, vidareutvikling av nasjonale karakter- og læringsstøttande prøver og kartleggingsprøver og vidareføring av norsk deltaking i internasjonale undersøkingar. Regjeringa si drøfting av vurderingsoppgåvene i meldinga er altså ikkje einsidig konsentrert om eigenvurdering på og i regi av den enkelte skulen.

Utgangspunktet i meldinga er: Kvalitet blir skapt lokalt, i klasserom, verkstad og skule. Derfor må den konkrete utforminga av metodar og strategiar for vurderings- og kvalitetsarbeid i skulen forankrast lokalt. Samstundes skal det sjølvstøtt vere i samsvar med nasjonale mål og premissar. Eg synest fleirtalet i komiteen har balansert dette på ein god og dekkjande måte når dei seier at

«staten fastsetter de nasjonale mål, etterspør resultater på forskjellige områder og iverksetter nasjonal satsing, men det er opp til kommunesektoren å definere redskapene for utviklingsarbeidet».

Eg er glad for at eit relativt breitt fleirtal i kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen sluttar seg til hovudlinjene i stortingsmeldinga. På visse punkt har komitefleirtalet gjeve utfyllande merknader som presiserer og utdjupear meldingsteksten på ein positiv og god måte. Det gjev nyttige signal både for det vidare arbeidet i departementet og for oppfylginga lokalt i kommunar og fylkeskom-

munar og i den enkelte skulen eller lærebedrifta. Eg registrerer m.a. at fleirtalet er oppteke av

- å stimulere til omorganisering og bruk av nye arbeidsmåtar
- å dra elevar, foreldre/føresette og partane i arbeidslivet meir aktivt inn i vurderings- og kvalitetsarbeidet
- å forbetre systema for nasjonal rapportering og samstundes unngå meir byråkrati og unødvendig rapporteringsplikt
- å supplere tradisjonelle testar og prøver med metodar som fangar opp alle sider ved læringsarbeidet

Komiteen støttar forslaget om eit forsøksprosjekt med å opne skulen for eksterne ressursgrupper, såkalla «kritiske venner». Eg trur eit slikt prosjekt kan flytte fokuseringa frå ein lite fruktbar debatt om kontroll og inspeksjon til ein meir konstruktiv dialog om korleis skulen kan dra nytte av kontakt med og impulsar og råd frå miljø og ressurspersonar utanfrå. Eg er vidare svært godt nøgd med at komitefleirtalet støttar forslaget om å samla ressursar og kompetanse som i dag er spreidde på fleire instansar, i eit nasjonalt utviklingssenter. Komitefleirtalet etterlyser på dette punktet ein del avklaringar når det gjeld arbeids- og oppgåvefordeling og organisasjonsstruktur, m.a. i forhold til utdanningskontora. Eg ser klart at det er behov for å gå opp nokre grenseoppgangar, og vil kome attende til Stortinget med ei nærare vurdering av dette, slik det er bede om i innstillinga.

På eitt sentralt område utfordrar ein samla komite Regjeringa: når det gjeld satsing på IKT som pedagogisk arbeidsverktøy i skulen. Det framgår ikkje klart av forslaget kor langt komiteen vil gå når det gjeld t.d. statleg økonomi til investeringsoppgåver, som i utgangspunktet er eit kommunalt ansvar.

Eg lova i den utdanningspolitiske utgreiinga mi i mai at eg seinare i år ville leggje fram ein revidert nasjonal handlingsplan for bruk og utvikling av IKT i utdanninga. Det vil vere naturleg for meg å sjå komiteen sitt forslag i samanheng med dette planarbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Grete Knudsen (A): Jeg er helt enig med statsråden i at komitefleirtallet har funnet en fin balanse mellom nasjonal og lokal vurdering og vektlegging mellom dem. Et av de få områdene der Arbeiderpartiet og SV er uenig med regjeringspartiene, er når det kommer til ressursituasjonen. Synnøve Konglevoll viste til hva KS har sagt om økonomien for 1998 og også for inneværende år, nemlig at den situasjonen også går ut over barn og unge. Også undersøkelser som Lærerlaget nå har foretatt i 199 av sine lokallag, har vist at for å kunne greie å oppfylle en egenandel for eldreforhøvet, har man tatt midler fra spesialundervisningen, fra delingstimene osv. Men statsråden sier i meldingen at det ikke er større ulikheter nå enn at man kan leve med det.

I et TV 2-program den samme kvelden som komiteen avgav innstillingen sin, ble det offentliggjort at det helt konkret er eldrepengene som blir tatt fra skolen, og så sier statsråden at han vil vurdere enten øremerking eller å

gå mye mer over til helt frie midler, slik at det ikke spesielt er skolen som blir skadelidende.

Jeg tror ikke at man kan fortsette en ordning der skolen til de grader lider, slik det er kommet frem i flere undersøkelser. Og spørsmålet er: Vil statsråden nå ta i bruk øremerkede midler, eller har han startet den andre delen av arbeidet – nemlig å gå over til enda mer av de frie midlene?

Statsråd Jon Lilletun: Eg har gjennom ganske fyldige rapportar frå utdanningsdirektørar og andre dokumentert ein situasjon med forskjellar i skulen, men med dei konklusjonane som eg trekkjer, at det ikkje er grunn til å seie at somme ikkje oppfyller lova sine minstekrav. Men eg har òg sagt at i dei kommunane som har lege lågt lenge, er det urovekkjande, og der vil vi fylgje utviklinga nøye.

Så har denne debatten gått vidare – slik som komiteleiaren seier – og det er sagt at Lærarlaget har ei undersøking som er slik og slik, og som på ein måte viser at konsekvensen av dei store satsingane på andre sektorar vil gå ut over skulen. Eg fekk òg av TV 2 – som det vart nemnt her – opplyst at komiteleiaren ynskjer å drøfte andre måtar å organisere overføringane til skulen på, for å unngå akkurat det. Det vart ikkje framstilt for meg som at det her låg føre noken konklusjon frå Arbeidarpartiet si side, men at ein ynskte å drøfte det. Det synest eg òg det er grunn til å gjere. Difor har eg teke imot den utfordringa og sagt at dersom utviklinga etter dei opplysningane som vi har lagt fram her, viser ein meir dramatisk situasjon, er det klart at vi må sjå på det, og vi har sagt vi skal fylgje utviklinga nøye.

Eg trur at det lokale sjølvstyret hadde vore best tent med at vi i minst mogleg grad hadde øymerkt. Men no har både regjering og eit nesten samrøystes storting i stor grad gjennomført desse store satsingane, og der har øymerking vore med. Dermed er det klart at då er på ein måte vedtaka gjorde. I den situasjonen står vi, og så må vi fylgje utviklinga. Den debatten som komiteleiaren har invitert til, vil statsråden delta i.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Ursula Evje (Frp): Statsråden har nettopp tatt opp to forhold som jeg synes det er viktig å se litt nærmere på.

Det ene kom han inn på i replikksvaret sitt. Det er lovens minstekrav, ja lovens minstekrav til system, bygninger og timer, ikke minstekrav i forhold til kunnskapsmål hos den enkelte elev.

Videre hadde han i sin innledning noe å si om det som er viktig å lære, og da er det naturlig å undres over hvem som til enhver tid definerer hva som er viktig for alle å lære, og hvordan dette målet om det viktige oppnås. Hvilke kriterier legger statsråden til grunn for sin strategi for vurdering og utvikling av «einskapsskolen» nettopp for å komme fram til hva som er viktig å lære? Kvaliteten blir skapt lokalt i forholdet mellom den enkelte lærer og det enkelte barn – og kunnskapen sitter faktisk hos det

enkelte barn. Innenfor et utviklingsperspektiv som statsråden er veldig opptatt av – hans brennende ønske om å utvikle videre, lage forsøk, få forsøkene igjennom – må det være betimelig å spørre om staten, ved statsråden, fastsetter nasjonale mål og kriterier for dette, og i henhold til nettopp hva.

Statsråd Jon Lilletun: Eg siterte i mitt innlegg det som komitefleirtalet har summert opp av kva som er viktig å lære. Det synest eg var ganske gode formuleringar, og det var dei eg tok med vidare.

Kva eg så er oppteken av, både i forsøk og i utviklingsarbeid lokalt, som representanten Ursula Evje kom inn på, skal eg prøve å seie litt om. Nokre andre talarar har òg vore inne på det i dag.

Reform 94 og Reform 97 inneheld spennande ny tenking om lærarrolla, elevrolla og prosjektbasert læring. Vidare har vi fått veldig gode dokumentasjonar på at det er i den grad ein klarar å engasjere eleven i deltakinga av læringa, eleven får læringsutbytte. Engasjementet tel meir enn rammefaktorane rundt.

Undersøkingane viser vidare at vi ikkje har kome i mål med reformene når det gjeld desse tilhøva. Det er ei utvikling på gang, men ikkje i så stor grad som vi kanskje trudde. Det er viktig at vi no får angsten vekk frå læraren, som på ein måte har følt ei byrde på sine skuldrer som er vorten tildelt han av oss sentrale politikarar, og i staden kjem med ei tillitserklæring til han om at vi trur det er mogleg å få til ei nasjonal utvikling. Vi skal lage eit system, slik eg prøvde å forklåre i innlegget mitt. Vi er ikkje ferdige med det, det vedgår eg, men vi har vist til ein veg for korleis vi kan finne balansen mellom det lokale engasjementet og arbeidslysta, og likevel ha eit nasjonalt oversyn over kva resultat vi får ut av det.

Inge Lønning (H): At resultatene skapes lokalt, er det ingen uenighet om. De skapes selvsagt i det daglige arbeid i det enkelte klasserom.

Det som er spørsmålet, er hvorledes kan man utløse de skapende kreftene i skolemiljøet i den enkelte klassesituasjon, og samtidig sikre at det er nasjonal likeverdighet når det gjelder læringsresultater. Det er på det punkt jeg har følelsen av at den melding statsråden har lagt frem, ikke gir noe svar, fordi den i det hele tatt ikke gir noe klart svar på hvordan den nasjonale likeverdighet skal tilveiebringes. Man kan si uendelig mye vakkert om det lokale initiativ, men hvis vi vil fastholde prinsippet om at vi skal ha et likeverdig nasjonalt skoletilbud, skylder statsråden å gi et svar på hvorledes dette *nasjonale* hensyn skal ivaretas.

Jeg påpekte i mitt innlegg tidligere i dag at det avsnittet som handler om erfaringer fra andre land, er det tynneste av samtlige avsnitt i hele meldingen, og det er i det hele tatt ikke, så langt jeg kan se, gjort noe forsøk på å trekke veksler på erfaringer fra andre land og deres skolesystem. Jeg vil gjerne høre statsråden kommentere litt nærmere hvorfor han ikke har gjort noe forsøk på å vurdere de muligheter som måtte ligge i andre lands måte å gjøre dette på?

Jeg siterte tidligere i dag fra statsrådets intervju med Aftenposten i går, og jeg har et spørsmål i den sammenheng: Når det gjelder privatskoler, bruker statsråden ordene kontroll og kontrollør, og avviser ethvert selvbetjeningsprinsipp. Det er ingen som etter eget skjønn skal invitere kritiske venner der. Hvorfor er det som er riktig når det gjelder private skoler, spinn galt når det gjelder den offentlige skolen?

Statsråd Jon Lilletun: Fyrst vil eg seie meg glad for at representanten Lønning sa det var eit godt sitat og ganske godt uttrykt, men sanninga er at det er likebehandling av private og offentlege skular. Vi har ein del føresetnader til dei skulane vi godkjenner. Dei får sjølvstekt unnatak: Steinerskulen når det gjeld pedagogisk fridom, og livssynsskulane når det gjeld meir å fordjupe seg i si retning. Dei skal likevel lære det som er allment, og det er utdanningskontora, altså vårt eige system, som skal ha eit tilsyns- og rettleiingsansvar i forhold til det. Offentlege skular må òg halde seg til akkurat det same systemet, så her er det likebehandling av desse to skuleslaga.

Eg har etter representanten Lønning's innlegg i dag lese gjennom det internasjonale avsnittet i meldinga. Det må òg sjåast litt i forhold til ei tidlegare stortingsmelding, der det var teke med atskillig meir av internasjonale erfaringar.

Skottland har bygt opp eit indikatorsystem som er ganske breitt, og som ikkje berre har i seg element som opplagt kan målast. Det er mykje breiare enn det som karaktersystemet vårt byggjer på. Sverige har gjennomført det vi gjennomfører med kritiske venner som forsøk, men har ikkje ferdig noko opplegg. Danmark har utvikla liknande institusjonar som dei vi utviklar no, men òg med noko i tillegg til det. Alle finn sin veg, men alle er på leiting, det skal ein òg vedgå.

Dersom representanten Lønning les gjennom mitt innlegg, ser han at eg òg nemnde ei rekkje tiltak for å sjå på nivået ute. Eg har sagt at vi annakvart år skal kome med ei grundig melding til Stortinget – ein god måte å utnytte det rapporteringssystemet på – slik at Stortinget får eit høve til å diskutere korleis det står til i norsk skule. Eg meiner vi gjev like mykje svar i vår stortingsmelding og i komiteinnstillinga, som det noko fragmentariske innlegget frå Lønning og det som står i innstillinga frå Høgres mindretal.

Rolf Reikvam (SV): Jeg har lyst til å starte med å gi ros til statsråden fordi han lot være å prøve å lage et nasjonalt vurderingssystem og gikk over til å foreslå en nasjonal strategi, for når vi ser på hva Høyre har foreslått her i dag, når en ser på hva de ser for seg når det gjelder vurderingssystem, kunne det ha gått riktig ille. Så jeg må si at jeg er glad for at vi i dag ikke behandler en melding hvor vi diskuterer skoletilsyn, diagnostiske prøver, karakterer på mellomnivået og standardiserte prøver. Det hadde vi kanskje kommet til å sitte igjen med hvis vi skulle prøve å lage et nasjonalt vurderingssystem.

Så over til det som jeg egentlig har lyst til å komme inn på i forhold til i statsrådets innledning, nemlig en-

hetsskolen og egenbetaling. I meldingen sies det at i 9 pst. av kommunene finnes det skoler som tar betaling for lærebøker. 15 pst. av kommunene har skoler som tar betaling for skrive-, kladde- og tegnesaker. Dette står i stortingsmeldingen. Og mitt spørsmål til statsråden blir: Menner han at det er forsvarlig og i samsvar med norsk lov at vi har skoler i dette land som tar betaling for den type undervisningsmateriell? Og hvis svaret er at dette ikke er i samsvar med norsk lov, hva vil da statsråden gjøre utover at han registrerer det og følger det nøye for å se utviklingen? Hvis det er i strid med norsk lov å ta betaling for denne type undervisningsmateriell, må det komme klar beskjed om at slik skal vi ikke ha det i norsk skole. Den type materiell skal foreldrene ikke betale for.

Så sa statsråden noe til Grete Knudsen som gikk på at hvis situasjonen når det gjelder likeverdig utdanningstilbud og ressursinnsatsen blir dramatisk verre enn den er i dag, må vi se på øremerking eller minstestandarder. Hvor mye mer dramatisk skal situasjonen bli før statsråden vil se på det?

Statsråd Jon Lilleun: Til det siste fyrst. Vi har hatt ei grundig innhenting av informasjon, og ho har ikkje gjeve grunn til å seie at nokon ikkje oppfyller lovas minstekrav. Det må vere klart at vi ikkje kan gripe inn i forhold til kommunar som gjer det dei er pålagde. Samstundes veit vi at det er ein del meldingar om at dette forverrar seg. Det er ikkje eit godt nok grunnlag for å agere, men eg har sagt at eg er open for å vere med i ein debatt om det, for eg skal vedgå at eg for min del ikkje såg kor store konsekvensar det kunne få at ein øyremerkte midlar til ein så stor del av dei nye reformene, og eg trur vel, utan å vere uvyrdsam, at det ikkje er sikkert at Stortinget heller heilt gjorde det. Og det synest eg at vi må kunne diskutere, men eg kan ikkje kvantifisere kor mykje meir.

Så til det med eigenbetaling. Her vil departementet i eit rundskriv til kommunane peike på det som er gale, i den grad det er snakk om dokumentasjon på at ein bruker eigenbetaling der ein ikkje skal gjere det. Når det gjeld det daglege skulearbeidet, vil det verte sagt klart ifrå til kommunane at dette er det ikkje høve til, og lova vil klart verte presisert i så måte.

Inge Lønning (H): Jeg var ikke helt tilfreds med noen av de to svarene statsråden gav.

Når det gjelder dette med det internasjonale perspektiv, finnes det flere europeiske land enn Danmark og Sverige og nordspissen av de britiske øyer. Det finnes ganske mange europeiske land med skolesystemer som er jevnførbare med vårt norske, og det jeg synes er mangelfullt når man skal lage en stortingsmelding som skal drøfte i sin fulle bredde og dybde spørsmålet om nasjonal evaluering, er at man da ikke i det hele tatt er interessert i å trekke sammenligninger med andre europeiske land og de erfaringene som er gjort der.

Så til statsrådens svar på min henvisning til intervjuet i Aftenposten. Jeg må nok si at jeg er enda litt mer forbauset over det svarets plassering på siden av spørsmålet. For det statsråden gjør, er faktisk å si noe langt mer enn å

henvise til at det eksisterer utdanningskontorer. Han sier at han skal systematisere tilsynet med privatskolene, og han sier at det er viktig at man fastholder at det ikke er den som kontrolleres, som skal utpeke kontrolløren, hverken i denne eller i noen annen sammenheng. Og det er der jeg får problemer med logikken. Statsråden legger frem en stortingsmelding om den offentlige skolen, hvor han argumenterer aktivt mot nettopp det prinsippet som han her anser som helt selvsynende når det gjelder kvalitetssikring av de private skolene. Derfor må jeg gjenta spørsmålet: Hvorfor er denne kvalitetssikringen nødvendig i private skoler, mens den ikke er nødvendig – men ifølge stortingsmeldingen tvert imot skadelig – i den offentlige skolen?

Statsråd Jon Lilleun: Det siste fyrst, igjen: Her gjev staten, Kyrkje-, utdannings- og forskingsdepartementet, ein del pålegg både når det gjeld i kva grad ein får høve til å fråvike lærarplanen, og når det gjeld kva ein må ta inn som supplering.

Det er ein del skular som har fått godkjenning for pedagogiske opplegg – for fyrste gong – t.d. livssynsskular. Dei får på ein måte ein profil, som det ikkje har vore før, men dei har fått klare føresetnader for profilen. Dette vil vi no ha ei systematisk oppfølging av, for etter at eg har gått igjennom på kva måte vi kontrollerer private skular, ser eg at det har vore noko tilfeldig, og eg vil då bruke utdanningskontora for å få ein systematisert gjennomgang av det.

Den delen av svaret som representanten Lønning heldt seg ganske mykje til, gjekk i stor grad på tilsyn i forhold til heimeundervisning og prinsippet kven det er som til sjuande og sist, etter at ein har samarbeidd om det, skal ha det endelege ordet. Og det endelege ordet må etter mitt syn det offentlege ha.

Så til det svaret på spørsmålet om det internasjonale avsnittet, som representanten Lønning ikkje var nøgd med. Eg skal gje representanten Lønning rett på eitt punkt: Det kunne godt ha vore meir omtale av fleire land, og det kunne godt ha vore ein djupare analyse i det avsnittet. No må eg nok seie at presisjonsnivået til representanten Lønning heller ikkje var spesielt høgt i dag. Når det gjeld det alle land i Europa akkurat no gjennomfører, som han sa, inkluderte han m.a. våre nordiske naboar, som slett ikkje gjennomfører det som Høgre foreslår her, men som heller gjennomfører noko som Regjerings foreslår. Så vi kan vel vere samde om at både representanten Lønning og statsråden kunne gått grundigare inn i dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Anneliese Dørum (A): Den norske grunnskolen er en av årsakene til at Norge er et av de land i verden hvor det er minst forskjell på folk. Norge er et av de mest egalitære samfunn i verden, og det er en viktig kvalitet i seg selv. Trass i mangler og skavanker er skolen den mest stabile og gjennomorganiserte institusjonen som vender

seg til barn og ungdom. Det er derfor svært viktig at skolen vår blir så god som overhodet mulig.

Denne meldingen er et ledd i arbeidet med å gjøre skolen enda bedre. Det er mange gode vurderinger som er gjort i meldingen, og Arbeiderpartiet slutter seg stort sett til den og skriver seg sammen med regjeringspartiene i innstillingen.

Barna møter skolen med ulike forutsetninger. De er mer eller mindre skikket til å møte vilkårene i et komplisert skolesamfunn. Mange mener det er et dristig prosjekt å sette en klasse på 20-30 elever på et felles opplegg, men lærerne må likevel vanligvis gjøre det. Og som vi vet, går det ikke lang tid før det har utkrystallisert seg en gruppe elever som f.eks. har lærepblemer, atferdsproblemer eller leseproblemer. Disse elevene vil oppleve at de er tapere, og i den situasjonen vil de fleste befinne seg under hele skolegangen. Dette er bl.a. en situasjon som vi bør kunne unngå å sette barna våre i.

Vi kan spørre om vi virkelig møter skolebarna på en god måte. 5-6-åringer sprudler av ideer, spørrelyst og kunnskapstørst. Etter mitt skjønn må det viktigste skolen kan gjøre, være å ta vare på disse egenskapene hos barna. Når vi møter dem igjen som 15-16-åringer, ser vi dessverre hvor langt vi har igjen før vi har maktet å skape en skole som gir næring til den medfødte lærelysten.

Jeg vil særlig ta for meg ungdomsskolen i innlegget mitt i dag, for det er kanskje det skoleslaget vi har glemt i de senere årene med skolereformer. Der tror jeg det er mye som må gjøres bedre, særlig fordi denne gruppen elever er i den mest sårbare alderen, de er mellom barn og voksne.

Arbeiderpartiet ønsker flere voksne inn i ungdomsskolen, ikke nødvendigvis lærere, men flere voksne som kan være med og bedre læringsmiljøet. Jeg vil vise til en kommune i Akershus, nemlig Bærum kommune, som nå har vedtatt en ungdomsplan. I den planen går de inn for at skolene skal gis anledning til å ansette miljøarbeidere i ungdomsskolen. Vi tror at flere voksne vil være med på å bedre læringsforholdene i ungdomsskolen.

Vi ønsker også at den individuellbaserte vurderingen ved hjelp av karakterer på ungdomstrinnet på sikt bør utgå. Karakterer og eksamenssystemet har hatt to praktiske formål, dels å danne grunnlaget for utvelgning til yrke og videreutdanning og dels å være et motiverings- og disiplineringsvirkemiddel.

Det har vært mye diskusjon om karakterer her i dag. Særlig har jeg merket meg at Høyre og Fremskrittspartiet har veldig stor tro på karakterenes oppdragende virkning. Men ingen har hittil kunnet påvise positive virkninger av et slikt system. Mange mener at barneskolen har blitt en bedre skole etter at den formelle vurderingen ble borte. Barnetrinnet har i hvert fall fått en mulighet til å praktisere en lærings-sentrert evaluering, der elevene kan få tilbakemelding om fremskrittene sine og dermed få grunnlag for selvinnsett, interesseutvikling og selvtillit.

Tomas Norvoll (A): Det er en voldsomt stor forskjell på høyre- og venstresiden i Stortinget når det gjelder ut-

dannings- og skolepolitikken. På den ene siden har vi Fremskrittspartiet og Høyre, som utelukkende snakker om kontrolltiltak. De vil ha skoletilsyn, de vil ha diagnostiske prøver på alle klassetrinn, de vil ha standardiserte prøver, og Fremskrittspartiet vil til og med ha et eget klageorgan. Altså: Hele poenget deres er at de skal få skolen bedre gjennom å teste elevene og lærerne. Hvis en bare henger over skuldrene på lærerne og elevene, så skal det aller meste bli bra. Det er mulig at en slik skole vil kunne skape en del vinnere. Det er klart at de som takler en slik situasjon, som får press på seg og kommer gjennom det, vil bli vinnere i samfunnet. Problemet er at vi også får tapere, de som ikke henger med, som får et inntrykk av – og får bekreftet – at de ikke er så bra, og som blir beskyldt for ikke å være så bra og så dyktige og så verdifulle som sidemannen er, på bakgrunn av at de har litt dårligere karakterer i en del fag.

Den skoletenkningen er forferdelig gammeldags. Jeg skjønner ikke hvordan man år etter år greier å stå her og si nøyaktig det samme og kjempe for at skolen skal bli mer og mer gammeldags. Det må være enkelt for representanten Lønning å holde innlegg her i salen om skolepolitikk, for han kan strengt tatt bare bruke det samme innlegget som han brukte i fjor, som han brukte året før der, og som høyrefolk har brukt i uminnelige tider.

På den andre siden har vi den politikken som bl.a. Arbeiderpartiet står for, hvor vi vil gjøre noe med undervisningen og skolemiljøet. Vi går inn for at det skal være flere voksne i skolene. Vi går inn for en ordning med bedre og billigere lærebøker. Vi ønsker en satsing på innemiljøet og innemiljøet, og vi ønsker en sterkere elevmedvirkning. Hvis rammebetingelsene er der, stoler vi på lærernes kompetanse og elevenes evne og vilje til å lære.

«Om einskapsskolen» er undertittelen på denne meldingen. Enhets-skolen betyr at skolen må være for alle, at det må være likeverdige tilbud, og at vi ikke må ha en skole som skaper unødvendige skiller, men som bygger bruer mellom elevene. En oppsplitting i grupper på alle mulige måter er veldig uheldig. I denne sammenhengen kommer debatten om private skoler inn. Vi mener at det er gjennom at barna går på skole i lag, at de er sammen, at de lærer seg toleranse og utvikler forståelse. Hvis forskjellige grupper trekkes ut av enhets-skolen, rives skolemiljøet sund, og vi får en veldig uheldig oppsplitting.

En av hovedoppgavene til skolen er å sette barn og ungdom i stand til å møte det samfunnet som er utenfor. Vi vet at samfunnet er forferdelig komplekst, og vi vet at det blir mer og mer sammensatt. Hvis vi ikke da greier å holde på at vi skal ha en skole som er for alle, som gir alle de samme mulighetene og en felles ballast, risikerer vi å få en krasj når disse ungdommene skal ut i samfunnet og møte et samfunn som er så komplisert. Derfor er det veldig leit at det ser ut som om private skoler nå nærmest blir godkjent over disk, og at de begynner å bli en trussel mot enhets-skolen. Regjeringen gjør ingenting.

Det er greit nok at Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti er prinsipielt uenig om mange ting når det gjelder synet på privat og offentlig skole. Men det som jeg synes er ganske utrolig, er at man ikke engang vil ta innover

seg at det er et problem. Mitt inntrykk er at man kniper øynene igjen, lukker ørene og håper at alt går bra. Riktignok kunne jeg i dag i replikkordskiftet etter statsrådets innlegg kanskje spore en bitte, liten innrømmelse, da han sa noe slikt som at oppsynet med private skoler har vært for tilfeldig. Nå vet ikke jeg hva statsråden har tenkt å gjøre med det, men i alle fall var jo det en ørliten innrømmelse. Det var nå litt, men det er fortsatt langt igjen før dette er bra.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en tale tid på inntil 3 minutter.

André Kvakkestad (Frp): Jeg har forståelse for at SV i en tidligere replikkrunde ikke ønsket å berøre konsekvensene av sin egen skolepolitikk, med tanke på geografiske inntak. Jeg vil derfor la det ligge i denne runden og konsentrere meg om en del av de andre problemene man får i dagens skoleverk.

I dag er det altfor mange barn som ikke får det nødvendige faglige utbyttet av å gå i den her forherligede enhetsskolen. Så mange som 20 pst. anses å ville bli funksjonelle analfabeter. Dette kan nok etter vår mening skyldes at dagens skoleregime kun er opptatt av systemkontroll og ikke nevneverdig opptatt av innhold og evaluering av dette.

For å sikre at elever får de nødvendige kunnskaper og ferdigheter foreslår Fremskrittspartiet at det etableres en uavhengig instans som får denne viktige oppgaven. Det bør etableres et system som ligner på det engelske OFSTED-systemet, hvor man har uavhengige skoleinspektører som evaluerer skolene. Disse må ha tilstrekkelig faglig kompetanse og bør således ikke nødvendigvis være inspektører på heltid. Norge har riktignok ikke lange tradisjoner for dette, og en direkte overføring av systemet vil naturligvis ikke være problemfri. Det er således også interessant at Arbeiderpartiet, som i sin skolepolitikk omfavner Tony Blair i England og hans skole, ikke ønsker å innføre i praktisk politikk og skolehverdag det de faktisk går ut og forteller er det gode, og det man bør satse på.

Fremskrittspartiet mener det bør etableres et direktorat som har egen direktør og eget styre, og man kan naturligvis vurdere hvorvidt dette direktoratet skal ha noen andre oppgaver. Men det viktige er at det foretas en opprydding i skolebyråkratiet, og at det gis klare ansvarsforhold, slik at man unngår rolleblending.

Når det gjelder hvilken kompetanse inspektørene skal ha, vil det naturligvis være et spørsmål om hvilken studieretning som skal evalueres. Ved siden av personer med nødvendig pedagogisk bakgrunn kan det også tenkes at man burde vurdere lokale ressurspersoner med kompetanse innenfor mange felt, og f.eks. – og ikke til sist – ønsker man faktisk også et samarbeid med noen som utgjør en betydelig utdanningsfaktor i den videregående skole.

Einar Olav Skogholt (A): For vel et år siden, nærmere bestemt den 28. mai 1998, fremmet jeg en interpellasjon

om situasjonen i grunnskolen i Kongsvinger kommune.

Samtlige foreldre/foresatte sluttet seg til foreldreaksjonen "Grensen er nådd», og den 11. mai f.å. ble alle skolebarna, ca. 2000, tatt ut av undervisningen. Denne aksjonen ble igangsatt da foreldre/foresatte mener at barna deres ikke får et likeverdig skoletilbud sammenlignet med tilbudet i andre kommuner.

I møter med foreldre- og lærerråd har de hevdet:

- De såkalte § 8-elevene får bare ca. 50 pst. av de ekstra ressursene PP-tjenesten anbefaler.
- 6-årsingsreformen er innført uten at flere lærere er tilstilt – lærerne er tatt fra de øvrige klassene.
- Det er høyt sykefravær hos lærerne, samt mange ukvalifiserte vikarer.
- Flere skoler mangler lokaler til kroppsøving.
- Mange av skolene har dårlig inneklima.

Listen kunne vært mye lengre.

Et år etter er ikke situasjonen vesentlig bedret. Jeg er redd for at flere kommuner i Norge har et lignende forhold i skoleverket, og viser i den forbindelse til resultatene fra undersøkelsen til Norsk Lærerglag i 199 lokallag.

Jeg skulle ønske at man både lokalt og sentralt ville satse enda sterkere på undervisning og kompetanseutvikling. Dette er svært viktig både for det enkelte menneske og for det enkelte distrikt.

Kommunene er pålagt mange store oppgaver, ikke minst innenfor eldreomsorgen. Det pågår en nødvendig utbygging av eldreomsorgen i alle våre kommuner, og det har det vært en enstemmig tilslutning til her i huset.

Dessverre sliter mange kommuner med dårlig økonomi, og for å makte eldresatsingen må man nedprioritere andre sektorer. Dette har i mange kommuner gått ut over bevilgningene til undervisning, skolefritidsordninger m.v.

I sitt svar på min interpellasjon viste statsråden bl.a. til at det ville bli utarbeidet en tilstandsrapport, som ville bli forelagt Stortinget. Denne rapporten danner grunnlaget for den pågående debatten. Jeg har merket meg at komiteen bl.a. uttaler at alle barn skal ha like muligheter til å utvikle seg etter egne evner, utviklingsnivå og behov.

Det er viktig å sikre et likeverdig nasjonalt skoletilbud, slik komiteen har påpekt.

Jeg er spent på hva statsråden vil gjøre for å bidra til å sikre at denne målsettingen kan bli en realitet i alle våre kommuner.

Petter Løvik (H): Eg konstaterer at regjeringspartia insisterer på å gå inn på forsøk med karakterfri ungdomsskule, i lag med Arbeidarpartiet og SV. Dette er – slik vi òg har sett det her i dag – i strid med deira partiprogram. Kristeleg Folkeparti og Venstre har rett nok sagt at dei har andre vedtak som opnar for andre vurderingar i tillegg til karakterar. Det er greitt nok, men «i tillegg til» er svært langt frå forsøk med vurdering utan karakterar. Vi konstaterer at det er slik, og den debatten får vi alltid mulegheit til å ta igjen.

Høgre er i debatten blitt utfordra om kva vi legg i dette med valfridom, spesielt i ungdomsskolen. Vi har frå

(Løvik)

Høgre si side sagt at vi er spesielt opptekne av ungdomsskolen som det trinnet som sannsynlegvis er flaskehalsen i norsk utdanningssystem i dag. Bl.a. seier 30 pst. av elevane at dei likar dårleg eller svært dårleg å gå på skulen i niande klasse. Dette er eit varsku vi bør ta alvorleg, og vi vil prøve å gjere ungdomsskolen litt meir tilpassa den enkelte ved å kombinere basisfag med ein valfridom til anten å fordjupe seg i desse basisfaga eller å gå inn på andre fagretningar.

Vi er også glade for Høgre sitt syn om at læraren er det viktigaste og kanskje det einaste påvisbare enkeltetementet som påverkar kvaliteten i skulen. Vi er opptekne av dette, og vil kome tilbake til det i samband med rekrutteringsmeldinga. Men det er heilt klårt at både lærarar og elevar for å kunne yte sitt beste treng eit læringsmiljø og eit inn klima som stimulerer til læring.

Høgre er opptekne av dette, og vi seier at det er eit klårt ansvar for skuleeigar å sjå til at både inn klima og læringsmiljø er så godt at det er råd å fungere der. Dette står delvis på pengar, men det står også ein del på kunnskap ute i den enkelte kommunen, og vi vil derfor støtte SV og Arbeidarpartiet sitt forslag, nr. 1, som går ut på å opprette eit nasjonalt fagråd for inn klima og læringsmiljø.

Så til slutt til representanten Norvoll, som seier at Høgre utelukkande er opptekne av kontroll, testing, inspeksjon osv.: Det som er vårt poeng, er at vi vil gi den enkelte skulen, den enkelte rektoren og den enkelte læraren mykje større fridom i metode til å organisere undervisninga ut frå lokale forhold og ut frå den enkelte elev sine føresetnader. Men for å sikre at vi likevel skal ha ein likeverdig standard, som vi alle iallfall munnleg uttrykker at vi vil ha, er vi for å sikre det likeverdige tilbodet nøydd for å ha kontrollmekanismer som gir tilbakemelding. Vi vil ha inspeksjonar der ein kan sjå til dette, og – det aller viktigaste – gi råd tilbake om forbetringar i norsk skule.

Arne Lyngstad (KrF): Vi har de siste årene vært gjennom flere skolereformer i et til dels høyt tempo. Fokus har vært strukturendringer og nye læreplaner. Regjeringen konstaterer i meldingen at innholdsbiten av reformene har gitt størst problemer.

Kristelig Folkeparti er enig i at vi nå trenger å fokusere på innholdsreformen. Skal vi lykkes i det, må vi få en prosess på den enkelte skole om det pedagogiske og faglige ståsted. Fokusering på innholdet innebærer også at en må bruke lokalmiljøet som læringsressurs. Videre gjennoppdages skolelederen som inspirator og drivkraft i skolemiljøet. Skal vi lykkes, må også den enkelte lærer få økt selvtillit i undervisningen. Det er i denne sammenheng vi må forstå strategien for nasjonal vurdering. Her er hjørnesteinen skolebasert vurdering med deltakelse fra kolleger, foreldre og elever. Kristelig Folkeparti er opptatt av at skal vi få en god og spennende lokal skoleutvikling, må også lokale instanser ta ansvar og få delta. På den enkelte skole må skolelederen være en drivkraft. I den enkelte kommune må skoleadministrasjon og politisk ledelse ta ansvar, men det er også ønskelig å gi inn-

holdet i skolen en lokal forankring, og da må også representanter fra nærmiljøet tas med. Det kan være representanter fra lokalt næringsliv og lokale lag og foreninger. Jeg har tidligere oppfordret til å opprette kommunale utviklingsråd som en drivkraft for lokal skoleutvikling. Dette kan være kjernen i et lokalt nettverk for skoleutvikling og lokal forankring av skolens virksomhet.

Vi har nå fått en ny forsøksparagraf i opplæringsloven. Jeg håper at skoler og kommuner bruker denne, og at statsråden praktiserer denne på en romslig og saklig måte. Jeg er glad for at Regjeringen nå griper tak i innholdsreformen og fokuserer på kvalitet og lokal skoleutvikling. Jeg konstaterer at Regjeringen får støtte for dette i dagens debatt.

Ellers konstaterer jeg også at representanten Løvik fra Høyre har ført en tapper kamp for å hindre forsøk med andre vurderingsformer i ungdomsskolen. La meg bare si at Kristelig Folkeparti bryter ikke med sitt program eller landsmøtevedtak, i så måte har jeg god samvittighet.

Rolf Reikvam (SV): Representanten Kvakkestad mente at han ikke hadde fått svar på et spørsmål som han hadde til meg, som gikk på geografisk inntak. Det skal jeg innledningsvis prøve å hjelpe ham litt med.

Når det gjelder inntak til grunnskolen, er kanskje Kvakkestad orientert om at det er fastsatt i opplæringsloven at elevene primært skal tas inn ved sin nærmeste skole, så jeg følte ikke behov for å si noe særlig mer om dette. Det er jo en lovformulering som har bred tilslutning her i salen.

Hvis det var videregående skole han var opptatt av, så har vi i SV, sammen med ganske mange andre partier her i salen, vært tilhengere av geografisk inntak til allmennfaglig studieretning. Det er vel egentlig det vi snakker om, og det er der vi har et problem. Jeg må si at vi er stolte over det systemet vi har rundt om i de fleste fylker, hvor en tar inn elever på bakgrunn av hvor de bor og plasserer dem i skoler avhengig av bosted, i motsetning til det systemet som er utviklet i Oslo, hvor en tar inn elevene avhengig av de fagkarakterene de har samlet i hop i grunnskolen. Det er en dårlig måte å plassere elever på. Vi ser en utvikling i retning av A- og B-skoler, og det er en utvikling som vi ikke ønsker. Derfor har vi for allmennfaglig studieretning i videregående skole – for det er det vi snakker om – vært tilhengere av at elevene skal plasseres på skole avhengig av bosted.

Det har vært en del begrep som har blitt kastet ut her, uten at vi har definert dem. Begrepet «enhetsskole» har Høyre brukt gang på gang uten at noen har gjort forsøk på å definere begrepet. Jeg føler behov for, nå på slutten av debatten, å definere hva jeg legger i dette begrepet.

Enhetsskolen er for meg en skole for alle barn. Det er en skole med individuelt tilpasset opplæringstilbud, det er en skole med felles læreplaner, en generell del og de ulike fagplaner, og det er ikke minst en skole med sammenholdte klasser. For meg er dette fundamentet for enhetsskolen. Med en slik definisjon av begrepet burde det være åpenbart også for Høyre at det nesten blir tullele å definere videregående skole som en enhetsskole. Vi har

en videregående skole der flest mulig skal gå, det er det viktig å understreke, men det blir ikke en enhetsskole av den grunn.

Så litt til slutt om karakterer. Det som er ulempen med karakterer, og det som er galt med individuelle karakterer, er at vi får en feilfokusering på deler av læreplanene, vi får en rangering av elever og en rangering av skoler, der konkurranseparametrene er gjennomsnittskarakterer. Det ønsker vi ikke.

Inga Kvalbukt (Sp): Skolens fremste mål skal være å utvikle elevens evner og være en plass der eleven trives og ser seg selv og det han eller hun representerer, som viktig. Vi må være åpne for forskning og utprøving – vi skal ikke gjette, men vi skal vite hva som gir gode resultater i skolen.

I denne sammenhengen har jeg lyst til å nevne hva jeg selv opplevde på den lille skolen der jeg har jobbet i mange år og også hadde elever. Vi hadde tre ungdomsskoler i kommunen. Vår skole var den eneste som gav avgangsklassene mulighet til en dags yrkesarbeid, ergo fikk elevene på vår skole mange færre timer teoriundervisning enn elevene på de to andre skolene, som var større skoler i kommunen. Da vi kom til eksamen, hvilken skole hadde det beste teorieresultatet? Riktig, det var vår skole! Så det er ikke bestandig at et høyt tall på teoritimer gir det beste teorieresultatet. Jeg ønsker at vi skal få denne muligheten tilbake igjen.

Elevene i skolen ønsker først og fremst å bli sett, de er ikke annerledes enn oss voksne der, og jeg ser det sånn at karakterer også kan være en måte å se elevene på. Det kan angi hvor de står i forhold til seg selv på et tidlig tidspunkt, og det kan angi hvor de står i forhold til andre. Det kan virke stimulerende. Karakterer kan være med på å gi selvtilit til elever som i klasserommet føler de faller igjennom. Jeg har selv sett stjernene i øynene hos den eleven som følte seg som en taper, men åpnet karakterboka og så toppkarakter i f.eks. forming eller kroppsøving.

Jeg er glad for at flertallet mener at alle skoler skal definere sin pedagogiske utdanningspolitiske plattform innenfor rammen som lover, læreplaner og politiske vedtak gir rom for. Dette ser jeg gir stort rom for lokal tilpassing.

Det er viktig med håndterlige og enkle rapporteringssystemer og rutiner som gir minst mulig byråkrati. Jeg har møtt lærere som har sagt: Jeg heiv planene og begynte å undervise. Jeg ser ikke bort fra at jeg selv har gjort det samme. Slik jeg ser det, er det viktigere med grundige rapporter enn altfor detaljerte planer. Vi trenger ikke å oppfinne kruttet mange ganger. Det skjer noe i norsk skole. Vi har fått mange nye, gode læreverk. Samfunnsfagbøkene har vært kritisert. Jeg har selv nettopp undervist i samfunnsfag, og jeg syntes det var fantastisk interessante bøker – elevene syntes visst det samme.

Vi har en sammensatt virkelighet, og forholdene i skolen er verken like eller statiske. Vi må anerkjenne retten til ulikheter, ulikheter er berikende. Vi skal ikke ha en enhetsskole som ensretter, men en enhetsskole som

aksepterer, respekterer og utvikler mangfoldet. Vi må også se alle aktørene vi har fått i skolen, som en ressurs – organisasjoner tilbyr utdanning, arbeidsplasser er åpne.

Til sist vil jeg nevne at da jeg skulle undervise om elverk, tok vi ikke for oss turbinene etter boka, da kontaktet vi Statkraft og besøkte dem.

Inge Lønning (H): Representanten Reikvam sa til hr. Kvakkestad med henvisning til tidligere replikkordskifte, at den måten man fordeler elevplasser på i videregående skole i Oslo, er en dårlig måte. Nå viser en ganske fersk undersøkelse at det er en overveldende majoritet av SVs velgere i Oslo som er enig i den måten det nye byrådet gjør dette på. Det er faktisk en meget klar majoritet i samtlige partier, bortsett fra RV, men der er til gjengjeld det statistiske grunnlaget så smalt at prosentregning er risikabelt. Det kan tenkes at det simpelthen skyldes at de fleste også av SVs velgere, har den ganske naturlige oppfatning at skolen er til for brukernes skyld, ikke at brukerne er til for skolens skyld. Det er vel kanskje ikke mer urimelig at man kan velge fritt mellom skoler enn at Stortinget nå nettopp har vedtatt at man også kan velge fritt mellom sykehus.

Det forekommer meg også at representanten Reikvam kom litt skeivt ut i sitt svar i sted når det gjaldt min henvisning til Alfred Oftedal Telhaug. Derfor skal jeg sitere litt mer enn jeg gjorde i sted. I kronikken i Dagbladet på lørdag sier Telhaug følgende:

«Der er ingenting i alle våre forskningsfunn eller mangelen på funn som tyder på at penger anvendt på rammefaktorer gjør skolen bedre. Om skoleåret er langt eller kort, spiller ingen rolle. Om klassene er små eller store, betyr heller ikke noe. Om en anvender informasjonsteknologi eller ikke, resultatene blir de samme.»

Det er altså ikke riktig å tolke Telhaug dit hen som Reikvam gjorde, at han egentlig argumenterer for rammefaktorenes avgjørende betydning allikevel.

Så en liten merknad til representanten Norvoll, som beklaget seg over gjentagelsens hemmelighet. Det er jo hemmeligheten i all pedagogikk, og jeg synes nok også at representanten Norvoll har lært ganske godt i så måte. Jeg har hørt innlegget hans minst fem ganger tidligere bare i dette halvåret, så han er på god vei.

Hvis jeg oppfattet det nye og epokegjørende i Arbeiderpartiets standpunkt til forskjell fra Høyre, skulle det bestå i at man ønsker flere voksne i skolen; det er jo oppsiktsvekkende – dessuten at man er like mye mot private skoler som man alltid har vært; det er også oppsiktsvekkende.

La meg få lov til å komme med et lite hjertesukk når det gjelder Arbeiderpartiets og SVs ganske drastiske argumentasjon mot private skoler. Slik Tomas Norvoll formulerte det, skal enhetsskolens velsignelse være at der lærer man toleranse. Man skal altså tvinge folk til å lære seg toleranse. For jeg oppfatter jo både Norvoll, og merknaden fra Arbeiderpartiet og SV dit hen at det ikke er som komitelederen sa tidligere i dagens debatt, at enhetsskolen skal være så god at den kan konkurrere på like

fot. Da er vi 100 pst. enige. Men man ønsker jo faktisk å bruke aktive tiltak for å fjerne foreldre retten der den kunne tenkes å forringe enhetsskolen, som man sier. Og det er i det hele tatt ikke gjort noe forsøk på å presisere hvem som skal vurdere forringelsen, og hva forringelsen eventuelt skulle bestå i.

Ursula Evje (Frp): Jeg vil igjen gripe fatt i dette med den lokale vurderingen. Den skal i henhold til meldingen og i henhold til flertallsmerknader utføres lokalt og av lokale krefter. Lærerne skal vurderes av «kritiske venner». Skolen skal antageligvis vurderes av skoleeieren, som er kommunen. Da møter jeg et problem, og jeg tror faktisk statsråden også vil møte det, hvis han tenker seg om. Jeg har et lite spørsmål til ham som jeg kan få svar på på et senere tidspunkt. Spørsmålet er: Hvordan skal statsråden ha en aldri så liten mulighet til å forsikre seg om at disse lokale vurderingsinstansene oppfatter kvalitet ensartet? Vi har et langt, svakt befolket og mangslungent land. Her kan det skje mye rart når det ikke er noen form for nasjonal styring med begrepet kvalitet. Uansett hvordan vi snur og vender på dette, tror jeg det er enighet i denne sal om at så lenge vi har enhetsskole – og den varer nok lenger i Norge enn i Sverige, hvor den allerede er i ferd med å gå fullstendig i oppløsning – må enhetsskolen gi kvalitet, fordi den er så godt som det eneste tilbudet barna våre har.

Dette blir vanskelig for meg, fordi vi i melding etter melding som vi har behandlet her, har fått beskrevet en hverdag som ikke kan sammenlignes på åpenbart sammenlignbare ting. Det er manglende muligheter for sammenligning som gjør det helt umulig å beskrive f.eks. en felles hverdag for høyskolesektoren. Denne mangelen gjør det også helt umulig å sikre et fullstendig likeverdig tilbud. Dette mener jeg er et problem, og det har vi ikke fått noen klar løsning på.

Mener virkelig statsråden at private skoler skal vurderes på denne tilsynelatende planløse måten? Eller har representanten Norvoll rett når han sier at oppsynet med private skoler er «for tilfeldig» og må systemiseres? Hvis dette er en gjentakelse av statsråden, er ikke da dette det jeg oppfatter som en ekstern, uavhengig vurdering av private skoler? Og gir ikke det en åpenbar forskjellsbehandling i forhold til den offentlige skole?

Karin Andersen (SV): Midt i mitt arbeid på kontoret med jordbruksoppgjøret hørte jeg to innlegg som gjorde at jeg følte at jeg måtte gå hit. Det ene var fra Høyres Inge Lønning, og det andre var fra Arbeiderpartiets Einar Olav Skogholt.

Lønning holdt jo et innlegg til nå som ikke gjorde saken bedre. Penger er ikke nok for å få kvalitet, sier Lønning, og viser til en meget lærd mann som heter Telhaug, som i tillegg påstår at verken hvor mange elever det er i klassen, hvor lenge de går på skolen, eller i det hele tatt noe de gjør der, virker det som, virker inn på kvaliteten. Hva som virker, fikk jeg ikke helt med meg, men jeg oppfatter Lønnings innlegg som en unnskyldning for å legitimere Høyres gammeldagse og gjerrige skolepoli-

tikk. Han peker på læreren som det viktigste, og det er riktig. Men hva gjør en moderne bedrift som ønsker å satse på framtida og ikke på fortida? Satser den på gårdsdagens teknologi og sørger for at medarbeiderne får minst mulig opplæring, minst mulig anledning til å utvikle seg sjøl og formidle til andre de skal forholde seg til, og til det markedet de skal betjene? Nei, en moderne bedrift oppfører seg motsatt!

Men nå begynner det faktisk å bli slik at man snart må starte en privat skole for å få gjøre noe spennende og grensesprengende i norsk skole, fordi skolepolitikken er så gjerrig at det er ikke rom for det. Jeg har vært på skoler som har hatt 23 kr pr. elev i året for å reise på ekskursjoner. Hva i all verden blir det for slags innblikk i samfunnslivet av noe sånt! I tillegg: Når klassene skal være så store som mulig, og det skal være mest mulig karakterer og pugg, blir dette gårdsdagens skole og ikke framtidens skole vi holder på med. I tillegg er det slik at når Guds Menighets private skole med statens og Lønnings velsignelse får sørget for sine og i tillegg til det får sørget for å få nedlagt den offentlige enhetsskolen, er det grunn til å rope varsko! Dette er ikke hysteri. Dette er alvor, fordi det dreier seg om Norges framtid. Det dreier seg om samfunnet, og det dreier seg også om svært mange enkelt-elever.

Så til Einar Olav Skogholts innlegg. Han snakket om Kongsvinger. Det er en kommune jeg kjenner godt til, for der bor jeg. Der har skolen det tøft. Ja, den har det! Men har ikke Arbeiderpartiet skjønnet det før? Dette dreier seg om rammer. Nå ser jeg at Arbeiderpartiet forsøker å si at de skal øke rammene til kommunesektoren, og det er bra. Fortsett med det! Men fremdeles er det pusleri i forhold til de behovene som finnes, hvis vi skal få gjort noe med skolen. Jeg ser at Arbeiderpartiet i kommuneøkonomien fremdeles ikke har lettet på kravet til kommunene, slik at de er nødt til å kutte på barn og unge for å utløse midler til eldreomsorgen. Fremdeles holder de fast på de kravene. Da får vi ikke noen bedre skole, uansett hva Skogholt sier fra denne talerstolen.

Harald Hove (V): Til tross for det man av og til kan få inntrykk av i denne debatten, tror jeg det er grunn til å framheve at den offentlige skolen i Norge har en sterk stilling. Men det er mange som stiller krav til skolen og er misfornøyd med sider ved skolen. Det skal vi faktisk oppfatte som et gode, og dette representerer en trygghet for at skolen ikke får mulighet til å stivne.

Etter Venstres oppfatning er grunnskolens tilknytning til kommunene og de videregående skolens tilknytning til fylkeskommunen viktig, og det er viktig at kommunestyrene og fylkestingene tar ansvar for skolene. Skal man være sikker på at kommunestyrene tar tilstrekkelig ansvar, er det viktig at kommunene har handlingsrom, og det vil stå i motsetning til en for sterk statlig styring av skolene. Det at kommunene har handlingsrom, er nødvendig for at kommunestyrene skal bli mer opptatt av å utvikle den lokale skolen.

Det er kommunevalg til høsten. Det er kanskje noe av grunnen til de mange forslagene som er lagt inn i innstil-

lingen fra de ulike partiene. Venstre er opptatt av å styrke skolens stilling i kommunene og har vedtatt et skolepolitisk manifest som understreker kommunenes ansvar for å prioritere skolen sterkere enn i dag. Jeg vil anta at det faktisk er et viktigere bidrag til å styrke skolen enn det å fremme en rekke forslag i innstillingen som vi behandler i dag.

Det er vår overbevisning at en sterkere satsing på skolen fra kommunenes side vil utvikle og styrke den offentlige skolen videre. Vi er veldig glad for at Arbeiderpartiet er med på dette i dagens innstilling og håper at de også vil være villig til å akseptere at dette kan føre til noen forskjeller, og kanskje litt større forskjeller enn i dag, men det gjenstår å se. Arbeiderpartiet er også opptatt av forholdet til private skoler. Etter Venstres oppfatning ser Arbeiderpartiet her spøkelser ved høylys dag. Den beste måten å forsvare den offentlige skolen på, er å gi den sterkere lokal forankring og utvikle den offentlige skolen videre.

Representanten Norvoll var glad for at statsråd Lille-tun ville følge opp privatskolene bedre, og han oppfattet det som en innrømmelse fra statsrådets side. Ja, den regjeringen vi har nå, har etter hvert sittet en stund. Men når man i et tidsperspektiv snakker om å følge opp bedre enn tidligere, er det nok mest nærliggende å regne med at det er en sterkere oppfølging enn det som tidligere arbeiderpartiregjeringer stod for, statsråden i første rekke tenkte på. En styrket offentlig skole, sterkt knyttet til den enkelte kommune og det enkelte lokalsamfunn, med rom for fornuftige ulikheter, er etter vår oppfatning det beste grunnlag for å redusere ønsket om private skoler. Og skulle det bli en eller to private skoler til, ville nok den offentlige skolen tåle det godt!

André Kvakkestad (Frp): Det er interessant å høre lovgivere referere og redegjøre for nylig vedtatte lover. Det var i og for seg en interessant variant representanten Reikvam kom med. Slik jeg har forstått opplæringsloven – i hvert fall det som står i den – skal elever ha rett til å gå på den nærmeste skolen. Det står intet om at de primært skal plasseres der. Dette er en vesensforskjell.

Det som også var interessant, var at Reikvam bekreftet at elever fra Oslo øst bør fjernes fra skolene i Oslo vest, for der hører de ikke hjemme. Reikvam ønsker således å videreføre sitt mål fra sin tid som leder i fylkesskolestyret i Akershus, der elever bl.a. fra Ski kommune, ut fra geografiske forhold, ble tvunget til å gå på to forskjellige skoler – den ene med mange paralleller og et godt tilbud, også innenfor språkfagene, en annen med en og en halv parallell uten mulighet til å gi en fagkombinasjon som gir fordypningspoeng. Riktignok kunne nok elevene bytte skole i forhold til VK I for å få fordypningspoengene, for da å kunne kaste ut en elev fra den andre skolen, og den eleven kunne da kanskje få lov til å gå på denne skolen med en og en halv parallell.

Men det som bekymrer Fremskrittspartiet mest, er at Sosialistisk Venstreparti ønsker å hindre elever fra de samme geografiske områder å gå på en felles skole, hvis de ønsker dette. Jeg trodde at Sosialistisk Venstrepartis

utgangspunkt var integrering og samhandling, og ikke som det her går fram: segregering og isolasjon!

Grete Knudsen (A): Med en skolegang som vil vare i 13 år for de fleste, er det klart, som både regjeringspartiene, SV og Arbeiderpartiet har påpekt i innstillingen, at enhetsskoletenkningen langt på vei også preger videregående skole. De fleste vil være under opplæring i 13 år, og opplæringen må tilpasses elevenes evner og forutsetninger.

Jeg er ellers glad for at statsråden har bekreftet at han vil gå inn i problematikken rundt det vi ser i enkelte kommuner, der man faktisk ikke lenger klarer å opprettholde tilbudene, bl.a. til spesialundervisning. Skal enhetsskolen sikres, kan det lokale selvstyret ikke alltid være et overordnet mål. Det er også inntatt i innstillingen.

Øremerking av bevilgninger kan være et fleksibelt og effektivt virkemiddel, men det kan også det som SV har tatt inn, nemlig å fastsette minstestandarder. Det viktige er nå at vi kommer oss videre i den diskusjonen for å være villig til å gjøre noe.

Det var ellers meget positivt at Høyre gir til kjenne at de vil støtte Arbeiderpartiet og SV for å få etablert et fagråd for inn klima. Det betyr at det blir flertall for et råd som kan støtte kommunene i deres arbeid for å bedre inn klimaet. Og der kan det være mange mindre tiltak som kan være positive og like viktige som utskiftning av store klimaanlegg.

Ut fra innstillingen og debatten når det gjelder enhetsskolen, er det tydelig at vi har den samme vektleggingen som tidligere, der Fremskrittspartiet og Høyre heldigvis er i mindretall. utfordringen for Regjeringen vil komme i budsjettene når Regjeringen skal følge opp det som i dag ligger i flertallsinnstillingen.

Helt til slutt: Enhetsskolen trenger en kvalitetsheving for å bli enda mer attraktiv, så attraktiv at de fleste foreldre ser det som helt uinteressant å sørge for noe privatskoleopplegg. Men skulle det private opplegget som etableres, forrykke enhetsskolen fra nærmiljøet, og hvis både kommunestyret og statens sendebud ute i fylkene mener at det er uriktig, bør man diskutere om det fortsatt er riktig å gi den enkelte privatskole tilskudd. Men det får Stortinget anledning til å drøfte på bakgrunn av et Dokument nr. 8 forslag som er fremsatt.

Marit Tingelstad (Sp): Etter å ha hørt representanten Lønning skulle en tro at Regjeringen ikke har tatt med noe annet enn lokalbasert vurdering i stortingsmeldingen. Dette er selvsagt ikke riktig, og jeg tillater meg å vise til meldingen, der konkrete tiltak i statlig regi er presentert i følgende syv hovedpunkter:

- kompetanseutviklingstiltak som gjelder både videregående opplæring, og en handlingsplan som gjelder grunnskolen
- eksternt deltaking i lokalt vurderingsarbeid
- tilstandsrapportering og informasjonssystem
- vurdering av læringsutbyttet til elever og læringer
- nasjonal elektronisk ressursbank og møteplass

- systematisk områdejennomgang
- utdanningspolitisk utviklingsmelding til Stortinget, slik at vi jevnlig får høre om utviklingsarbeidet som foregår i Skole-Norge

I tillegg til dette er Regjeringen opptatt av å samordne og styrke den statlige innsatsen ved at alle oppgavene i Nasjonalt læremiddelsenter og Eksamenssekretariatet samles i ett nytt organ, det vi kaller for utviklingscenteret.

Det er viktig at lærerplaner, lærermidler og prøver/eksamener ses i sammenheng og trekkes i samme retning, og til sammen bidrar til kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Jeg mener dette best kan sikres ved at de nevnte institusjonene blir en enhet, og nå er det altså flertall for det her i Stortinget.

Elevens og lærerens læringsresultater, slik de er dokumentert gjennom besvarelser på prøver og eksamener, gir ikke bare grunnlag for vurdering med og uten karakter, men også en tilbakemelding på systemnivå som skolevurdering og nasjonal vurdering. Dette er viktig informasjon for videre utvikling av skolen.

Så litt mer om karakterer og til representanten Løvik som viser til sentrumspartiens såkalte sprikende holdning her i forhold til våre programmer.

Jeg må da spørre om Høyre har lyttet til elevorganisasjonene som i høring med komiteen har sagt at deres elevråd/elevforsamling har sagt at de går inn for å fjerne vanlige karakterer som vurderingsform.

Senterpartiet kan leve vel med at Regjeringen har invitert til forsøk på ungdomstrinnet uten vanlige karakterer. Vurdering og evaluering skal selvsagt skje likevel, men på en annen måte, som f.eks. ved prosessvurdering og elevmedvirkning. Kvalitet er mye mer enn antall femmere og seksere.

Jeg tror det trengs at man repeterer den generelle læreplan og ser på hva Stortinget faktisk har vedtatt med hensyn til skolens mål for våre barn og unge. Der skisseres en helhetslæring som ikke alene kan måles med karakterer, det gjelder utviklingen av hele mennesket.

Presidenten: Inge Lønning har hatt ordet to ganger, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Inge Lønning (H): Representanten Andersen sa at man nå snart må starte en privat skole for å få til noe nytt i norsk skole, og det kan man i og for seg bare si lykke til med. Men jeg tror nok representanten vil bli skuffet hvis hun tror at hun på den måten får en bedre ressursituasjon. Etter lovgivningen får man dekket 85 pst. av driftsutgiftene, og man får ikke dekket noen av investeringsutgiftene. Hvis det altså er ressursituasjonen som skal være utslagsgivende, tror jeg ikke det ville være den riktige veien å gå.

La meg også bemerke til den saken representanten Andersen viste til fra Nordland, at det er å sette saken på hodet å fremstille det som om det er privatskolen som er opphavet til at grendeskolen forsvinner. Vedtaket om å nedlegge grendeskolen var – så vidt jeg vet – gjort før, på initiativ fra den daværende ordfører fra Arbeiderpartiet.

De to tingene har i den sammenhengen lite med hverandre å gjøre.

Til sist: Poenget til Telhaug, og også mitt poeng, er at det som interesserer elevene når det gjelder utbytte av skolen, er ikke hvor mange kroner som er brukt på hodet deres, men hva de har med seg inni hodet når de går ut av skolen.

Statsråd Jon Lilletun: Representanten Dørum snakka om vaksenttelleik i skulen. Regjeringa har lagt fram forslag om eit forsøk i forhold til at ein skal auke vaksenttelleiken til over 15 elevar, og det har fått tilslutnad. Det er viktig å få prøvd ut den biten der.

Eit par ord frå meg òg om dette med karakterar. Det som er forskjellen på Regjeringas standpunkt og Arbeidarpartiet og SVs standpunkt, er at vi seier at det vil verte spennande å få prøvd ut andre vurderingsformer. Eg har altså fått tilslutnad frå vårt landsmøte til å gjere det ut frå den programposten som står der.

No ristar representanten Løvik på hovudet, men i motsetnad til representanten Løvik var eg til stades der og var den som bad om tilslutnad til å kunne forstå programposten slik. Der trur eg faktisk eg veit betre enn representanten Løvik.

Eg forstår ikkje denne angsten. Det er altså berre å få gjort nokre forsøk òg i offentleg skule som er nokolunde tilsvarende det som skjer i Steinerskulen til dagleg. Om det er ein spennande måte å gjere det på, om det er noko som kan gje eit godt resultat, så må det leggjast fram for dei respektive partia på landsmøta dersom vi skal gå vidare. Vi har ikkje noka fullmakt til å gjere det i dag, men sjølv sagt har vi fullmakt til å gjennomføre desse forsøka.

Representantane frå m.a. Høgre har heile tida sagt til statsråden at ein bør vere romsleg når det gjeld praktiseringa av forsøksparagrafane som vi no har fått i opplæringslova. Ja, statsråden har tenkt det, han har òg tenkt å tillate forsøk som Høgre synest er ganske fornuftige, men som eg synest er heilt meningslause. Men ei romsleg praktisering må bety at ein òg godtek noko ein ikkje liker i utgangspunktet. Og eg er forundra over den nitide marsjeringa opp til talarstolen i dag for å snakke om dette spørsmålet, som eigentleg er eit spennande forsøk, og om foreldre, lærarar, elevar og kommune ynskjer å gjere det forsøket lokalt – vi pålegg ingen å gjennomføre det – ja, så får dei lov til det.

Så til dette at ein seier at vi ikkje gjer noko med kvaliteten. Kva er det vi har å halde oss til? Mål i læreplanar, eit breitt kunnskapssyn. Det er sentrale premissar i meldinga, slik som representanten Tingelstad akkurat sa. Vi drøftar breiare enn det ein har gjort nokon gong i noko dokument til Stortinget kva som er gode kvalitetskriterium, og desse skal då leggjast inn i den elektroniske ressursbanken. Vi tilviser ein metode å gjere dette på. Så har vi fått ei utfordring med omsyn til å klargjere betre korleis utviklingssekretariatet skal arbeide – ja, det skal vi gjere.

Eg erkjenner at vi ikkje er i mål, men eg meiner faktisk vi er komne eit skritt vidare. Eg er glad for at komiteen i så stor grad har slutta seg til dette, og eg tek med

meg dei nyanseringane og fordjupingane som komiteen òg har gjort. Og eg synest faktisk merknadene frå Høgre var meir opne og spennande enn det som har kome til uttrykk i debatten her i dag.

Presidenten: Rolf Reikvam har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Rolf Reikvam (SV): Det er ikke antall kroner en bruker på en elev, som er avgjørende, sier Lønning igjen, og så siterer han Telhaug.

I stortingsmeldingen vises det til to undersøkelser, og i disse to undersøkelserne kan vi ikke påvise en sammenheng mellom ressursinnsats og det elevene har tilegnet seg av leseferdigheter og matematikkferdigheter. Det aksepterer jeg, men utover det så sier jo ikke disse undersøkelsene noe som helst. De sier ikke noe om hva elevene har tilegnet seg av det de egentlig skulle tilegne seg ut fra et bredere kunnskapssyn, annet enn at de har tilegnet seg det å kunne lese og disse konkrete matematikkunnskaperne. I og med vårt kunnskapssyn, vårt bredere kunnskapssyn, er den typen undersøkelser lite interessante. Og hvis vi fortsetter med Inge Lønnings logikk, har denne debatten på mange måter vært bortkastet, for det betyr ikke noe hvor langt skoleåret er, det betyr ikke noe hvor stor ressursinnsatsen er, det betyr ikke noe hvor mange elever det er i klassen – for elevenes mulighet til å tilegne seg kunnskap. Det vet Inge Lønning er uinteressant.

Petter Løvik (H): Til dette med karakterar. Det tiligg ikkje meg å dømme når det gjeld Kristeleg Folkeparti si tolking av egne skrifter, det får statsråden sine egne partivener gjere. Men for å seie det litt forsonande på slutten av debatten: Som vi har sett av innstillinga og høyrte i dag, er vel dette den mest romslege praktiseringa eg nokon gong har opplevd med omsyn til eit partiprogram.

Det som fekk meg til å ta ordet, var representanten Karin Andersen, som hevda at Høgre var gammeldags og gjerrig i skulepolitikken, og det var jo nesten heilt utruleg å høyre. Ho spurde også om det er slik at vi må starte ein privat skule for å få gjort noko nytt og spennande, og der har ho kanskje eit poeng. Men kvifor er det slik? Det spørsmålet har eg lyst til å stille tilbake.

Høgre har gong på gong peika på at vi har den mest sentralstyrte og detaljdirigerte skulen i verda, eller iallfall av dei vestlege landa. Og det vi vil fra Høgre si side, er nettopp å stille den offentlege skulen svært mykje friare når det gjeld metode, vi vil ha ein meir spennande skule, vi vil la kvar enkelt rektor, skule og lærar sjølv utforme den offentlege skulen til beste for kvar enkelt elev. Vi vil ha ulike skular, og det må vi ha om vi skal få likeverdige skular for ulike elevar.

Når det gjeld pengar, er det korrekt, som representanten Lønning allereie har påpeika overfor representanten Karin Andersen, at privatskulane berre får dekt 85 pst. av driftskostnadene og ingen ting av investeringsutgiftene. Og då er det ein kan spørje: Kva er det dei private skulane klarer, som dei offentlege skulane ikkje klarer, som

gjør at den situasjonsskildringa representanten Karin Andersen nettopp kom med, er korrekt? Det hadde det vore litt interessant å vite meir om.

Når det gjeld gjerrigskapen, har statsråd Lilletun i ein debatt ganske nyleg stadfesta det som vi i Høgre veit, og det som dei andre no venteleg innrømmer, at etter dei alternative balanserte budsjetta som blei framlagde hausten 1998, var det faktisk Høgre av dei større partia som ville bruke mest pengar på skule. Det kom av at vi hadde reelle prioriteringar, fordi vi er villige til å sette skulen ikkje berre langt fram, men aller fremst og framom mange andre ting som andre vil ha løyst i offentleg sektor. Høgre vil satse på skulen, vi vil gjerne diskutere skule også med SV. Og vi kan rå – om det er lov – representanten Karin Andersen til ikkje berre å ha utdanningsdebattane i Stortinget som tidtrøyte medan ho les om landbruksoppgjøret, slik ho sjølv sa, men til å følgje debattane heile vegen. Då kunne vi kanskje få ein debatt som gjekk meir på realitetar enn på mytar.

Ursula Evje (Frp): Representanten Grete Knudsen sa at man bør diskutere om det er riktig å gi den enkelte privatskole tilskudd. Dette synes jeg var uhyre sterkt. Det som fikk meg til å ta ordet, var ikke det, for representanten Knudsen har egentlig hatt denne oppfatningen lenge og vist det i sine budsjettarbeidet, både i tall og i merknader, men hun fikk meg til å huske på noe som nestlederen i Lærerlaget sa i «Til debatt». Der fikk faktisk nestlederen seg til å si at det går ikke an å bruke samfunnets offentlige penger til private skoler. Dette er synspunkter som etter min oppfatning rokker ved så viktige prinsipper når det gjelder demokrati og fellesskap, at det er vel verdt å merke seg det, for jeg går ut fra at nestlederen i Lærerlaget har en viss lærerkompetanse. Samfunnets offentlige penger er vel egentlig samfunnsdeltakernes midler, og barna våre, som har krav på skolegang, er jo vitterlig deltakere i et samfunn, uansett om de deltar i private ordninger eller offentlige ordninger. Og nå bør vi slutte med å gjøre åpenbare forskjeller alt ettersom hvilket valg foreldrene tar på vegne av sine barn.

Vi må begynne å konsentrere oss om det som er viktig, og det er den basiskunnskapen som det enkelte barn får. Vi har gjennom lang tid sett at altfor mange barn går gjennom den offentlige skolen og kommer ut nesten like dårlig rustet som de var da de kom inn – dette av forskjellige årsaker, det kan være handicap, det kan være manglende tilrettelagt undervisning, det kan være forferdelig mange årsaker til dette, men vi bryter faktisk våre egne store honnørord i lover som sier at alle skal få den samme rett, når vi absolutt ikke gir den.

Når vi ikke engang kan erkjenne at samfunnets penger er vår eiendom, hver og en av oss, også barnas for å dekke deres kunnskapsbehov i en skole som er viktig for dem, da er det på tide å si at kanskje vi burde hatt fifty-fifty med private skoler av alle slag og offentlige skoler av ymse slag.

Karin Andersen (SV): Jeg håper at deltakerne i denne debatten er litt mer opptatt av at man faktisk kan bli

engasjert, enn at man har store arbeidsoppgaver som ikke lar seg forene med å sitte i salen under alle debatter. Men slik er nå arbeidssituasjonen, og jeg skal ikke tvære ut det.

Jeg har deltatt i skoledebatt i svært mange år, og er veldig opptatt av det. Jeg har et helt motsatt utgangspunkt av det Ursula Evje har, nemlig at fra SVs og min side er skolen det mest samfunnsbyggende element vi har, og derfor er det viktig at den er felles. Der skal alle være, og der skal vi lære å leve sammen, fra ulike sosiale miljøer og med forskjellig utgangspunkt, der skal vi både forstå hverandre og lære å leve sammen, og vi skal skjønne at vi er i et samfunn og ikke er bare enkeltindivider. Det er det aller viktigste ved skolen. Derfor er utviklingen mot flere private skoler som har en snevrere innretning på dette, farlig, spesielt de som er opptatt av å isolere seg med sine egne forestillinger. Derfor er det viktig at vi gir rom, ressurser, tillit og frihet til den offentlige skolen.

Jeg vet ikke riktig hvordan representanten fra Høyre har regnet ut dette og kommet til at de er det mest skolevennlige partiet, fordi de nå plutselig brukte mest penger på det. I stad var Lønning oppe og sa at penger ikke var viktig. Men jeg vet ikke om man har tatt med kommuneøkonomien i det regnestykket. Jeg tror ikke det. For kommuneøkonomien har vært dårlig de siste årene. Jeg vil bare minne om at for 1998 var det et underskudd på 5 milliarder kr – i 1999 blir det verre. I tillegg har man laget en eldrepacke som er slik at man tvinges til å kutte på bevilgningene til barn og unge og på skole for å få utløst de pengene, og jeg kjenner ingen kommunestyrerepresentant som klarer å si at vi skal dessverre ikke bygge sykehjem til disse gamle menneskene, for vi skal bruke pengene i skolen. De klarer ikke det, så skolen taper. Det er sørgelig. Det positive i de signalene jeg har fått ut av den offentlige debatten om det Høyre står for, er at de ønsker å reise en skoledebatt, og det negative er at de ber om mer av det som vi ikke trenger mer av i framtida, nemlig faktaopplæring, og mindre av det som vi trenger mer av, nemlig det å lære å bli sosialt flinke og det å kunne tilegne oss kunnskap – ikke å gulpe den opp igjen. Kunnskap foreldes svært raskt.

Så det SV ønsker seg er en mangfoldig, moderne og spennende skole, og ikke en fattigslig, kjedelig og stusslig puggeskole som preges av kontroll. For det er ikke det vi trenger mer av, verken elevene eller lærerne. Tvert imot trenger vi å få tillit, rammer og ressurser som gjør at vi kan foredle den viktigste ressursen vi har i dette landet, og som er viktigst for framtida, nemlig barn og ungdom.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 3871)

S a k n r . 6

Spørsmål fra representanten Lars Ødegård til Stortingets presidentskap:

«Vil Presidentskapet iverksette snarlige tiltak som vil bidra til at bevegelses- og orientingshemmede for etter-

tiden fullt ut kan utføre sin gjerning som folkevalgte på lik linje med, og likeverdig med de øvrige representanter?»

Kjell Engebretsen (A): Lars Ødegård var en av de siste dagene i mai vararepresentant fra Akershus her i salen. Så langt jeg kjenner til, er han den første stortingsrepresentant som bruker rullestol, og han forfattet følgende skriv til Stortingets presidentskap:

«Som møtende vararepresentant har jeg i dag fått erfare at Stortinget ikke er beregnet på å være i bruk for alle mennesker i vårt samfunn. Jeg registrerer at Stortingets bygg og fasiliteter hindrer meg i å ta del i Stortingets arbeid på en ordinær måte, d.v.s. på en likeverdig og likestilt måte med de øvrige representanter.»

Og videre står det:

«La meg først få understreke det faktum at det har vært utvist de aller beste anstrengelser for at jeg skulle få ta del i mitt arbeide som representant på en best mulig måte. Mitt poeng er derimot knyttet til et annet og like åpenbart faktum, nemlig at rullestolbrukere ikke blir likebehandlet i sin gjerning som folkevalgte representanter.

Om lag 350 000 mennesker i Norge er bevegelseshemmede, og nær 50 000 av oss er også rullestolbrukere. Vi snakker altså ikke om en marginal gruppe.

Det bør i fremtiden bli oppfattet som fullstendig uakseptabelt å la så store grupper av det norske folk være forhindret fra å kunne ta del i en demokratisk folkevalgt gjerning på en likeverdig og likestilt måte.

Rullestolbrukere er utestengt fra å ta seg inn i Stortinget via hovedinngangen, men blir henvist til bakveien eller via kjelleren. Som rullestolbruker opplever jeg også å være utestengt fra å sitte på den plass som jeg ordinært skulle bruke. Ennå verre opplever jeg det å være utestengt fra å få den samme mulighet som mine medrepresentanter til å holde mine innlegg fra Stortingets talerstol, men er henvist til å sitte nede på gulvet med ryggen til presidenten.

Dette dreier seg altså om likeverd og likestilling, slik dette ved flere anledninger har kommet klart til uttrykk i mange meldinger og beslutninger fra Stortinget og dets organer. Jeg tør også minne om at nær 60% av alle offentlige bygg og anlegg, skoler, servicekontorer og kulturanlegg som skal være åpne for alle faktisk ikke er det. Er man hemmet i sin gangfunksjon er det på grunn av fysiske barrierer skapt i bygg, anlegg og transportmidler lagt effektive stoppere som i sin konsekvens atskiller svært mange fra å delta i samfunnslivet på linje med alle andre frie borgere.

Jeg tør derfor på det sterkeste rette en anmodning til Stortingets presidentskap om snarest å iverksette tiltak som vil bringe Stortingets bygg og fasiliteter i en slik stand som det uttales i de tvverpolitiske målsettinger, og dermed også i samsvar med de krav som bygningslovens bestemmelser setter om full tilgjengelighet for bevegelses- og orientingshemmede.

Hensynet til likeverd, og behovet for å gjøre landets Storting til et sted for potensielt alle valgbare kvinner og menn, bør veie tyngre enn riksantikvariske bestem-

melser som i sin konsekvens medfører utestenging og/eller en uønsket u-likebehandling av mennesker.»

På bakgrunn av disse resonnementene stilte Lars Ødegård det spørsmål som presidenten har referert.

Stortingspresident Kirsti Kolle Grøndahl: Det er i de senere årene gjennomført en rekke tiltak i Stortingets bygninger med tanke på å gjøre dem mer tilgjengelige og brukervennlige for bevegelses- og orienteringshemmede. Det gjelder både for brukere av publikumsgalleriet, for adkomst via Stortingets innganger og i forhold til å kunne bevege seg omkring, i og mellom bygningene. Presidentskapet er likevel også av den oppfatning at mye fortsatt kan og bør gjøres. Dette er tatt opp med Stortingets administrasjon med sikte på, så langt som mulig, å finne fram til gode løsninger i samarbeid med de bevegelsehemmedes organisasjoner.

Når det gjelder den delen av Lars Ødegårds spørsmål som spesielt går på bevegelses- og orienteringshemmede *representanters* arbeidsforhold i selve *salen*, er Presidentskapet klar over at det i dag er begrensninger som hindrer en utøvelse av vervet på en måte som kan sies fullt ut å være på lik linje med det som gjelder for de øvrige representantene.

I en bygning som er over 130 år gammel, vil man naturlig nok støte på både praktiske begrensninger og antikvariske hensyn som gjør det vanskelig *helt* å oppnå dette, eller å iverksette løsninger som ellers er ønskelige.

Presidentskapet legger avgjørende vekt på at arbeidsforholdene må tilrettelegges slik at enhver møtende representant settes i stand til å utøve alle de rettigheter og plikter som følger av vervet som folkevalgt, både i salen og utenfor. Det vil likevel neppe være mulig med de eksisterende rammebetingelser å finne løsninger som for bevegelses- og orienteringshemmede i enhver situasjon er fullt ut *identiske* med dem som gjelder for de øvrige representantene. Presidentskapet vil imidlertid arbeide videre med å fjerne unødvendige begrensninger og å tilrettelegge for praktiske løsninger som gjør at arbeidsbetingelsene blir oppfattet som *likeverdige* for alle representanter.

Kjell Engebretsen (A): Jeg takker presidenten for svaret. Det var holdt i den gate som vi hadde håpet, og som vi trodde – at man nå søker å finne praktiske løsninger som gjør at representanter og statsråder som skal gjøre sin jobb i denne salen, får en mulighet til å gjøre dette på lik linje med alle andre.

Det er ikke et ønske om å gjennomføre inngrep, verken i stortings salen, lagtings salen eller andre deler av Stortinget, som skal ødelegge inntrykket og det utseende som denne bygningen har, men at man finner fram til praktiske, gode løsninger som ivaretar dette som Lars Ødegård har påpekt.

Presidenten: Debatten i sak nr. 6 er dermed avsluttet.

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l gjeninntok her presidentplassen

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Øyvind Korsberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Hallgeir H. Langeland på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen nedsette et tempoutvalg som har til hensikt å vurdere lete-, utbyggings- og produksjonshastigheten på norsk sokkel – med tanke på så vel miljøutfordringer som på stabil sysselsetting.»

Forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen orientere Stortinget om forbedringer angående sikkerhet og ansvarsforhold for helikoptertrafikk på norsk sokkel på en egnet måte innen utgangen av oktober 1999.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre lyder:

«Stortinget ber Regjeringen åpne for gruppesøknader i Norskehavet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 76 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.43.43)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 46 (1997-98) – om olje- og gassvirksomheten – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Øyvind Korsberg satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge til grunn at SDØE i utgangspunktet ikke skal delta i 16. konsesjonsrunde.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 78 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.44.26)

Komiteen hadde innstillet:

St.meld. nr. 37 (1998-99) – Om olje- og gassvirksomheten, Del I, II og III – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:3 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Jan Petersen og Jan Johnsen om å be Regjeringen legge fram en stortingsmelding om norsk sokkels konkurranseposisjon – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstillet:

På statsbudsjettet for 1999 gjøres følgende endring:

Kap. 1800 Olje- og energidepartementet
(jf. kap. 4800)

21 Spesielle driftsutgifter,
kan overføres,
f o r h ø y e s med kr 15 000 000

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram 21 forslag. Det er:

- forslag nr. 1-3, fra Grete Knudsen på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 4-7, fra Grete Knudsen på vegne av Arbeiderpartiet
 - forslagene nr. 8-11, fra Inge Lønning på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
 - forslagene nr. 12-16, fra Ursula Evje på vegne av Fremskrittspartiet
 - forslag nr. 17, fra Inge Lønning på vegne av Høyre
 - forslagene nr. 18-20, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslag nr. 21, fra Petter Løvik på vegne av Høyre
- Det blir anledning til korte stemmeforklaringer.

Anne Brit Stråtveit (KrF): Vi vil be Arbeiderpartiet om å omgjøre forslag nr. 6, som handler om å øke antallet voksne medarbeidere på ungdomstrinnet, som forsøk, til et oversendelsesforslag, da det er sammenfallende med det som står i meldingen.

Inge Lønning (H): Jeg gjør oppmerksom på at Høyre støtter mindretallsforslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, og jeg anbefaler Høyres representanter å stemme for dette forslaget.

Grete Knudsen (A): Når det gjelder forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet, som regjeringspartiene spør om vi vil omgjøre til et oversendelsesforslag, vil vi på bakgrunn av hva statsråden har presisert, selv om de to forslagene ikke er identiske, likevel etterkomme forslaget fra regjeringspartiene.

Presidenten: Presidenten tar da først opp forslag nr. 6, som er omgjort til oversendelsesforslag. Forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å legge til rette for prøveprosjekter med å øke antall voksne medarbeidere på ungdomstrinnet.»

Presidenten foreslår at forslaget oversendes til Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Når det så gjelder rekkefølgen på voteringene, foreslår presidenten at det først voteres over forslagene fra Sosialistisk Venstreparti, så over forslagene fra Høyre, deretter over forslagene fra Fremskrittspartiet, videre over forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre, så over forslagene fra Arbeiderpartiet, videre over forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti og til sist over innstillingen. – Det ser ut til å være enighet om den rekkefølgen.

Forslagene nr. 18-20, fra Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en plan for å avvikle ordningen med bruk av karakterer som vurderingsform på grunnskolens ungdomstrinn.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for år 2000 fremme forslag om minste timeressurs til hver klasse i grunnskolen. Ressursen skal beregnes som en basisressurs til hver klasse som er lik klassens ordinære undervisningstimetall fastsatt i læreplanen og i rundskriv fra departementet, og en tilleggsressurs beregnet på grunnlag av antall elever i klassen. Bestemmelsen om minste timetall inntas i opplæringsloven.»

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endring i opplæringsloven slik at det ikke skal være anledning til å kreve egenbetaling for utstyr og aktiviteter som er nødvendige for å realisere læreplanene.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 5 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 17, fra Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem sak for Stortinget om omorganisering av grunnskolen ungdomstrinn, med sikte på å gi elevene gradvis større valgfrihet og større mulighet til faglig fordypning.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 80 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.48.53)

Presidenten: Forslag nr. 21, fra Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget bed Regjeringa sjå til at det framleis vert vurdering med karakterar på ungdomstrinnet og at det difor ikkje vert sett i gang forsøk med vurdering utan bruk av karakterar.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 78 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.49.16)

Presidenten: Forslagene nr. 12-16, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om en skole- og bedriftsbasert evaluering. Evalueringen skal ivareta den enkelte skole og lærebedrifts kvalitetssikring når det gjelder å utdanne fullverdige utøvere av yrker.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om opprettelse av et uavhengig klageorgan for undervisningssektoren med tilhørende mandat, organisering og styringsfunksjon.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag basert på selvstyrte offentlige skoler hvor styret, med brukere i flertall, har et selvstendig evalueringsansvar.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem forslag om elektroniske systemløsninger som kan ivareta en effektiv rapportering av standardiserte data. Det utarbeides kravspesifikasjon med tanke på program og overføringsenheter.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en utredning av styreform og ansvarsområde for Utviklingssekretariatet basert på blant annet erfaringene fra Nasjonalt læremiddelsenter etter omorganiseringen av dette.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 92 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.49.39)

Presidenten: Forslagene nr. 8-11, fra Fremskrittspartiet og Høyre, tas opp til votering.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen oppnevne et utvalg til å foreta en bred vurdering av opplæring for barn, unge og voksne med spesielle behov, på bakgrunn av utviklingen etter at spesialskoleloven i 1975 ble integrert i grunnskoleloven.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge frem en egen sak for Stortinget om opprettelse av et uavhengig skoletilsyn med forslag til organisering og mandat.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen følge opp forslaget om obligatoriske diagnostiske prøver i grunnskolen med fastsettelse av faglige «minstestandarder» i lesning, skrivning og regning på alle klassetrinn. Hvis en elev ikke når den fastsatte standard, skal foreldrene varsles og eleven gis tilbud om ekstraundervisning.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre et system med standardiserte prøver i fagene norsk, matematikk, naturfag og engelsk på grunnskolen mellomtrinn og ungdomstrinn. Det trekkes ut et begrenset utvalg av skoler/klasser hvert år.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 78 mot 31 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.50.00)

Presidenten: Forslagene nr. 4, 5 og 7, fra Arbeiderpartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å intensivere forsøkene med karakterfrihet på grunnskolen ungdomstrinn.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå og fremme sak om bruken av egenbetaling i skolen.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en utlånsordning av skolebøker i den videregående skolen og sette i gang en opptrappingsplan for gratis utlån av skolebøker i videregående skole.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 64 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.50.27)

Presidenten: Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt fagråd for inneklime og læringsmiljø som kan bistå departementet i veiledning av kommuner og brukergrupper av skoler og barnehager.»

Høyre har varslet at de støtter forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti bifaltes med 63 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.50.52)

Presidenten: Forslagene nr. 2 og 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, tas opp til votering.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen gjennomgå alle eksisterende ordninger for elevmedvirkning og fremme lovforslag med sikte på å styrke elevmedvirkningen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen lage en oversikt over kostnadene med å ruste opp offentlige skolebygg slik at de oppfyller kravene i forskriften om miljøretta helsevern i barnehager og skoler som ble iverksatt 1. januar 1996. Oversikten må inneholde en plan for hvorledes en skal oppfylle kravene og hvilken statlig finansieringsmedvirkning som er aktuell.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 20.51.12)

Komiteen hadde innstillet:

I.

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en landsomfattende plan for investering/behov for IKT-utstyr og etterutdanning av lærere i grunnskolen og videregående skole. Planen bør ha en tidshorisont på inntil 4 år. Som del av planen bør det legges til rette for ulike pilotprosjekter, gjerne i samarbeid med det lokale næringsliv. Oppstart av planen bør senest være skoleåret 2000-01. Planen må minst inneholde:

- Etterutdanning/kompetanseheving av læreren innenfor generell datakompetanse og pedagogisk kompetanse med bruk av IKT i undervisningen
- Oversikt over behov for investeringer i maskiner og programvare for å gi skolene et tilbud med tilfredsstillende tetthet av utstyr.

II.

St.meld. nr. 28 (1998-99) om rikare mål. Om ein-skapsskolen, det likeverdige opplæringstilbudet og en nasjonal strategi for vurdering og kvalitetsutvikling i grunnskolen og den videregående opplæringa – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sak nr. 6.

S a k n r . 7

Referat

1. (240) Årsmelding fra styret for Pensjonsordningen for stortingsrepresentanter for budsjettåret 1998. (Dokument nr. 9 (1998-99))
2. (241) Forbrukerpolitikk og organisering av forbrukerapparatet (St.meld. nr. 40 (1998-99))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
3. (242) Visse organisasjonsendringer m.v. i Forsvaret (St.prp. nr. 89 (1998-99))
Enst.: Sendes forsvarskomiteen.
4. (243) Forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen og Ågot Valle om opprettelse av tilbud om mediebidrag for ofre og pårørende i alvorlige kriminalsaker (Dokument nr. 8:63 (1998-99))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
5. (244) Forskning ved et tidsskille (St.meld. nr. 39 (1998-99))
6. (245) Forslag fra stortingsrepresentantene Thorbjørn Jagland og Grete Knudsen om at det ikke gis tilskudd til private skoler hvis den lokale offentlige skolen må legges ned eller forringes (Dokument nr. 8:65 (1998-99))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
7. (246) Riksrevisjonens undersøkelse om trygdeetatens oppfølging av sykemeldte (Dokument nr. 3:9 (1998-99))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (247) Elektronisk handel og forretningsdrift (St.meld. nr. 41 (1998-99))
9. (248) Status og framdrift for etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu (St.meld. nr. 42 (1998-99))
Enst.: Nr. 8 og 9 sendes næringskomiteen.
- 10 (249) Forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim om en gjennomgang av erfaringene med HVPU-reformen og en vurdering av behovet for tiltak for enkelte grupper av klienter (Dokument nr. 8:62 (1998-99))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.

Møtet hevet kl. 20.55.